

รายงานศึกษาฉบับสมบูรณ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนัน
ของนิสิตระดับปริญญาตรี : กรณีศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

โดย

อาจารย์พงศธร แก้วมณี
อาจารย์ปาริฉัตร ป้องโล่
นายศักดิ์ดา คีลากร

ธันวาคม 2558

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน (ICGP)
มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)

รายงานศึกษาฉบับสมบูรณ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนัน
ของนิสิตระดับปริญญาตรี : กรณีศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

โดย

อาจารย์พงศธร แก้วมณี

อาจารย์ปาริฉัตร ป็องโล่ห์

นายศักดา ศิลากร

ธันวาคม 2558

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน (ICGP)

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)

คำนำ

ด้วย คณะผู้วิจัยและมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาการพนันที่กำลังระบาดอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นการพนันของนิสิตผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา งานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน ในหัวข้อ “ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน” ซึ่งมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องและสอดคล้องกับสถานการณ์ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในทางวิชาการและในการปฏิบัติการ

ในการนี้ คณะผู้วิจัยจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะสามารถตอบโจทย์ตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ทุกประการ หากเกิดข้อผิดพลาดประการใด คณะผู้วิจัยยินดีน้อมรับไว้เพื่อนำไปพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

พงศธร แก้วมณี, ปาริฉัตร ป่องโล่ห์ และศักดา ศิลากร. (2558). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีที่มาจากการที่ปัจจุบัน ปัญหาการพนันได้แพร่หลายอยู่ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งจะส่งผลเสียนานาประการต่อผู้เป็นกำลังของชาติในอนาคต คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาภายใต้แนวคิดเพื่อให้ทราบปัจจัยสภาพแวดล้อมพื้นฐาน ตลอดจนตัวแปรหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิต เพื่อสะท้อนข้อมูลให้ภาครัฐได้นำไปปรับปรุงนโยบายต่อไป โดยอาศัยกลุ่มตัวอย่างจากนิสิตระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยบูรพา อ้างอิงตัวเลขจำนวนนิสิตระดับปริญญาตรีจากกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 36,481 คน โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ซึ่งการวิจัยนี้อาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการศึกษา ได้แก่ การสร้างแบบสอบถาม การเก็บข้อมูล (ช่วงเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน) และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า มีนิสิตจำนวนร้อยละ 62 ของกลุ่มตัวอย่างที่เคยมีประสบการณ์การเล่นการพนัน และที่น่าสนใจยิ่งขึ้นคือ ร้อยละ 6.5 ของนิสิตที่เคยมีประสบการณ์การเล่นการพนันมีการเล่นการพนันอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ ยังพบอีกว่านิสิตที่เล่นการพนันส่วนใหญ่กลุ่มเพื่อนก็มีการเล่นการพนันด้วยเช่นกัน โดยสถานที่ที่มีการพบเห็นการเล่นการพนันมากที่สุดคือ หอพักร้อยละ 35.1 และรองลงมาคือบ้านพักร้อยละ 26.3 ฉะนั้น คณะผู้วิจัย จึงได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเป็นการแก้ปัญหาระยะยาวไว้ว่า ให้มีการปลูกฝังเยาวชนให้รับรู้ถึงพิษภัยของการพนันตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถานศึกษาและภาครัฐ และได้ให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการและการทำวิจัยไว้ว่า ควรทำการศึกษาโดยอาศัยระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งทำการศึกษาจากผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของภาครัฐด้วย

Pongsathon Kaewmanee, Parichat Pongloe and Sakda Silakorn. (2015). **Effecting Factors toward Attitudes and Behaviors of Bachelor Students : A case study of Burapha University, Bangsean.** Bangkok : National Health Foundation.

Abstract

The research is about the current situation. The issue about gambling activity is widespread in society, as well as among students of higher education institutions, that influencing negatively to the future national power. The researchers conducted a study to determine the factors under the underlying environment, as well as variables or factors that influencing the attitudes and behavior of students gambling. The study could give information to the government for editing policies. The study sample is collected from undergraduate students of Burapha University. According to figures from the Division of register and education evaluation Burapha University, the total students are 36,481, and the sample of this research is 400 individuals. On this study, researchers apply quantitative research methods in the study guide. The tools are consisted of a questionnaire, 2-month Data Collection period on 2015 (October to November), and data analysis software packages.

The findings conclude that there are 62 percent of students has experienced gambling. It is interesting to know that 6.5 percent of students has often played gambling, and mostly the students who gambling, their friends also play. Among the favorite locus of gambling are dormitory (35.1%) and house (26.3%) Thus, the researchers promote of policy making recommendations for the long-term solution. To cultivate young people to recognize the harm of gambling, it is started from the family, Education institution, and Government. This writing provides idea to the academic and research that should study by based on both quantitative and qualitative research methods. The upcoming study could focus on people who have responsible of the government.

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ที่ได้ให้ความไว้วางใจแก่คณะผู้วิจัยในการ
ทำการศึกษา และบุคลากรของมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติทุกท่านที่คอยช่วยเหลือในการประสานงาน
ด้านต่าง ๆ รวมทั้งมหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้เอื้อเฟื้อสถานที่สำหรับการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร
ตันศิริคงคล และพันตำรวจเอก ดร.นภดล วงษ์น้อม ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพของ
แบบสอบถามและได้ให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ ซึ่งทำให้งานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คุณนริศรา แก้วมณี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบการสะกดคำใน
เล่มรายงานการวิจัย รวมทั้ง คุณสุเทพ แก้วมณี ที่ได้สละเวลาในการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการ
ตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณ คุณอศพล วินทะไชย ที่ได้สละเวลาช่วยเหลือในการบันทึกข้อมูลต่างๆ ลงใน
โปรแกรม ของเครื่องคอมพิวเตอร์ และขอขอบคุณ คุณคณศ มีสุวรรณ และทีมงาน ในการช่วยเหลือ
ลงเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	4
นิยามคำศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดและทฤษฎีนโยบายสาธารณะ.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	20
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของครอบครัว.....	27
แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสังคม.....	29
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันในประเทศไทย.....	32
บทความ งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	36
กรอบแนวความคิดและสมมติฐานการวิจัย.....	49
3 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการ.....	51
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	51
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
4 ผลการศึกษา.....	56
ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับนิสิต.....	56
ความคิดเห็นของนิสิตต่อประเด็นการพนัน.....	65
ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง.....	70
ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	71

5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	79
สรุปผลการศึกษา.....	79
การอภิปรายผลการศึกษา.....	81
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	84
ข้อเสนอแนะทางวิชาการและการทำวิจัย.....	84
บรรณานุกรม.....	85
ภาคผนวก.....	88
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	89

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ระบบนโยบายสาธารณะ.....	19

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่าง.....	52
2 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	56
3 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปี.....	57
4 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทการศึกษา.....	57
5 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา.....	57
6 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์การเล่นการพนัน.....	58
7 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความถี่ของการเล่นการพนัน.....	58
8 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทการพนัน.....	59
9 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานที่พบเห็นการพนัน.....	59
10 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	60
11 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ครอบครัวต่อเดือน.....	60
12 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพของผู้ปกครอง.....	61
13 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรูปแบบการพักอาศัย.....	61
14 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์การเล่นการพนันของ ผู้ปกครอง.....	61
15 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์การเล่นการพนันของ กลุ่มเพื่อน.....	62
16 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามช่องทางสำหรับการเล่นการพนัน.....	62
17 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้กฎหมาย.....	63
18 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้บทลงโทษของกฎหมาย.....	63
19 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่รัฐ.....	63
20 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้สึกต่อผู้ถูกจับกุมข้อหา เล่นการพนัน.....	64
21 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นต่อการแก้กฎหมาย ให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย.....	64
22 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นต่อการมีกฎหมาย การพนันสำหรับนิสิต.....	65
23 ความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อประเด็นการเล่นการพนัน ด้านทัศนคติ.....	65
24 ความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อประเด็นการเล่นการพนัน ด้านเศรษฐกิจ และสังคม.....	66
25 ความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อประเด็นการเล่นการพนัน ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว.....	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
26	69
27	71
28	71
29	72
30	72
31	73
32	73
33	73
34	74
35	74
36	74
37	75
38	76
39	76
40	77
41	77
42	77
43	80

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หากมีการสำรวจเรื่องการพนันเกิดขึ้นบนโลกใบนี้ก็คงปรากฏให้เห็นอยู่ทุกชาติทุกภาษา หรืออาจจะกล่าวได้ว่าทุกเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ก็ว่าได้ เนื่องจากพฤติกรรมหนึ่งที่ติดตัวมนุษย์มา ก็คือ พฤติกรรมการชอบกิจกรรมที่เสี่ยง ทำหาย อาศัยการต่อสู้ด้วยกำลังใจและสติปัญญา ตลอดจนความรู้ ความสามารถเท่าที่มนุษย์พึงมี สำหรับการพนันที่เกิดขึ้นอยู่บนโลกนั้นมีอยู่หลายประเภทซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของสภาพแวดล้อม รวมไปถึงพฤติกรรมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศนั้นๆ ที่จะเป็นตัวกำหนดให้มีการพนันขึ้นด้วยรูปแบบ ประเภทและกลอุบาย (เฉลิมพล พลमुख, 2557)

หากย้อนไปในอดีตของสังคมจีนในสมัยของพระเจ้าซุนฮ่องเต้ แห่งราชวงศ์ตั้งฮั่น ช่วงปี พุทธศักราช 669-688 ได้มีขุนนางจีนผู้หนึ่งนาม เลียงกี ได้คิดการเล่นการพนันที่เรียกว่า อี้จี้ หรือ กระเปาะคิด นั้นย่อมเป็นหนึ่งในข้อยืนยันได้ว่าการเล่นการพนันนั้นเกิดขึ้นมาอย่างช้านานมิใช่เฉพาะ ในสังคมไทย โดยเมื่อย้อนกลับมาที่สังคมไทยเรานั้น พบว่า มีการเล่นการพนันมาตั้งแต่รัชสมัยของ พระเจ้าปราสาททองแห่งราชวงศ์พระร่วงในสมัยของอาณาจักรสุโขทัย เนื่องจากสมัยนั้นผู้คนมีการค้าขายระหว่างชาวไทยและชาวจีน ซึ่งสำหรับคนจีนนั้นมีการเล่นการพนันชนิดหนึ่งที่ชื่อว่าการ เล่นถั่วและโป ที่อนุญาตให้เล่นเฉพาะในบ่อนของกลุ่มชาวจีนที่มีความซื่อสัตย์และมีฐานะมั่นคง เท่านั้น อีกทั้งยังมีนายบ่อนรับผิดชอบในการเก็บค่า “ตั้ง” คือ การชักชวนออกมาส่วนหนึ่งเพื่อ กันไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการบ่อน ซึ่งในช่วงดังกล่าวมีนักพนันไปเล่นอยู่เป็นจำนวนมาก กระทั่งมีนายบ่อนขัดผลประโยชน์ทะเลาะกันเอง จึงให้มีการแบ่งกำไรเป็นอากรบ่อนเบี้ยให้เป็น เงินหลวง คล้ายคลึงกับภาษีฝิ่นที่กำหนดขึ้นสำหรับผู้ที่ต้องการสูบฝิ่นในสมัยต่อมา ครั้นเมื่อมาถึงสมัย กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้มีทูตฝรั่งเศสผู้หนึ่งชื่อ มงสิเออร์ เดอ ลาลูแบร์ ในรัชสมัยของพระเจ้า หลุยส์ที่ 14 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประมาณปีพุทธศักราช 2230 ซึ่ง ลาลูแบร์ ได้มีบันทึกสำคัญฉบับหนึ่งไว้ว่า “ชาวสยามนั้นค่อนข้างรักการเล่นการพนันเสียเหลือเกิน ถึงขั้นจะยอมผลาญตัวเองให้ฉิบหายได้ ยอมแม้เสียอิสรภาพความชอบธรรมของตัวเองหรือลูกเต้าตน ในเมืองนี้ใครไม่มีเงินพอจะใช้เจ้าหนี้ได้ก็ต้องขายลูกเต้าของตัวเองลงใช้หนี้สิน และถ้าแม้ถึงเช่นนี้แล้ว ก็ยังมีพอเพียง ก็สามารถยอมให้ตัวของตัวเองต้องกลายเป็นทาสไปเสีย” (เฉลิมพล พลमुख, 2557)

ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่า ประชาชนพลเมืองติดการพนันทำให้มีหนี้สินจำนวนมาก จึงทรงสั่งยกเลิกบ่อนเบี้ย ครั้งเมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ทรงมีพระราชบัญญัติห้ามมิให้ใครเล่นถั่วโปในราชอาณาจักรอีกต่อไปเมื่อวันที่ 1 เมษายน พุทธศักราช 2460 หลังจากนั้นได้มีการตรากฎหมายการพนันฉบับแรกขึ้นในปีพุทธศักราช 2473 และต่อมาก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติการพนันปีพุทธศักราช 2478 ขึ้น อันมีผลบังคับใช้มาถึงปัจจุบัน

จะเห็นได้ชัดว่าสำหรับการพนันแล้วนั้น แม้เป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นสิ่งที่เลวร้ายแต่สังคม แต่ก็ยังมีผู้คนจำนวนมากไม่น้อยที่มักใช้การเล่นการพนันเป็นเครื่องผ่อนคลายจิตใจจากการอาศัยความสนุกสนานเพียงชั่วครั้งชั่วคราว แต่ก็อาจส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพจิตที่จะตามมาอีกมากมาย รวมทั้งปัญหาสู่สังคมและครอบครัวด้วย นอกจากนี้ ยังนับว่าเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักศาสนา ประเพณี และกฎหมายบ้านเมือง ในหลักการของพระพุทธศาสนานับว่าการพนันเป็นอบายมุขหรือสิ่งชั่วร้าย 1 ใน 6 อย่างของอบายมุข ได้แก่ การดื่มน้ำเมา การเที่ยวกลางคืน การเที่ยวดูการเล่น การเล่นการพนัน การคบคนชั่วเป็นมิตร และการเกียจคร้านการงาน หรือเป็นอีกหนึ่งอบายมุข 4 ประการของอีกหนึ่งคำสอนแห่งพระพุทธศาสนา คือ ความเป็นนักเลงหญิง ความเป็นนักเลงสุรา ความเป็นนักเลงการพนัน และการคบคนชั่วเป็นมิตร อนึ่ง ตามหลักการของพระพุทธศาสนายังได้ระบุโทษของการพนันเอาไว้ด้วยว่าเป็นช่องทางของความเสื่อม เป็นหนทางแห่งความพินาศย่อยยับแห่งโลกทรัพย์ ครอบครัวและสังคม โดยในกรณีการติดการพนันจะมีโทษที่ชัดเจนอยู่ 6 ประการ อันเป็นที่รับทราบกันโดยทั่วไป ได้แก่ 1) เมื่อชะง่อนก่อนเวร 2) เมื่อแพ้ย่อมเสียตายทรัพย์ที่เสียไป 3) ทรัพย์จะหมดไปๆ เห็นได้ชัด 4) ในที่ประชุมหรือสังคมจะไม่มีใครเชื่อถือถ้อยคำ 5) เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อนและคนร่วมงาน และ 6) ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ที่จะหาคู่ครอง อีกทั้ง อันตรายจากการพนันนั้น ได้ถูกกล่าวเอาไว้เป็นอุทาหรณ์สอนใจกันไว้กว้างขวาง ดังเช่นคำกล่าวหนึ่งที่มีนิยามกันคือ “ไฟไหม้ทรัพย์สินสิบครั้งก็ยังมิร้ายเท่าถูกผลาญด้วยการพนันเพียงครั้งเดียว เนื่องจากการพนันจะเผาผลาญทุกสิ่งทุกอย่างให้หมดสิ้น แม้พิษแห่งไฟจะไม่อาจเผาที่ดินและทรัพย์สินที่อยู่ในที่ปลอดภัย แต่พิษของการพนันนั้นต่อให้ทรัพย์เก็บไว้อยู่ที่ใดก็จะเผาผลาญไปได้จนหมดสิ้น การพนันจึงเป็นทางเสื่อมโดยแท้” (กิตติกร มีทรัพย์, 2541)

ปัจจุบันประเด็นที่น่าเป็นห่วงในสังคม คือ จากการสำรวจสถานการณ์ พฤติกรรมและผลกระทบจากการพนันของ ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน ในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งได้สำรวจจำนวนนักศึกษาที่เล่นการพนันในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า นักศึกษานิยมเล่นไฟมากที่สุดถึง 354,360 คน รองลงมาคือ เล่นบิงโก 156,180 คน นอกจากนี้สถานการณ์การเล่นพนันประเภทอื่น ๆ อีกหลายประเภท เช่น การพนันฟุตบอล การพนันในบ่อนผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งกลายเป็นปัญหาที่กำลังขยายวงกว้างขึ้นในกลุ่มนิสิต นักศึกษา เนื่องจากการเล่นพนันฟุตบอลในปัจจุบันเล่นได้ทุกวัน ทุกลีก (League) การแข่งขัน สามารถเล่นได้ง่ายผ่านเว็บไซต์ มีถือแท็บเล็ต กระทั่งเป็นที่มาของคำว่า “เล่นทุกลีก

เล่นทุกวัน ง่ายแค่มือคลิก” ซึ่งจากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลของนิสิต นักศึกษา เล่นพนันฟุตบอลมากถึง 104,000 คน

จากสถานการณ์ในข้างต้นเป็นสภาวะการณ์ที่สำคัญส่งผลให้ภาครัฐไม่อาจนิ่งนอนใจอีกต่อไป ได้ ทำให้ หัวหน้าคณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ได้มีคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (เฉพาะ) ที่ 24/2557 เรื่องห้ามให้มีการเล่นการพนันที่ผิดกฎหมาย สั่ง ณ วันที่ 26 พฤษภาคม 2557 ออกมา โดยหลังจากนั้นไม่นาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดแนวทางการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการพนันในสถาบันการศึกษา จำนวน 10 ข้อ เพื่อเป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษากำกับดูแล ไม่ให้นักศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพนันทุกชนิดโดยให้จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับพิษภัย ของการพนันและให้อาจารย์สอดแทรกเรื่องผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการพนันทุกครั้งที่มีโอกาส

ประกอบกับ ผลการศึกษาเกี่ยวกับการพนันในสถาบันอุดมศึกษาในช่วงปี 2555 - 2556 ยิ่ง ตอกย้ำให้ทุกภาคส่วนได้เห็นว่า ปัญหาการพนันในระดับสถาบันอุดมศึกษาเป็นปัญหาที่ต้องมีนโยบาย มาตรการต่างๆ อย่างเร่งด่วน ในการป้องกันนิสิต นักศึกษาจากการพนัน และจากการสำรวจ พฤติกรรมการเล่นพนันของนิสิต นักศึกษา พบสถิติที่น่าตกใจมากยิ่งขึ้น คือ มีจำนวนนิสิต นักศึกษา มากกว่า 500,000 คน มีประสบการณ์เล่นพนันในมหาวิทยาลัย ประเภทการพนันฟุตบอล การเล่นไพ่ และซื้อหวย ตามลำดับ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเล่นการพนัน คือ 1) เพื่อนชักจูงให้เล่นการพนัน 2) สื่อ 3) สภาพแวดล้อมรอบสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเล่นพนัน และ 4) ขาดมาตรการจัดการปัญหา การพนันที่จริงจังเข้มงวด โดยจากสภาพปัญหาดังกล่าวกำลังส่งผลกระทบต่อ นิสิต นักศึกษา ในด้าน ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ คือ ทำให้เกิดปัญหานี้สิน ด้านสังคม คือ ก่อให้เกิดปัญหาการค้ายาเสพติด การขายบริการทางเพศ และการก่ออาชญากรรม (สุระชัย ชูผลกา, 2557)

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลความเป็นมาประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าปัญหา การพนันเป็นปัญหาที่ชุกชอนอยู่ในสังคมไทยมาอย่างช้านาน กระทั่งล่าสุดได้ลุกลามเข้าครอบงำ กลุ่มนิสิต นักศึกษา ผู้เป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต และหากพิจารณาจากแนวโน้ม ทำให้พอจะ มองเห็นได้ว่าภาครัฐได้เริ่มให้ความสำคัญอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น ในลักษณะของการรับนโยบายลงมา ปฏิบัติแบบบนลงล่างส่งผ่านเป็นช่วงต่อกัน จากหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มาสู่สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา และเริ่มเข้าสู่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ดังเช่นกำลังปรากฏอยู่ ทั้งนี้ เพื่อให้นโยบายตลอดจนมาตรการต่าง ๆ สามารถสอดรับกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและ เกิดประสิทธิผล คณะผู้วิจัยจึงเห็นพ้องที่จะทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ อันเป็นที่มาแห่งปัญหา การพนัน ภายใต้หัวข้อ “ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับ ปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน” อันจะกลายเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่จะสามารถ สะท้อนปัญหาแบบล่างขึ้นบน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อภาครัฐ มหาวิทยาลัย ตลอดจน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปพิจารณาประกอบการกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ ได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ที่แท้จริงได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา
- 2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเล่นการพนันกับปัจจัยสภาพแวดล้อมและกฎหมายของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา
- 2.3 เพื่อศึกษาตัวแปรหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา

3. ขอบเขตของการศึกษา

3.1 ด้านพื้นที่

ในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะพื้นที่ภายในบริเวณของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน เป็นการเฉพาะ (ปัจจุบันมหาวิทยาลัยบูรพามีการดำเนินการและการจัดการเรียนการสอนใน 3 พื้นที่ คือ บางแสน วิทยาเขตจันทบุรี และวิทยาเขตสระแก้ว) โดยจะทำการเก็บข้อมูลภายในรั้วมหาวิทยาลัยเท่านั้น

3.2 ด้านประชากร

ในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีการจัดตั้งและทำการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีอยู่ ณ มหาวิทยาลัยบูรพาบางแสน ซึ่งจะทำการศึกษา โดยแบ่งนิสิตออกเป็น 3 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากทั้งสิ้น 19 คณะ/วิทยาลัย โดยอาศัยฐานข้อมูลจำนวนตัวเลขนิสิตจากกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ณ วันที่ 11 สิงหาคม 2558

3.3 ด้านเวลา

ในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยจะอาศัยขอบเขตด้านเวลาในการดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ระหว่างวันที่ 15 กรกฎาคม 2558 ถึงวันที่ 15 ธันวาคม 2558 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การศึกษา จากการตัดสินใจร่วมกับมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ

3.4 ด้านเนื้อหา

งานวิจัยชิ้นนี้ คณะผู้วิจัยจะมุ่งเน้นศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพนัน อันได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีนโยบายสาธารณะ แนวคิดเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของครอบครัว แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันในประเทศไทย งานวิจัย บทความและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณผ่านการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับนิสิต (ตัวแปรอิสระ) ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วนคือ ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ด้านปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยด้านนโยบายและกฎหมาย 2) ความคิดเห็นต่อประเด็นการพนัน และ 3) ข้อเสนอแนะ

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

การพนัน หมายถึง “การพนัน” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายความว่า การกระทำเล่นเอาเงินหรือสิ่งอื่นโดยอาศัยความฉลาด ความชำนาญ เล่ห์เหลี่ยม ไหวพริบ และฝีมือ รวมทั้งโชคด้วย

กฎหมาย หมายถึง เป็นระบบของกฎและแนวทางปฏิบัติซึ่งบังคับใช้ผ่านสถาบันทางสังคม เพื่อควบคุมพฤติกรรม ในทุกที่ที่เป็นไปได้

นโยบาย หมายถึง นโยบายและมาตรการต่างๆ ที่กำหนดโดยภาครัฐหรือผู้มีอำนาจ

นิสิต หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ณ มหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

5.1 มหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงบริบทพื้นฐานอันนำไปสู่การเล่นการพนันของนิสิต

5.2 สามารถเป็นชุดข้อมูลในการกำหนดเนื้อหาและการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้ เพื่อให้ นิสิตได้ตระหนักถึงภัยและปัญหาจากการเล่นการพนัน

5.3 ภาครัฐและมหาวิทยาลัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดมาตรการหรือนโยบายเพื่อป้องกันการเล่นการพนันของนิสิตในอนาคต

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน” ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการศึกษา โดยผู้วิจัยจะแบ่งสาระสำคัญในการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีนโยบายสาธารณะ
2. แนวคิดเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ
- 4) แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของครอบครัว
5. แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
6. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันในประเทศไทย
7. งานวิจัย บทความและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวความคิดและสมมติฐานการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีนโยบายสาธารณะ

1.1 ความหมายและองค์ประกอบ

คำว่านโยบาย (policy) เป็นคำที่มีความหมายหลากหลาย เช่น “นโยบาย ได้แก่ แผนการดำเนินงานที่กำหนดขึ้น เพื่อขึ้นำการตัดสินใจและบรรลุเป้าหมายอย่างมีเหตุผล” หรือ “นโยบาย อาจหมายถึง กระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์การ รวมไปถึงการกำหนดทางเลือกต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน เช่น แผนงาน โครงการ หรือมาตรการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์” หรือ “นโยบาย อาจถูกเข้าใจว่าเป็น กลไกทางการเมือง การบริหาร การเงิน การจัดการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดขึ้น” ดังนั้น คำว่า นโยบาย จึงเป็นคำกว้าง ๆ ที่อาจนำไปประยุกต์ใช้ในภาครัฐหรือภาคเอกชน หรืออาจนำไปประยุกต์ใช้กับองค์การ กลุ่มบุคคล หรือปัจเจกบุคคล ก็ได้ ด้วยเหตุนี้ คำสังสำนึก นายกรัฐมนตรี นโยบายขององค์กรเอกชน หรือกฎหมายที่ออกโดยสภานิติบัญญัติ ล้วนเป็นนโยบายด้วยกันทั้งสิ้น

คำว่า สาธารณะ (public) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “เพื่อประชาชนทั่วไป เช่น สวนสาธารณะ โทรศัพท์สาธารณะ บ่อน้ำสาธารณะ, ทั่วไป เช่น ถนนนี้ไม่ใช่ถนนสาธารณะ อย่าแต่งตัวประเจิดประเจ้อในที่สาธารณะ” ทั้งนี้ จุมพล หนีมพานิช (2547: 4) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า คำว่า “สาธารณะ” มักพบเห็นเสมอในลักษณะคำต่าง ๆ

เช่น มติมหาชน (Public Opinion) กฎหมายมหาชน (Public Law) ภาครัฐ (Public Sector) ผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) สินค้าสาธารณะ (Public Goods) การขนส่งสาธารณะ (Public Transportation) หรือการศึกษาสาธารณะ (Public Education) เป็นต้น จุมพล กล่าวต่อไปว่า คำนี้มักใช้ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมของมนุษย์ และกิจกรรมเหล่านี้ มักเป็นกิจกรรมที่ต้องการให้รัฐบาลเข้าไปแทรกแซง หรือไม่ก็ต้องการให้รัฐบาลเข้าไปจัดระเบียบสังคม หรือไม่ก็เป็นกิจกรรมหรือการดำเนินการทั่วไป

เมื่อนำคำสองคำในข้างต้นมารวมกันคือคำว่า “นโยบายสาธารณะ” พบว่ามีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้ให้ความหมายเอาไว้อย่างกว้างขวาง อาทิ

ศุภชัย ยาวะประภาษ (2554: 3) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางการดำเนินกิจกรรมของรัฐบาล ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมที่ผ่านมาในอดีต กิจกรรมที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และกิจกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต”

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539: 3-4) ได้สำรวจความหมายของนโยบายสาธารณะของนักวิชาการต่างประเทศจำนวนมาก และได้ให้นิยามว่า “นโยบายสาธารณะ หมายถึง นโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นโดยรัฐบาล ซึ่งอาจจะเป็นองค์กรหรือตัวบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงตามกฎหมายภายใต้ระบบการเมืองนั้นๆ ทั้งนี้ นโยบายสาธารณะจะครอบคลุมตั้งแต่สิ่งที่รัฐบาลตั้งใจว่าจะกระทำหรือไม่กระทำ การตัดสินใจของรัฐบาลในการแบ่งสรรทรัพยากรหรือคุณค่าต่างๆ ในสังคม กิจกรรม หรือการกระทำต่างๆ ของรัฐบาล รวมถึงถึงผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง อันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นติดตามมาจากการดำเนินงานของรัฐบาล”

ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์ (2541: 3-10) กล่าวว่า นักวิชาการด้านนโยบายศาสตร์ได้ให้ความหมายว่า “นโยบายสาธารณะ” ไว้อย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความสนใจและวัตถุประสงค์ในการนิยามเป็นสำคัญ โดยเขาได้ให้ความหมายของ นโยบายสาธารณะว่า “นโยบายสาธารณะเป็นแนวทางปฏิบัติของรัฐบาล ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์แน่นอนไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง คือ เพื่อแก้ปัญหาในปัจจุบัน เพื่อป้องกันหรือหลีกเลี่ยงปัญหาในอนาคต และเพื่อก่อให้เกิดผลที่พึงปรารถนา รัฐบาลมีความจริงจังและจริงจังที่จะน่านโยบายไปปฏิบัติ และนโยบายอาจเป็นบวกหรือเป็นลบ หรืออาจเป็นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำก็ได้”

นอกจากนักวิชาการไทยแล้วยังมีนักวิชาการต่างชาติ คือ โธมัส ดาย (1978 : 3-5) ซึ่งได้เขียนหนังสือชื่อ Understanding Public Policy ซึ่งจัดพิมพ์ขึ้น ครั้งแรกในปี ค.ศ.1972 โดยให้คำจำกัดความสั้น ๆ แต่มักถูกอ้างอิงในแวดวงวิชาการอย่างแพร่หลายอยู่ว่า “นโยบายสาธารณะ คืออะไรก็ตามที่รัฐบาลเลือกที่จะทำหรือไม่ทำ” (Public policy is whatever governments choose to do or not to do)

เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถมองเห็นภาพรวมของนโยบายสาธารณะได้ชัดเจนมากขึ้น สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ และอนูรัตน์ อนันนทนาธร (2554) เห็นว่าควรจะได้ทำการศึกษาถึงองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะ จากแนวคิดของนักวิชาการที่ได้อธิบายองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะว่าเป็นอย่างไร รวมทั้งได้ทำการประมวลความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะว่าแนวคิดข้างต้นมีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร และได้ทำการประมวลแนวคิดขององค์ประกอบไว้ โดยพิจารณาแยกแยะองค์ประกอบที่สำคัญของนโยบายสาธารณะว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง

นักวิชาการไทยเป็นจำนวนมากได้กล่าวถึงองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะไว้ ตัวอย่างที่สำคัญคนหนึ่ง คือ สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2553 : 21-22) ซึ่งได้จำแนกลักษณะอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของนโยบายสาธารณะไว้อย่างครอบคลุมทุกแง่มุมดังต่อไปนี้

- 1) เป็นกิจกรรมที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ
- 2) เป็นการใช้อำนาจของรัฐในการจัดสรรกิจกรรมเพื่อตอบสนองค่านิยมของสังคม
- 3) ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายสาธารณะได้แก่ ผู้นำทางการเมือง ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ พรรคการเมือง สถาบันราชการ ข้าราชการและประมุขของประเทศ
- 4) กิจกรรมที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำต้องเป็นชุดของการกระทำที่มีแบบแผน ระบบและกระบวนการอย่างชัดเจน เป็นการกระทำที่มีการสานต่ออย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง
- 5) กิจกรรมที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำต้องมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนจำนวนมาก
- 6) เป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำให้ปรากฏเป็นจริง มิใช่เป็นเพียงการแสดงเจตนารมณ์ หรือความตั้งใจที่จะกระทำด้วยคำพูดเท่านั้น
- 7) กิจกรรมที่เลือกกระทำต้องมีผลลัพธ์ในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของสังคม ทั้งปัญหาความขัดแย้งหรือความร่วมมือของประชาชน
- 8) เป็นการตัดสินใจที่จะกระทำเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนจำนวนมาก มิใช่การตัดสินใจเพื่อประโยชน์เฉพาะบุคคล และเป็นชุดของการตัดสินใจที่เป็นระบบ มิใช่การตัดสินใจแบบเอกเทศ
- 9) เป็นการเลือกทางเลือกที่จะกระทำ โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
- 10) เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการต่อรองหรือประนีประนอมระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง
- 11) เป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมทั้งกิจกรรมภายในประเทศและระหว่างประเทศ

12) กิจกรรมที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ อาจก่อให้เกิดผลทั้งทางบวกและทางลบต่อสังคม และ

13) เป็นกิจกรรมที่ชอบด้วยกฎหมาย

นอกจากนี้ วิทยาลัยรัฐ วรเทพพิพิงษ์ (2541: 6-7) ก็ได้กล่าวว่า จากคำนิยามความหมายอย่างแคบของนโยบายสาธารณะ การที่จะนับว่าเป็นนโยบายสาธารณะได้นั้นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการตามแนวคิดของ เจมส์ แอนเดอร์สัน (James Anderson) คือ

1) เป็นแนวทางปฏิบัติกว้าง ๆ ซึ่งกำหนดโดยรัฐบาลหรือข้าราชการระดับสูง (ที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย)

2) มีวัตถุประสงค์แน่นอนไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง

3) รัฐบาลมีความจริงจังและจริงจังที่จะให้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติ

4) นโยบายอาจเป็นบวก (positive) หรือเป็นลบ (Negative) หรืออาจเป็นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำก็ได้

ในขณะที่ ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539: 4-11) ได้เสนอให้แยกแยะองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะตามความหมายของนโยบายสาธารณะที่ตนได้ให้ไว้ค่อนข้างเฉพาะเจาะจง โดยแบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

1) ความตั้งใจของรัฐบาลที่จะกระทำหรือไม่กระทำบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งอาจเป็นในรูปแบบที่เป็นทางการหรือรูปแบบที่ไม่เป็นทางการก็ได้ อย่างไรก็ตาม ความตั้งใจของรัฐบาลดังกล่าวอาจนำไปสู่การปฏิบัติจริงหรือไม่นั้น ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยและสถานการณ์ต่าง ๆ อีกหลายประการ

2) การตัดสินใจของรัฐบาล โดยเฉพาะการตัดสินใจในการแบ่งสรรทรัพยากรหรือคุณค่าต่าง ๆ ในสังคม

3) การกระทำหรือกิจกรรมของรัฐบาล ที่แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำเอาความตั้งใจและแนวทางต่างๆ มาแปลงออกสู่ภาคปฏิบัติอย่างจริงจังหรือไม่

4) ผลสำเร็จที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมหรือการกระทำของรัฐบาล ซึ่งครอบคลุมในแง่ของผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง

ส่วน สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ และอนูรัตน์ อนันนทนาธร (2554) ได้จำแนกองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะตามแนวคิดที่ เจมส์ แอนเดอร์สัน (James Anderson) ได้นำเสนอไว้เป็นหลัก ประกอบกับการประมวล พิจารณาเทียบเคียง และหยิบยกแนวคิดของนักวิชาการอื่น ๆ มาประกอบเป็นองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะ 6 ประการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) นโยบายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่มีเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ชัดเจนมากกว่าการกระทำโดยบังเอิญหรือไม่ตั้งใจ

องค์ประกอบของนโยบายสาธารณะข้อแรกนี้ นักวิชาการทุกคนเห็นพ้องต้องกัน กล่าวคือนโยบายใด ๆ ก็ตามแต่ ก่อนที่จะนำมาปฏิบัติ ล้วนแล้วต้องผ่านกระบวนการกำหนดที่ต้องมีเป้าหมาย มีวัตถุประสงค์ มีทิศทาง นโยบายแต่ละนโยบายที่ออกมาใช้บังคับ มักจะกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายไว้ให้มีความหลากหลาย สิ่งนี้อาจทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสับสน ได้แก่ ความหมายของคำว่าเป้าหมาย กับคำว่าวัตถุประสงค์ และในบางกรณี นักวิชาการอาจใช้คำว่าเป้าประสงค์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

ในความหมายกว้าง วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และเป้าประสงค์ มีความหมายคล้ายคลึงกัน คือ สิ่งที่ต้องการไปให้ถึง หากพิจารณาในความหมายแคบ จะมีรายละเอียดแตกต่างกัน การกำหนดเป้าหมาย (Goals) ได้แก่ การที่รัฐบาล หน่วยงานของรัฐ หรือผู้ตัดสินใจในองค์การกำหนดสิ่งที่ต้องการให้เกิดผลสำเร็จในอนาคต ซึ่งอาจเป็นระยะปานกลางหรือระยะยาว โดยทั่วไปแล้วนักวิชาการเห็นว่า เป้าหมายมีความหมายกว้างขวางกว่าวัตถุประสงค์ (Objectives) โดยวัตถุประสงค์มีความหมายเฉพาะเจาะจงมากกว่า และมีระยะเวลาที่กำหนดค่อนข้างสั้นกว่า โดยจะถูกกำหนดขึ้นภายหลังจากได้กำหนดเป้าหมายแล้ว สำหรับคำว่า เป้าประสงค์ (Purpose) จะมีความหมายที่กล่าวถึง เป้าหมายสุดท้ายที่รัฐบาล องค์การของรัฐ หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจต้องการให้ไปถึง ซึ่งอาจไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาให้เกิดผลสำเร็จไว้

2) นโยบายประกอบด้วยชุดหรือแบบแผนการกระทำที่ต่อเนื่องกันมากกว่าการตัดสินใจเฉพาะเรื่อง และการตัดสินใจที่แยกจากกัน

นโยบายสาธารณะ คือ การตัดสินใจของรัฐบาลในการแบ่งสรรทรัพยากร หรือคุณค่าต่าง ๆ ในสังคมว่าใครได้อะไร เท่าไหร่ อย่างไร แต่ควรพึงระลึกเสมอว่า ลักษณะสำคัญของนโยบายสาธารณะคือ เป็นแนวทางการปฏิบัติจริง ๆ ไม่มีรายละเอียดและค่อนข้างเป็นนามธรรม เพื่อให้หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัตินำมาแปลงออกมาให้เป็นรูปธรรม ในรูปของแผน แผนงาน หรือโครงการต่าง ๆ (ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์, 2546: 6)

นโยบายถูกกำหนดโดยรัฐบาลหรือข้าราชการระดับสูง ซึ่งคำว่า รัฐบาล หมายความรวมถึงรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น รัฐบาลกลางโดยทั่วไป หมายถึง คณะรัฐมนตรี สำหรับรัฐบาลท้องถิ่น หมายถึง หน่วยงานปกครองตนเองของท้องถิ่น ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล สามารถตัดสินใจและดำเนินกิจการของท้องถิ่นด้วยตนเองตามกฎหมาย สำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ได้แก่ หน่วยงานระดับกระทรวง และคณะกรรมการของหน่วยงานอิสระ สำหรับหน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่าในทางวิชาการถือเป็นหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิพงษ์, 2541: 7)

การตัดสินใจเฉพาะเรื่องเฉพาะราวของผู้นำรัฐบาล เช่น การตัดสินใจของนายกรัฐมนตรีที่จะให้รางวัลเกียรติยศต่อศิลปินแห่งชาติ ไม่ใช่เป็นเรื่องของนโยบาย นโยบายหนึ่งจะครอบคลุมไม่เพียงแต่การประกาศใช้กฎหมายหรือคำสั่งในบางเรื่อง แต่รวมถึงการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่ตาม ซึ่ง

เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ เมื่อมีการประกาศออกกฎหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นการปฏิรูปการศึกษาของประเทศแล้ว ก็จะมีการประกาศกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับระดับรองๆ ต่อเนื่องตามมา เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จต่อไป

3) นโยบายสาธารณะเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองข้อเรียกร้องในเชิงนโยบาย หรือการเรียกร้องของผู้ขอให้มีการกระทำหรืองดเว้นการกระทำในเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับสาธารณะ

ประชาชนบางกลุ่ม ตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ หรือพนักงานของรัฐอาจเป็นผู้ที่ยื่นข้อเรียกร้องต่อหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ข้อเรียกร้องดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น ผู้ใช้รถใช้ถนนร้องเรียนผ่านสื่อมวลชนขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการใด ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัด ตลอดจนถึงเรื่องที่ สภากาชาดขอให้ออกมาตรการห้ามคนต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศ ในยามที่ประเทศประสบภาวะวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งหากหน่วยงานของรัฐหรือรัฐบาลได้ดำเนินการให้เป็นไปตามข้อเรียกร้องต่าง ๆ ดังกล่าว ก็ถือเป็นการกำหนดนโยบายสาธารณะแล้วนั่นเอง อย่างไรก็ตาม นอกจากนโยบายสาธารณะจะถูกกำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองข้อเรียกร้องในเชิงนโยบาย หรือการเรียกร้องของผู้ขอให้มีการกระทำหรืองดเว้นการกระทำในเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับสาธารณะแล้ว สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2553: 25-31) ได้อภิปรายเพิ่มเติมว่า นโยบายสาธารณะยังมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศของรัฐบาลในด้านต่างๆ การเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ การใช้อำนาจของรัฐเพื่อจัดสรรค่านิยมทางสังคม นโยบายสาธารณะยังเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม และเป็นเครื่องมือในการสร้างความเสมอภาค ตลอดจนเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย

4) นโยบายเกี่ยวข้องกับสิ่งที่รัฐบาลกระทำจริง ๆ ไม่เป็นเพียงสิ่งที่ตั้งใจจะทำ หรือพูดว่าจะทำ

ในการพิจารณาการกระทำหรือกิจกรรมของรัฐบาลเป็นองค์ประกอบนี้นับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ อันจะช่วยให้เห็นว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำเอาความตั้งใจและแนวทางต่าง ๆ มาแปลงออกสู่ภาคปฏิบัติอย่างจริงจังหรือไม่ มีการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานมากนักน้อยเพียงไร (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539: 7) ดังนั้น นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างแน่นอนแล้ว นโยบายสาธารณะจะต้องประกอบด้วยลำดับชั้นของพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีแผนอันจะก่อให้เกิดการบรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจะต้องประกอบด้วยการกระทำต่าง ๆ ที่สามารถเลือกนำมาปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องกับเวลาและสถานที่ และจะต้องมีการปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ตามที่ได้ตัดสินใจเลือกไว้แล้ว (จุมพล หนิมพานิช, 2547: 13)

นโยบายสาธารณะที่ฝ่ายนิติบัญญัติจะได้มีการตราเป็นกฎหมายออกมา แต่หากปรากฏว่า รัฐบาลไม่มีมาตรการใดที่จะบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ก็ยังไม่อาจจะกล่าวได้ว่ารัฐบาลมีนโยบายที่จะดำเนินการในเรื่องนั้น กรณีที่ปรากฏชัดในประเทศไทย ได้แก่ การที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนด กฎข้อบังคับจรรยาให้ผู้ใช้บริการรถยนต์คาดเข็มขัดนิรภัย แต่หากปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังคง เพิกเฉยและละเลยไม่ปฏิบัติตาม อีกทั้ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติก็ไม่มีมาตรการอย่างจริงจังที่จะ ลงโทษผู้ละเมิด กรณีเช่นนี้ ก็ยังไม่อาจกล่าวได้ว่ารัฐบาลมีนโยบายชัดเจนที่จะลดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นต่อ ผู้ใช้บริการรถยนต์ เนื่องจากถึงแม้ว่าจะมีตัวนโยบายออกมาในรูปแบบของกฎหมาย แต่ก็มีได้มีการ ดำเนินการใด ๆ เลย เป็นต้น

5) นโยบายสาธารณะอาจเป็นได้ทั้งในเชิงบวกหรือเชิงลบ

สำหรับองค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษานโยบายสาธารณะ ก็คือ ระเบียบวิธีคิดของ นโยบายสาธารณะที่ว่า นโยบายสาธารณะใด ๆ ก็ตามย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนในสังคมไม่ทาง ใดก็ทางหนึ่ง แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อบุคคลต่าง ๆ นั้นอาจผิดแผกแตกต่างกันไปบ้างก็ตาม (Birkland, 2005: 20) ทั้งนี้ เจมส์ แอนเดอร์สัน (James Anderson, 1994: 8) จึงได้ทำการอธิบายไว้ ว่า นโยบายสาธารณะอาจเป็นได้ทั้งนโยบายในเชิงบวก (positive) และนโยบายสาธารณะในเชิงลบ (negative) กล่าวคือ รูปแบบการกระทำที่ชัดเจนของรัฐบาลบางเรื่องอาจเกี่ยวข้องกับปัญหาหนึ่งซึ่งมี การเรียกร้องให้รัฐบาลกระทำการโดยตรง ซึ่งหากรัฐบาลดำเนินการตามข้อเรียกร้องก็เป็นการดำเนิน นโยบายเชิงบวก แต่หากเจ้าหน้าที่ของรัฐตัดสินใจที่จะไม่ดำเนินการในเรื่องบางเรื่องที่มีผู้เรียกร้องให้ รัฐบาลดำเนินการ ก็ถือเป็นการดำเนินนโยบายเชิงลบ หรือสามารถกล่าวอีกแง่หนึ่งได้ว่า รัฐบาล อาจจะดำเนินการส่งเสริมนโยบายการค้าเสรี หรือไม่ดำเนินการใดๆ โดยปล่อยให้ไปไปตามธรรมชาติ เป็นต้น

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน

Information Center for Gambling Control Policy

ในความเห็นของ สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ และอนูรัตน์ อนันทนาธร (2554) การกระทำ

บางอย่างของรัฐบาลอาจเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องในการแก้ปัญหาใด ๆ โดยตรง ซึ่งหากรัฐบาลได้ดำเนินการตามข้อเรียกร้องก็พิจารณาได้ว่าเป็นนโยบายในเชิงบวก เช่น ข้าวเปลือกราคาตกต่ำ ชาวนาประสบความเดือดร้อน ตัวแทนชาวนาเรียกร้องให้รัฐบาลกำหนดราคา ขั้นต่ำข้าวเปลือกในประเทศ หากรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ราคาข้าวในตลาดโลกอยู่ในเกณฑ์ต่ำ มีความจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องช่วยเหลือชาวนา จึงกำหนดราคาขั้นต่ำข้าวเปลือกตามข้อเรียกร้องและ นำเงินงบประมาณแผ่นดินเข้าแทรกแซงซื้อข้าวเปลือกในท้องตลาดตามราคาขั้นต่ำที่กำหนดขึ้น ก็ถือ ว่ารัฐบาลได้ดำเนินนโยบายเชิงบวก แต่หากรัฐบาลพิจารณาเห็นว่าในขณะนั้น ราคาข้าวในตลาดโลก อยู่ในเกณฑ์สูง รัฐบาลจึงเข้าแทรกแซงซื้อข้าวเปลือกในท้องตลาดโดยไม่ทำการกำหนดราคาขั้นต่ำ ข้าวเปลือก เพราะเห็นว่าผู้ส่งออกมีการแข่งขันซื้อข้าวเปลือกในประเทศเพื่อทำการส่งออกอยู่แล้ว

ในกรณีที่รัฐบาลไม่กำหนดราคาขั้นต่ำข้าวเปลือกในประเทศ ย่อมถือเป็นนโยบายเชิงลบที่มีต่อข้อเรียกร้องให้มีการกำหนดราคาขั้นต่ำ เป็นต้น

6) นโยบายสาธารณะจะต้องอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย หรือภายใต้ผู้มีอำนาจ

นโยบายของรัฐจะต้องเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติตามของสมาชิกในสังคมนั้น ๆ หมายความว่า มีลักษณะของอำนาจที่ใช้บังคับได้จริง หรือโดยที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เพื่อให้สมาชิกในสังคมนั้นยอมรับและปฏิบัติตาม ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่แตกต่างกันนโยบายของภาคเอกชนอย่างชัดเจน เช่น การเพิ่มอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มของรัฐบาล ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ต้องชำระภาษีให้รัฐบาล และอาจต้องเพิ่มราคาสินค้าด้วยการผลักภาระภาษีให้กับผู้บริโภค เป็นต้น และโดยที่นโยบายสาธารณะตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย หรืออำนาจอันชอบธรรม จึงสามารถที่จะประกาศให้ประชาชนได้ทราบล่วงหน้าและโดยทั่วถึงกัน ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับทราบและพร้อมที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไป

1.2 สภาพแวดล้อมของนโยบายสาธารณะ

เมื่อกล่าวถึงนโยบายสาธารณะแล้วสิ่งหนึ่งที่ไม่ควรมองข้ามไปเลยนั่นก็คือ “สภาพแวดล้อมของนโยบายสาธารณะ” เนื่องจากนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นล้วนมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและข้อเรียกร้องของประชาชน ฉะนั้น การกำหนดนโยบายสาธารณะจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ จำนวนมากที่จะมีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบาย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องจะประกอบไปด้วยข้อเรียกร้องและสนับสนุนภายใต้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยสภาพแวดล้อมสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการบริหาร สภาพแวดล้อมเหล่านี้มีผลในการผลักดันให้ผู้ตัดสินใจต้องตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใด (สมบัติ อารงธัญวงศ์, 2553: 99) อย่างไรก็ตาม สภาพแวดล้อมที่กล่าวมานั้น ไม่ว่าจะอยู่ไกลหรือใกล้กับสถานที่ที่มีการกำหนดนโยบายหรือมีการนำนโยบายไปปฏิบัติก็ตาม แต่สภาพแวดล้อมเหล่านั้นย่อมมีผลกระทบต่อ การกำหนดนโยบายในช่วงเวลาที่แตกต่างกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (ประชุม รอดประเสริฐ, 2539) ซึ่งเมื่อศึกษาเพิ่มมากขึ้นในประเด็นดังกล่าวนี้ เสน่ห์ จัยโต (2540) ได้เสนอแนวคิดเอาไว้ว่า ลักษณะของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อนโยบายสาธารณะมี 4 ประการ คือ หนึ่ง สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่อยู่รอบๆ นโยบายสาธารณะซึ่งมีผลต่อตัวนโยบายสาธารณะ สอง สิ่งแวดล้อมนั้นเป็นทั้งสิ่งที่ เป็นธรรมชาติและสิ่งที่สร้างขึ้นทางสังคม สาม สิ่งแวดล้อมเป็นได้ทั้งเงื่อนไข (conditions) ปัจจัย (factors) หรือตัวแปร (variables) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลต่อการก่อตัวของนโยบายสาธารณะ และสี่ สิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล (influences) ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อนโยบายสาธารณะ

จึงอาจกล่าวได้ว่า สภาพแวดล้อมของนโยบาย (policy environment) หมายถึง บริบทของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ล้อมรอบประเด็นนโยบายสาธารณะและมีอิทธิพลต่อกระบวนการกำหนด

นโยบาย การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามในบริบทดังกล่าวมีผลกระทบต่อสาระสำคัญของนโยบายสาธารณะ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) ในนโยบายสาธารณะทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ในทางกลับกัน ผลกระทบที่เกิดกับผู้มีส่วนได้เสียก็สะท้อนกลับนโยบายสาธารณะด้วยเช่นกัน ผลสะท้อนกลับที่เกิดขึ้นย่อมนำไปสู่การปรับเปลี่ยนในตัวเนื้อหาของนโยบายสาธารณะนั้นตามมา (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2550: 103)

นักวิชาการไทยท่านหนึ่ง คือ สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2553:100-115) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับนโยบายสาธารณะไว้ ภายใต้กรอบความสัมพันธ์จำนวน 3 กรอบ อันประกอบไปด้วย กรอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล กรอบการวิเคราะห์ระบบนโยบาย และกรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงระบบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) กรอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล

เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและนโยบายสาธารณะ เป็นการแสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมนั้นมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะได้อย่างไร ในแง่กลับกัน นโยบายสาธารณะก็อาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมได้เช่นกัน โดยการวิเคราะห์เชิงสาเหตุและผล จึงมีคุณลักษณะสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

ประการแรก เป็นการวิเคราะห์เพื่อมุ่งการอธิบาย (explanation) มากกว่าการแสวงหาข้อเสนอแนะ (prescription) กล่าวคือ ผู้วิเคราะห์สนใจที่จะศึกษาให้ทราบว่าการทำไมปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจัยสิ่งแวดล้อมจึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ และเมื่อนโยบายนั้นถูกนำไปปฏิบัติ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนกลุ่มเป้าหมาย หรือต่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคมอย่างไรบ้าง โดยมีได้มีข้อเสนอแนะว่าจะกำหนดนโยบายอย่างไร เพื่อให้เกิดผลที่พึงปรารถนาต่อสังคม

ประการที่สอง เป็นการวิเคราะห์ที่ให้ความสนใจต่อการศึกษาค้นคว้าจริงจัง (rigorous search) ต่อสาเหตุของการกำหนดนโยบายและจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้ทราบแน่ชัดว่ามีปัจจัยสาเหตุใดบ้างที่ผลักดันให้เกิดนโยบายนั้นขึ้น และการนำนโยบายไปปฏิบัติก่อให้เกิดผลลัพธ์อะไรบ้าง ผลลัพธ์ดังกล่าวเป็นไปตามที่คาดหวังไว้ในวัตถุประสงค์ของนโยบายหรือไม่ หรือปรากฏผลลัพธ์ที่ไม่คาดหวังอะไรบ้าง (spillover effects)

ประการสุดท้าย เป็นความพยายามในการพัฒนาและทดสอบข้อเสนอเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุและผลของนโยบายสาธารณะ และเพื่อเป็นการสะสมองค์ความรู้ที่น่าเชื่อถือเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อไป โดยมุ่งที่จะแสวงหาคำตอบเชิงทฤษฎีที่สามารถอธิบายการตัดสินใจนโยบายในลักษณะทั่วไปมากกว่าการตัดสินใจนโยบายใดนโยบายหนึ่งแทนกรณีศึกษา

2) กรอบการวิเคราะห์ระบบนโยบาย

จากแนวความคิดของ ดาย (Dye) ได้กลายเป็นรากฐานที่สำคัญต่อแนวความคิดเรื่องระบบนโยบาย (Policy System) ของ วิลเลียม ดันน์ (William Dunn) ในเวลาต่อมา ที่ได้อธิบายเชิงสาเหตุและผลระหว่างนโยบายสาธารณะ (Public Policy) สิ่งแวดล้อมนโยบาย (Policy Environment) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบาย (Policy Stake-holders) ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันหลายลักษณะ กล่าวคือ หากพิจารณาว่านโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบาย และสิ่งแวดล้อมนโยบาย ในดังกล่าวกรณีนี้ นโยบายสาธารณะจะทำหน้าที่เป็นตัวแปรตาม หรือหากพิจารณาว่าผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายและสิ่งแวดล้อมนโยบายได้รับผลกระทบอย่างไรจากนโยบายบ้าง นโยบายสาธารณะก็จะกลายเป็นตัวแปรอิสระ เป็นต้น

3) กรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงระบบ

นักรัฐศาสตร์คนแรกที่นำความคิดเชิงระบบมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์การเมือง คือ เดวิด อีสตัน (David Easton) โดยมีฐานความคิดที่สำคัญว่า การเมืองดำรงอยู่อย่างเป็นระบบ เสมือนหนึ่งชีวิตทางการเมือง (political life) หมายถึง ระบบการเมือง (political system) ประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งองค์ประกอบภายในอันได้แก่ สถาบันการเมืองต่าง ๆ โดยมีสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของระบบการเมือง อีสตัน (Easton) พยายามอธิบายให้เห็นว่า ปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างกิจกรรมทางการเมือง (political activities) กับสิ่งแวดล้อม (environment) มีลักษณะเป็นระบบพลวัต (dynamic system) มีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ จึงก่อให้เกิดลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่เรียกว่า “ชีวิตทางการเมือง” และปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมืองกับสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดผลผลิตที่สำคัญคือ นโยบายสาธารณะ (Public Policy) นั่นเอง

นอกจากนี้ อีสตัน ยังได้อธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมืองกับสิ่งแวดล้อมว่า สิ่งใดที่เกิดขึ้นภายในสิ่งแวดล้อมจะส่งผลกระทบเข้าสู่ระบบการเมืองในรูปแบบของปัจจัยนำเข้า (inputs) ระบบการเมืองจะทำหน้าที่ในการตัดสินใจ และนำการตัดสินใจไปสู่การปฏิบัติ ผลผลิตของระบบการเมืองคือปัจจัยนำออก (outputs) หรือนโยบายสาธารณะ (public policy) จะกลับเข้าสู่ระบบในรูปแบบของปัจจัยสิ่งแวดล้อม หรือในบางกรณีอาจจะส่งกลับโดยตรงเข้าสู่ระบบการเมือง โดยไม่ผ่านปัจจัยสิ่งแวดล้อม ปัจจัยสิ่งแวดล้อมจะถูกนำเข้าสู่ระบบการเมืองในรูปแบบของความต้องการ (demands) และการสนับสนุน (supports) ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมืองและปัจจัยสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า แท้จริงแล้วนโยบายสาธารณะก็คือผลผลิตของระบบการเมือง ดังนั้นความสัมพันธ์เหล่านี้จึงมีความต่อเนื่องกันโดยตลอด

ซึ่งปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่อยู่ภายนอกระบบ จะถูกนำเข้าสู่ระบบการเมืองในรูปของความต้องการ (demands) และการสนับสนุน (supports) เมื่อความต้องการและการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อมถูกนำเข้าสู่ระบบการเมือง ระบบการเมืองจะทำหน้าที่ในการแปลงความต้องการและการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการปรับเปลี่ยน (conversion process) และทำการตัดสินใจในการตอบสนองความต้องการและการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อม ผลของการตัดสินใจของระบบการเมืองเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ คือ นโยบายสาธารณะ เมื่อนโยบายสาธารณะถูกนำไปปฏิบัติ (implementation) จะส่งผลสะท้อนกลับ (feedback) ไปสู่สิ่งแวดล้อม และถูกนำกลับเข้าไปสู่ระบบการเมืองเป็นวัฏจักร ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม ระบบการเมืองและนโยบายสาธารณะจึงเป็นความสัมพันธ์แบบพลวัต (dynamic system)

1.3 กระบวนการนโยบายสาธารณะ

กระบวนการนโยบายสาธารณะนั้นเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญที่ควรกล่าวถึงเมื่อมีการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ เนื่องจากจะช่วยให้มองเห็นถึงกระบวนการของนโยบายสาธารณะจากต้นทางสู่ปลายทางตลอดจนผลอันสะท้อนกลับได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น โดยมีนักวิชาการที่ได้มีการเสนอกระบวนการนโยบายสาธารณะไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งในที่นี้จะหยิบยกเอาที่สำคัญมาแสดงให้เห็นจำนวน 3 ท่าน อันได้แก่ ศุภชัย ยาวะประภาช ทศพร ศิริสัมพันธ์ และเจมส์ แอนเดอร์สัน (James E. Anderson)

ศุภชัย ยาวะประภาช (2554) กล่าวว่า กระบวนการนโยบายสาธารณะ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ หนึ่ง การกำหนดนโยบาย สอง การนำนโยบายไปปฏิบัติ และสาม การประเมินผลนโยบาย โดยที่ในแต่ละขั้นตอน ศุภชัยได้อธิบายกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันอยู่หลายประการ ที่พอสรุปได้ ดังนี้

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน

Information Center for Gambling Control Policy

1) การกำหนดนโยบาย มี 3 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นตอนที่ 1 การระบุปัญหา ซึ่งประกอบด้วยลักษณะของปัญหานโยบาย และวิธีการระบุประเด็นปัญหา ขั้นตอนที่สอง การพัฒนาทางเลือก ซึ่งประกอบด้วยเทคนิควิธีต่าง ๆ แต่ได้เน้นในเรื่องการประเมินความเป็นไปได้ ที่เกี่ยวข้องกับ จุดยืนในประเด็นนโยบาย ทรัพยากรที่มีอยู่ และการจัดลำดับทรัพยากรดังกล่าว ขั้นตอนที่สาม เป็นเรื่องเสนอทางเลือก ซึ่งให้คำนึงถึงเกณฑ์สำคัญในเรื่อง ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความพอเพียง ความเป็นธรรม ความสามารถในการตอบสนอง และความเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อพิจารณาหาทางเลือกที่ดีที่สุด

2) การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งเพราะเป็นขั้นตอนที่ชี้ความล้มเหลวหรือผลสำเร็จของนโยบาย ศุภชัยได้อธิบายถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรกเกี่ยวข้องกับความหมายและลักษณะของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และประเด็นที่สอง เป็นเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

3) การประเมินผลนโยบาย เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวกับการตรวจสอบว่านโยบายที่นำไปปฏิบัติแล้วจะได้ผลตรงหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

ในขณะที่ ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539: 122-124) ก็ได้อธิบายถึงขั้นตอนหรือกระบวนการนโยบายสาธารณะ ที่เขาได้แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนใหญ่ ๆ ดังนี้

1) ขั้นตอนการก่อตัวของนโยบาย (Policy Formation) เป็นขั้นตอนที่ประเด็นปัญหาบางประการถูกหยิบยกขึ้นมาสู่ความสนใจของผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งอาจมาจากการผลักดันหรือนำเสนอประเด็นโดยบุคคลและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สภาพปัญหา ความต้องการ และสภาพการณ์ต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดนโยบาย

2) ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เกี่ยวข้องกับการร่างข้อเสนอหรือทางเลือกนโยบายต่าง ๆ เพื่อทำการพิจารณาตัดสินใจและอนุมัติเห็นชอบในขั้นสุดท้ายโดยผู้มีอำนาจอย่างเป็นทางการ

3) ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เกี่ยวข้องกับการแปลงตัวนโยบายออกสู่ภาคปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ และได้ผลผลิตออกมาตามเป้าหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) เกี่ยวข้องกับการพิจารณาผลลัพธ์ที่ติดตามมาจากการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าบรรลุผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่อย่างไร และครอบคลุมถึงผลกระทบ รวมถึงความคุ้มค่าต่าง ๆ ของนโยบาย

5) ขั้นตอนการต่อเนื่อง การทดแทน และการสิ้นสุดนโยบาย (Policy Maintenance, Succession and Termination) เกี่ยวกับการพิจารณาทบทวนเพื่อทำการคงสภาพหรือเปลี่ยนแปลงและยกเลิกสิ้นสุดตัวนโยบาย ในกรณีที่มีการยกเลิกสิ้นสุดนโยบายหมายความว่าวงจรชีวิตของนโยบายได้จบลง ส่วนการทดแทนนโยบายหมายความว่าวงจรชีวิตของนโยบายกำลังจะเริ่มต้นขึ้นใหม่

นอกจากนักวิชาการไทยทั้งสองท่านแล้ว เจมส์ แอนเดอร์สัน (James E. Anderson, 1994: 37) ก็ได้ทำการแบ่งกระบวนการนโยบายสาธารณะออกเป็น 5 ขั้นตอน โดยอธิบายรายละเอียดไว้ ดังนี้

1) การจัดระเบียบวาระนโยบาย (Policy Agenda) กล่าวคือ มีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นในสังคมมากมาย แต่จะมีเพียงบางปัญหาเท่านั้น ที่ได้รับการเอาใจใส่ หรือ ได้รับความสนใจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยขั้นตอนนี้อาจแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ ปัญหา นโยบาย (Policy Problems) และ การจัดระเบียบวาระนโยบาย (Policy Agenda)

2) การกำหนดนโยบายหรือการวางนโยบาย (Policy Formulation) เป็นการพัฒนาทางเลือก หรือข้อเสนอต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาสาธารณะ และก็ไม่ใช่ว่าทุกทางเลือกหรือทุก ๆ ข้อเสนอจะได้รับการตอบสนองด้วยการออกเป็นกฎหมายหรือคำสั่งของรัฐ ในบางกรณี ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายอาจเลือกแก้ปัญหาโดยไม่ดำเนินการใดๆ เลย โดยเห็นว่าปัญหานโยบายอาจแก้ไขตัวมันเองได้ หรืออาจเกิดจากการที่ไม่อาจตัดสินได้ว่าทางเลือกหรือข้อเสนอใดดีกว่ากัน

3) การยอมรับหรือการตัดสินใจนโยบาย (Policy Adoption) ในขั้นตอนนี้อาจเรียกว่าขั้นการตัดสินใจนโยบาย โดยเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ที่จะยอมรับทางเลือก ปรับปรุงทางเลือก หรือปฏิเสธทางเลือกต่าง ๆ ที่เสนอมานี้ โดยจะประกาศออกมาในรูปกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ หรือคำสั่งของส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนโยบาย มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญกับนโยบายสาธารณะ ซึ่งผ่านกระบวนการในการตัดสินใจที่ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ

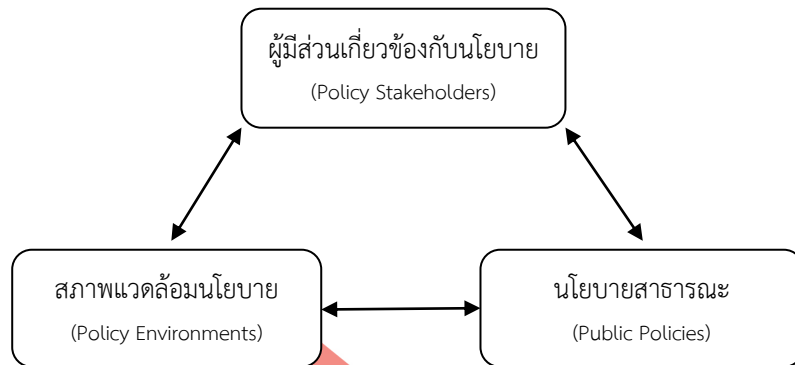
4) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) การศึกษาว่า เจ้าหน้าที่ องค์กร หรือหน่วยงานใด ที่รับผิดชอบในการนำนโยบายที่ประกาศออกมาแล้วไปปฏิบัติ และสามารถใช้ทรัพยากรทางการบริหาร ตลอดจนกลไกที่สำคัญทั้งหมดมาปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่ระบุไว้หรือไม่ แค่นั้น มากน้อยเพียงใด

5) การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมาณการณ์ และการเปรียบเทียบผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติกับสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้น กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่กระทำกันอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลาในทุกขั้นตอนของนโยบาย ในการประเมินผลนโยบายอย่างน้อยที่สุด ผู้ประเมินต้องทราบในประเด็นที่เป็นเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของนโยบายว่าคืออะไร การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างไร ผลที่เกิดจากการดำเนินการทั้งหมดเป็นอย่างไร

1.4 ระบบนโยบายสาธารณะ

ระบบนโยบายสาธารณะในที่นี้ หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งหมดที่ก่อให้เกิดนโยบายขึ้น อันประกอบไปด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย (Policy Stakeholders) สภาพแวดล้อมของนโยบาย (Policy Environment) และนโยบายสาธารณะ (Public Policy) โดยนโยบายสาธารณะอาจเป็นไปได้ทั้งตัวแปรตาม (Dependent Variable) หรือตัวแปรอิสระ (Independent Variable) กล่าวคือ หากพิจารณาว่านโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตของผู้เกี่ยวข้องกันโยบายและสภาพแวดล้อม (สมบัติ อารงธัญวงศ์, 2530: 14-16) ในดังกล่าวนี้ นโยบายสาธารณะจะเป็นตัวแปรตาม แต่ถ้าต้องการศึกษาว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกันโยบายและสภาพแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายอย่างไรบ้าง นโยบายสาธารณะก็จะกลายเป็นตัวแปรอิสระ ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องกันโยบายและสภาพแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายอย่างไรบ้าง

ในกรณีนี้นโยบายสาธารณะจะเป็นตัวแปรอิสระ ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและก็จะเป็นตัวแปรตาม ความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งหมดที่ก่อให้เกิดนโยบายขึ้น ดังแสดงในภาพ

รูปที่ 1 ระบบนโยบายสาธารณะ (William N. Dunn, 1994: 46).

โดยสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยสำคัญทั้ง 3 ด้าน ในระบบนโยบาย ได้ดังนี้

1) ผู้เกี่ยวข้องกับระบบนโยบาย (Policy Stakeholders) หมายถึงปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบาย ทั้งผู้ก่อผลกระทบ หรือได้รับจากการตัดสินใจของรัฐบาล รวมถึงระบบการเมือง ประกอบด้วย สถาบันบัญญัติ ระบบราชการ พรรคการเมือง สหภาพแรงงาน และกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกันไป (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539: 20-25) โดยแบ่งผู้กำหนดออกเป็น 2 ประเภท

1.1 ผู้กำหนดนโยบายสาธารณะอย่างเป็นทางการ (Official Policy Makers) ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายสาธารณะที่ได้รับอำนาจหน้าที่โดยตรงจากรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ อันได้แก่ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล เป็นต้น และผู้กำหนดนโยบายโดยตรง (Supplementary Policy Makers) ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายที่จะต้องได้รับมอบอำนาจบางประการมาจากผู้กำหนดนโยบายหลัก หรือบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และมีผลผูกพันหรือถูกควบคุมโดยผู้กำหนดนโยบายหลักอยู่

1.2 ผู้กำหนดนโยบายสาธารณะอย่างไม่เป็นทางการ (Unofficial Policy Makers) ได้แก่ ผู้ที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เข้ามามีส่วนร่วมและพยายามผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายให้แก่ผู้กำหนดนโยบายสาธารณะอย่างเป็นทางการ อาทิ กลุ่มผลประโยชน์ องค์กรประชาชน พรรคการเมือง นักวิชาการ สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป

2) สภาพแวดล้อมนโยบาย (Policy Environment) หมายถึง สิ่งแวดล้อมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่นำไปสู่นโยบาย หรือได้รับผลกระทบจากนโยบายและจากผู้เกี่ยวข้องกับนโยบาย รวมถึง

สภาพแวดล้อมทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งสภาพแวดล้อมของนโยบายเหล่านี้ เป็นปัจจัยมีอิทธิพลและความสำคัญต่อสังคมไทย

3) นโยบายสาธารณะ (Public Policy) หมายถึง ชุดของการปฏิบัติใด ๆ เกิดจากการตัดสินใจของรัฐบาล โดยได้รับอิทธิพลมาจากผู้เกี่ยวข้องกับนโยบายและสภาพแวดล้อม หรือส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องกับนโยบาย และสภาพแวดล้อม เช่น นโยบายการศึกษา นโยบายสาธารณสุข นโยบายสิทธิมนุษยชน (Dye, 1984) นโยบายสาธารณะทั่วไปจะประกอบด้วยค่านิยมในทุกสังคม เป็นกิจกรรมของฝ่ายรัฐบาลเพื่อประชาชนและสังคมส่วนรวม เป็นเอกสารที่มีผลทางกฎหมาย ศูนย์นโยบายสาธารณะจะถูกนำไปปฏิบัติโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น และจะมีผลเมื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

2. แนวคิดเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เมื่อมีการศึกษาในกรณีที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลโดยตรงจากนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลจึงควรมีการพิจารณาศึกษาว่าผู้ใดเสียคือใคร ควรใช้หลักการใดในการวิเคราะห์ โดยมีหลักการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนี้

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาโครงการ การดำเนินโครงการ และภาพรวมเพื่อการบริหารจัดการที่ดี โดยในการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต้องมีการระบุตัวตนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ และเพื่อประเมินความสนใจในตำแหน่ง พันธมิตร และความสำคัญที่ให้กับโครงการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ข้อมูลดังกล่าวนี้จะช่วยให้ผู้บริหารโครงการสามารถเจรจาต่อรองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มการสนับสนุนสำหรับนโยบายที่กำหนดภายใต้กิจกรรม หรือโครงการที่จะดำเนินการ โดยการวิเคราะห์ก่อนการดำเนินโครงการ จะช่วยให้ผู้บริหารโครงการสามารถตรวจสอบและหาแนวทางเพื่อหลีกเลี่ยงความเข้าใจผิดและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นกับโครงการได้ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ (วิชญ์ศุทธิ์ เมาระพงษ์, 2557) ดังนี้

1 ประเภทและความเกี่ยวข้องของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- 1) ผลประโยชน์ (An Interest) บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีผลกระทบต่อความคิดเห็น มีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ
- 2) สิทธิ (Right) สิทธิตามกฎหมาย บุคคลหรือกลุ่มมีสิทธิเรียกร้องหรือป้องกันสิทธิได้ตามกฎหมาย
- 3) ความเป็นเจ้าของ (Ownership) บุคคล หรือกลุ่มที่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือสินทรัพย์ตามกฎหมาย

2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขององค์กรทั้งภายในและภายนอก

- 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของภายในองค์กร เช่น คณะกรรมการ ผู้บริหาร บุคลากร หรือลูกจ้าง
- 2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของภายนอกองค์กร เช่น ลูกค้า ผู้จัดหาวัตถุดิบ ผู้จัดจำหน่าย รัฐบาล

คู่ค้า สหภาพแรงงาน ชุมชนท้องถิ่น องค์กร หน่วยงานสถาบันต่างๆ และสาธารณชน

2.3 ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้ต่างมีความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนองจากองค์กร ส่วนองค์กรธุรกิจเองก็มีความคาดหวังที่จะได้รับผลตอบแทนจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรเช่นกัน ได้แก่

- 1) ผู้ถือหุ้น นำเงินมาลงทุนโดยคาดหวังจะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุน
- 2) บุคลากร/เจ้าหน้าที่/พนักงาน ทำงานทุ่มเทคาดหวังค่าตอบแทนจากองค์กร
- 3) ลูกค้า ซื้อสินค้าหรือบริการมีความคาดหวังที่จะได้รับสินค้าที่มีคุณภาพเหมาะสมกับราคา

4) คู่ค้า ผู้จัดหาวัตถุดิบหรือผู้จัดจำหน่าย มีความคาดหวังให้สามารถทำธุรกิจร่วมกันได้ และเป็นคู่ค้าที่ดี

5. คู่แข่ง คาดหวังให้เกิดการแข่งขันอย่างยุติธรรม รัฐบาลมีความหวังให้องค์กรธุรกิจต่างๆ ดำเนินงานตามกฎหมายระเบียบของทางราชการ สังคมหรือชุมชนมีความคาดหวังให้องค์กรธุรกิจต่างๆ ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และมีการห่วงใยสภาพแวดล้อม เป็นต้น

ฉะนั้น นักบริหารที่ดี จึงควรให้ความสำคัญต่อข้อเรียกร้อง ข้อเสนอแนะ และความเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดและสร้างกลยุทธ์ หากผู้บริหารละเลยความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไป อาจทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเล็กให้การสนับสนุนต่อองค์กรได้ เช่น การเลิกเป็นลูกค้า การลาออกของพนักงาน และอาจมีการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความกดดันเรียกร้องต่อองค์กร ทำให้เป็นบ่อนทำลายการบริหารงานขององค์กรได้

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

เมื่อสืบค้นจาก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554: 562) พบว่า ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า หมายถึง แนวความคิดเห็น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของทัศนคติ ไว้อย่างหลากหลายตามทรรศนะของตน ดังนี้

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545: 138) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ สภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวเนื่องกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรมบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ สถานการณ์ต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และสภาวะความพร้อมทางจิตนี้จะต้องอยู่นานพอสมควร

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ (2541: 64) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ ผลผสมผสานระหว่างความนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด คนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งออกมาในทางประเมินค่าอันอาจเป็นไปในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งขึ้น

พงศ์ หรดาล (2540: 42) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึก ท่าที ความคิดเห็น และพฤติกรรมของคณงานที่มีต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร กลุ่มคน องค์กรหรือสภาพแวดล้อมอื่น ๆ โดยการแสดงออกในลักษณะของความรู้สึกหรือท่าทีในทางยอมรับหรือปฏิเสธ

Gibson (2000: 102) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า คือ ตัวตัดสินพฤติกรรม เป็นความรู้สึกเชิงบวกหรือเชิงลบ เป็นสภาวะจิตใจในการพร้อมที่จะส่งผลกระทบต่อ การตอบสนองของบุคคลนั้น ๆ ต่อบุคคล อื่น ๆ ต่อวัตถุหรือต่อสถานการณ์ โดยที่ทัศนคตินี้สามารถเรียนรู้หรือจัดการได้โดยใช้ประสบการณ์

เมื่อพิจารณาจากความหมายตามที่นักวิชาการกล่าวมาอย่างหลากหลายในข้างต้น พอสรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดหรือความเชื่อ และแนวโน้มที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคล อาจเป็นปฏิกริยาโต้ตอบโดยการประมาณค่าว่าชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อ การตอบสนองของบุคคลในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อ บุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบของบุคคลนั้น ๆ โดยที่ทัศนคตินี้ สามารถเรียนรู้ หรือจัดการได้โดยใช้ประสบการณ์ ตลอดจนทัศนคติอันสามารถที่จะรับรู้ หรือถูกตีความได้จากสิ่งที่คนพูดออกมาได้อย่างไม่เป็นทางการ หรือจากการสำรวจที่เป็นทางการ หรือจากพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้นเอง

ลักษณะของทัศนคติจากการที่นักจิตวิทยาได้ทำการศึกษาจากความหมายที่แตกต่างกันดังนั้น จึงควรกล่าวถึงลักษณะในภาพรวมของทัศนคติ ที่จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของทัศนคติให้มากยิ่งขึ้น (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545: 138) ซึ่งลักษณะของทัศนคติ สรุปได้ดังนี้

- 1) ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้
- 2) ทัศนคติมีลักษณะที่คงทนถาวรอยู่นานพอสมควร
- 3) ทัศนคติมีลักษณะของการประเมินค่าอยู่ในตัว คือ บอกลักษณะดี - ไม่ดี ชอบ - ไม่ชอบ เป็นต้น
- 4) ทัศนคติทำให้บุคคลที่เป็นเจ้าของพร้อมที่จะตอบสนองต่อที่หมายของทัศนคติ
- 5) ทัศนคติบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสิ่งของและบุคคลกับสถานการณ์ นั่นคือ ทัศนคติดังนี้มีที่หมายนั่นเอง

ทั้งนี้ องค์ประกอบของทัศนคติ ก็มีความหลากหลายขึ้นอยู่กับที่สนใจให้คำนิยาม โดยที่มีผู้กล่าวถึงไว้ คือ ซีระพร อูวรรณโณ (2528: 162 - 163) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบของทัศนคติพบว่า มีผู้เสนอความคิดไว้ 3 แบบด้วยกัน คือ ทัศนคติแบบ 3 องค์ประกอบ ทัศนคติแบบ 2 องค์ประกอบ และ ทัศนคติแบบ 1 องค์ประกอบ ดังนี้

1) ทัศนคติมี 3 องค์ประกอบ แนวคิดนี้จะระบุว่า ทัศนคติมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านปัญญา (Cognitive Component) ประกอบด้วย ความเชื่อ ความรู้ ความคิดและความคิดเห็น 2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกชอบ - ไม่ชอบ หรือทำทางที่ดี - ไม่ดี 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง แนวโน้มหรือความพร้อมที่บุคคลจะปฏิบัติ มีนักจิตวิทยาที่สนับสนุนการแบ่งทัศนคติออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ Kretch, Crutchfield , Pallachey (1962) และ Triandis (1971) (อ้างถึงใน ซีระพร อูวรรณโณ, 2528)

2) ทัศนคติมี 2 องค์ประกอบ แนวคิดนี้จะระบุว่า ทัศนคติมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านปัญญา (Cognitive Component) 2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Component) มีนักจิตวิทยาที่สนับสนุนการแบ่งทัศนคติออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ Katz (1950) และ Rosenberg (1956, 1960, 1965) (อ้างถึงใน ซีระพร อูวรรณโณ, 2528)

3) ทัศนคติมีองค์ประกอบเดียว แนวคิดนี้จะระบุว่า ทัศนคติมีองค์ประกอบเดียว คือ อารมณ์ความรู้สึกในทางชอบหรือไม่ชอบที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด นักจิตวิทยาที่สนับสนุนแนวคิดนี้ได้แก่ Bem (1970) Fishbein และ Ajzen (1975) Insko (1976) (อ้างถึงใน ซีระพร อูวรรณโณ, 2528)

อย่างไรก็ตาม Sharon และ Saul (1996: 370) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของ ทัศนคติ ไว้ว่าประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1) องค์ประกอบด้าน ความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive Component) หมายถึง ความเชื่อเชิงการประเมินเป้าหมาย โดยอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อ จินตนาการ และการจำ

2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกในทางบวก หรือลบ หรือทั้งบวก และลบต่อเป้าหมาย

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง แนวโน้มของพฤติกรรม หรือ แนวโน้มของการแสดงออกต่อเป้าหมาย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของทัศนคติมากยิ่งขึ้น Gibson (2000: 103) ได้กล่าวไว้ว่า ทัศนคติ เป็นส่วนที่ยึดติดแน่นกับบุคลิกภาพของบุคคลเรา ซึ่งบุคคลเราจะมีทัศนคติที่เป็นโครงสร้างอยู่แล้ว ทางด้านความรู้สึก ความเชื่อ อันใดอันหนึ่ง โดยที่องค์ประกอบนี้ จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกัน และ

กัน ซึ่งหมายความว่า การเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบหนึ่งทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในอีกองค์ประกอบหนึ่ง ซึ่งทัศนคติทั้ง 3 องค์ประกอบ มีดังนี้

1) ความรู้สึก (Affective) องค์ประกอบด้านอารมณ์หรือความรู้สึก ของทัศนคติ คือ การได้รับการถ่ายทอด การเรียนรู้มาจากพ่อ แม่ ครู หรือกลุ่มของเพื่อน ๆ

2) ความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive) องค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจของทัศนคติจะประกอบด้วย การรับรู้ของบุคคล ความคิดเห็น และความเชื่อของบุคคล หมายถึง กระบวนการคิด ซึ่งเน้นไปที่การใช้เหตุผล และตรรกะ องค์ประกอบที่สำคัญของความรู้ ความเข้าใจ คือ ความเชื่อในการประเมินผลหรือความเชื่อที่ถูกประเมินผลไว้แล้วโดยตัวเองประเมิน ซึ่งความเชื่อเหล่านี้จะแสดงออกมาจากความประทับใจในการชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งบุคคลเหล่านั้นรู้สึกต่อสิ่งของ หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

3) พฤติกรรม (Behavioral) องค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจของทัศนคติจะหมายถึง แนวโน้มหรือความตั้งใจ (intention) ของคนที่จะแสดงบางสิ่งบางอย่างหรือที่จะกระทำ (ประพฤติ) บางสิ่งบางอย่างต่อคนใดคนหนึ่ง สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในทางใดทางหนึ่ง เช่น เป็นมิตร ให้ความอบอุ่น ก้าวร้าว เป็นศัตรู เป็นต้น โดยที่ความตั้งใจนี้อาจจะถูกวัด หรือประเมินออกมาได้ จากการพิจารณาองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมของทัศนคติ

นอกจากนี้ Schermerhorn (2000: 76) กล่าวว่า ทัศนคติ ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1) องค์ประกอบด้าน ความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive Component) คือ ทัศนคติที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และข้อมูลที่บุคคลคนหนึ่งมี ซึ่งความเชื่อ จะแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของคน หรือสิ่งของ และข้อสรุปที่บุคคลได้มีต่อบุคคลหรือสิ่งของนั้น ๆ เช่น งานของฉันขาดความรับผิดชอบ เป็นต้น

2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Component) คือ ความรู้สึกเฉพาะอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับผลกระทบส่วนบุคคล ซึ่งได้จากสิ่งเร้าหรือสิ่งที่เกิดก่อนทำให้เกิดทัศนคตินั้น ๆ เช่น ฉันไม่ชอบงานของฉัน เป็นต้น

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) คือ ความตั้งใจที่จะประพฤติในทางใดทางหนึ่ง โดยมีรากฐานมาจากความรู้สึกเฉพาะเจาะจงของบุคคล หรือทัศนคติของบุคคล เช่น ฉันกำลังไปทำงานของฉัน เป็นต้น

ทั้งนี้ Katz (อ้างถึงใน Loudon และ Della Bitta,1993: 425) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของทัศนคติที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1) หน้าที่ในการปรับตัว (Adjustment function) ทัศนคติช่วยให้เราปรับตัวเข้าหาสิ่งที่ทำให้ได้รับความพึงพอใจหรือได้รางวัลขณะเดียวกันก็หลีกเลี่ยงต่อสิ่งที่ไม่ปรารถนา ไม่พอใจหรือให้โทษ นั่นคือยึดแนวทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองมากที่สุด และหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นโทษให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด ซึ่งช่วยในการปรับตัวของแต่ละบุคคลให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเกิดความพอใจ คือ เมื่อเราเคยมีประสบการณ์ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาก่อน และเราได้ประสบกับสิ่งนั้นอีก เราจะพัฒนาการตอบสนองของเราในทิศทางที่เราต้องการ

2) หน้าที่ในการป้องกันตน (Ego – defensive function) ทัศนคติช่วยปกป้องภาพลักษณ์แห่งตน (ego or self-image) ต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ และแสดงออกมาเป็นกลไกที่ป้องกันตนเอง ใช้ในการปกป้องตัวเองโดยการสร้างความนิยมนับถือตนเอง หลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่พอใจ หรือสร้างทัศนคติขึ้นมาเพื่อรักษาหน้า

3) หน้าที่ในการแสดงออกของค่านิยม (Value expressive function) ในขณะที่ทัศนคติที่ปกป้องตนเอง ได้สร้างขึ้นเพื่อปกป้องภาพลักษณ์ของตนเอง หรือเพื่อปิดบังทัศนคติที่แท้จริงไม่ให้ปรากฏ แต่ ทัศนคติที่ทำหน้าที่แสดงออกถึงค่านิยมจะพยายามแสดงลักษณะที่แท้จริงของตนเอง ทำหน้าที่ให้บุคคลแสดงค่านิยมของตนเอง เป็นการแสดงออกทางทัศนคติที่จะสร้างความพอใจให้กับบุคคลที่แสดงทัศนคตินั้นออกมา เพราะเป็นการแสดงค่านิยมพื้นฐานที่แต่ละบุคคลพอใจ

4) หน้าที่ในการแสดงออกถึงความรู้ (Knowledge function) มนุษย์ต้องการเกี่ยวข้องกับวัตถุต่าง ๆ รอบข้าง ดังนั้น จึงต้องแสวงหาความมั่นคง ความหมาย ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งเหล่านั้น ทัศนคติจะเป็นสิ่งที่ใช้ประเมิน และทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และเป็นมาตรฐานเพื่อเปรียบเทียบ หรือเป็นขอบเขตแนวทางสำหรับอ้างอิงเพื่อหาทางเข้าใจ ให้สามารถเข้าใจโลกและสิ่งแวดล้อมได้ง่ายขึ้น เพราะคนเราได้รับรู้แล้วครั้งหนึ่งก็จะเก็บประสบการณ์เหล่านั้น ไว้เป็นส่วน ๆ เมื่อเจอสิ่งใหม่จะนำประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมมาเป็นกรอบอ้างอิงว่าสิ่งใดควรรับรู้ สิ่งใดควรหลีกเลี่ยง ซึ่งทัศนคติช่วยให้คนเราเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวเรา โดยเราสามารถตีความ หรือประเมินค่าสิ่งที่อยู่รอบตัวเราได้

เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้นจึงควรกล่าวถึงประเภทของทัศนคติ ซึ่งการแสดงออกทางทัศนคติสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท (ดารณี พานทอง, 2542: 43) คือ

1) ทัศนคติในทางบวก (Positive Attitude) คือ ความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ดีหรือยอมรับ ความพอใจ เช่น นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการโฆษณา เพราะวิชาการโฆษณเป็นการให้บุคคลได้มีอิสระทางความคิด

2) ทักษคติในทางลบ (Negative Attitude) คือ การแสดงออก หรือความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ไม่พอใจ ไม่ดี ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย เช่น นิดไม่ชอบคนเลี้ยงสัตว์ เพราะเห็นว่าทารุณสัตว์

3) การไม่แสดงออกทางทัศนคติ หรือมีทัศนคติเฉย ๆ (Negative Attitude) คือ มีทัศนคติเป็นกลางอาจจะเพราะว่าไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ หรือในเรื่องนั้น ๆ เราไม่มีแนวโน้มทัศนคติอยู่เดิมหรือไม่มีแนวโน้มทางความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มาก่อน เช่น เรามีทัศนคติที่เป็นกลางต่อผู้ไม่ใครเวฟ เพราะเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับโทษหรือคุณของผู้ไม่ใครเวฟมาก่อน

ดังนั้น จึงพอจะสรุปได้ว่ารูปแบบของการแสดงออกทางทัศนคติของมนุษย์นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าเท่านั้น แต่อาจขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เกิดจากการก่อตัวของทัศนคติที่ได้สะสมไว้ในรูปแบบของความคิดและความรู้สึก กระทั่งสามารถแสดงออกผ่านทางพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่มีทัศนคติต่อสิ่งเหล่านั้น

การก่อตัวของทัศนคติ (The Formation of Attitude) เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่มีความสำคัญต่อทัศนคติ โดยการเกิดทัศนคติแต่ละประเภทนั้น จะก่อตัวขึ้นมา และเปลี่ยนแปลงไปได้เนื่องจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน ซึ่งในความเป็นจริง ปัจจัยต่าง ๆ ของการก่อตัวของทัศนคติ ไม่ได้มีการเรียงลำดับตามความสำคัญแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะแต่ละปัจจัย ปัจจัยใดมีความสำคัญมากกว่าขึ้นอยู่กับ การอ้างอิงเพื่อก่อตัวเป็นทัศนคตินั้น บุคคลดังกล่าวได้เกี่ยวข้องกับสิ่งของ หรือแนวความคิดที่มีลักษณะแตกต่างกันไปอย่างไร ซึ่ง Newsom และ Carrell (1995, 201) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดทัศนคติต่าง ๆ และได้อธิบายว่า การเกิดทัศนคติขึ้นนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ได้แก่

1) พื้นฐานของแต่ละบุคคลหรือเบื้องหลังทางประวัติศาสตร์ (Historical Setting) หมายถึง ลักษณะทางจิตวิทยาของแต่ละคน ได้แก่ สถานที่เกิด สถานที่เจริญเติบโต สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ผ่านมาจะเป็นตัวหล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคล และเป็นปัจจัยนำไปสู่การเกิด ทัศนคติของคนนั้น ๆ

2) สิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social environment) ได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่อกันและกัน เช่น การเปิดรับข่าวสาร กลุ่ม และบรรทัดฐานของกลุ่ม สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคล และประสบการณ์

3) กระบวนการสร้างบุคลิกภาพ (Personality Process) และสิ่งที่เกิดขึ้นมาก่อน (Predispositions) เป็นกระบวนการขั้นพื้นฐานในการสร้างทัศนคติของแต่ละบุคคล

4. แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของครอบครัว

ในทางสังคมแล้วอิทธิพลของครอบครัวนั้นนับเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่จะสะท้อนออกมาผ่านพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะบุตรหลาน เนื่องจากคงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคลทั้งหลาย เพราะนับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเติบโต ครอบครัวอาจจะเป็นหน่วยสังคมหน่วยแรกที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลิกภาพหรือเป็นแหล่งปลูกฝังในเบื้องต้น โดยเป็นส่วนสำคัญที่จะอบรมบ่มนิสัยของเด็กตั้งแต่เยาว์วัยให้รู้จักความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ส่งผลให้เด็กและเยาวชนจะแสดงพฤติกรรมออกมาตามสถานภาพของครอบครัว จากการที่บิดามารดาแยกกันอยู่ บิดามารดาที่เป็นโรคประสาท บิดามารดาที่มีลักษณะก้าวร้าว หรือบิดามารดาที่เป็นคนมีศีลธรรมจรรยาที่ดี เป็นต้น ซึ่งจะถ่ายทอดทัศนคติด้วยการค่อย ๆ กล่อมเกลาจิตใจให้กับเด็กและเยาวชน จนกลายเป็นวิถีชีวิตที่สามารถกำหนดพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน อันจะมีผลต่อการประกอบอาชีพการงานได้ด้วยเช่นกัน โดยจากการศึกษาสภาพของครอบครัวนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับเยาวชนผู้เคยกระทำผิดซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจในสภาพของครอบครัว (ผจงจิตต์ อธิคมน์นทะ, 2536: 81-83) ดังนี้

1) เด็ก ๆ อาจเลียนแบบ ผสมกลมกลืนกับสภาพภายในบ้าน โดยสังเกตบิดามารดา อาจได้รับทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพการงาน เด็กนั้นจะกลายเป็นผู้กระทำผิดเพราะเขาได้เรียนรู้การกระทำผิดภายในบ้านนั่นเอง อย่างไรก็ตาม เด็ก ๆ ในวัยและเพศเดียวกันนั้นมีความสำคัญยิ่งกว่าบิดามารดาในการแสดงพฤติกรรม แม้ว่าแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นจะเป็นแบบของการกระทำผิดหรือไม่ก็ตาม

2) สภาพที่อยู่อาศัย ทางสภาพภูมิศาสตร์และสภาพทางสังคมในชุมชนซึ่งบิดามารดาอาศัยอยู่ จะเป็นผลส่งถึงพฤติกรรมของเด็กเหล่านั้นที่จะเรียนรู้ ถ้าบ้านอยู่ในถิ่นที่มีเยาวชนผู้กระทำผิดสูง เด็กจะเผชิญกับแบบของความผิดต่าง ๆ มากมายจนเกิดความเคยชิน เช่นเดียวกับการเป็นสมาชิกของกลุ่มชนชั้นทางสังคมและเศรษฐกิจระดับต่ำจนกระทบความรู้สึกของเด็กและการยอมรับต่อค่านิยมของสังคมส่วนรวมได้

3) บ้านมีส่วนกำหนด เกียรติ ศักดิ์ศรี ค่านิยม ของบุคคลต่าง ๆ และรวมทั้งบุคลิกภาพของบุคคลที่ได้มีการพัฒนา เด็กอาจเรียนรู้ที่จะไม่ยอมรับชนกลุ่มน้อย ผู้อพยพ ตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์ เขาเรียนรู้ที่จะยกย่องบุคคลที่เลี้ยงดูเขา เสื้อผ้า ภาษา อาชีพ และความพอใจเหล่านี้จะเป็นผลต่อการยอมรับหรือปฏิเสธพฤติกรรมซึ่งปรากฏหรืออาจกล่าวว่า เขาเรียนรู้ที่จะสนใจในพฤติกรรมแบบใดไม่ว่าจะเป็นอาชีพการงาน หรืออื่นใดก็ตาม จากบุคคลที่เขารู้จักหรือจากบุคคลอื่น ๆ ก็เป็นไปได้

4) เด็กอาจหนีออกจากบ้านซึ่งขาดความอบอุ่น ความสุขและพยายามหลีกเลี่ยงหนีจากสิ่งเหล่านี้ไปหาสิ่งใหม่ กลุ่มใหม่ Nye (อ้างถึงใน ผจงจิตต์ อธิคมน์นทะ, 2536) พบว่าเยาวชนผู้กระทำผิดมีอัตราสูงในบ้านซึ่งบิดามารดาอยู่ร่วมกันแต่เป็นบ้านที่ขาดความอบอุ่น ขาดความสุข มากกว่าเด็ก

กระทำผิดที่มาจากบ้านที่บิดามารดาแยกกันอยู่ สิ่งสำคัญคือ การหนีจากครอบครัวเป็นส่วนเพิ่มหรือสนับสนุนให้เด็กสมาคมกับผู้กระทำผิดอื่น ๆ ง่ายขึ้น

5) ครอบครัวอาจประสบความล้มเหลวในการฝึกฝนเด็กให้เผชิญเหตุการณ์หรือเรียนรู้สิ่งผิดกฎหมาย นั่นคือ แบบแผนการกระทำผิด ไม่เคยปรากฏให้เด็กได้รับรู้หรือทำให้เข้าใจหรือเด็กได้รับการเอาใจใส่ ได้รับการคุ้มครองมากเกินไป อาจเป็นผลให้เด็กตัดสินใจไม่ได้ หรืออาจยอมรับในพฤติกรรมเหล่านี้อย่างคาดไม่ถึงก็เป็นไปได้ ปัจจัยที่พบมากที่สุดในการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการกระทำผิดเนื่องจากประเด็นข้อ 4 และ 5 ข้อเท็จจริงเนื่องจากการตาต้องทำงานหนักและบิดาเสียชีวิต เวลาที่มารดาจะให้ความสนใจในบ้านจะน้อยลงเนื่องจากเวลาอันจำกัด บิดามารดาไม่สอดคล้องพฤติกรรมของบุตรจากสภาพเหล่านี้ทำให้เด็กค้นหาหนทางของตนเอง อาจสมาคมกับผู้กระทำผิดได้ง่าย ความตึงเครียด ความสับสนในอารมณ์ภายในบ้านเป็นผลสะท้อนกลับเด็ก เช่น ความพอใจ การต่อต้าน ความไม่มั่นคง อันตราย ความกระตือรือร้น ความล้มเหลว จะพัฒนากลายเป็นบุคลิกภาพของเด็กเหล่านั้น

ฉะนั้นแล้ว พื้นฐานเบื้องต้นอย่างหนึ่งที่มักปรากฏในเยาวชนผู้กระทำผิด มักแสดงออกในลักษณะที่ว่าพฤติกรรมอาชญากรรมจะมีอยู่ในครอบครัวของบุคคลเหล่านั้น จากการศึกษาของ Burt (อ้างถึงใน ผงจิตต์ อธิคมนันท์, 2536) ในอังกฤษ สรุปได้ว่า อาชญากรรมที่ปรากฏนั้น พิจารณาจากความบ่อยครั้งจะปรากฏในบ้านซึ่งมีเยาวชนผู้กระทำผิดอาศัยอยู่ Glueck (อ้างถึงใน ผงจิตต์ อธิคมนันท์, 2536) ได้รายงานไว้ว่า 84.8% ของผู้ที่ฝ่าฝืนที่ได้รับการปลดปล่อยจากสถานอบรมในแมสซาชูเซต มาจากบ้านที่มีอาชญากรอาศัยอยู่และพบว่า 86.7% ของเยาวชนผู้กระทำผิดรุนแรงและ 80.7% ของเยาวชนหญิงผู้กระทำผิดมาจากครอบครัวต่าง ๆ ซึ่งมีปัญหา (Eleanor T. Glueck, Five Hundred Criminal Careers, New York: Knopf อ้างถึงใน ผงจิตต์ อธิคมนันท์, 2536) นอกจากนี้ Barker ได้พบว่าในซีกาโก พื้นที่ต่าง ๆ จะแตกต่างกันไปในการ Glueck ยังได้พบว่า การดื่มสุรา อาชญากรรมความไร้ศีลธรรมในบ้าน พบในเยาวชนผู้กระทำผิดประมาณ 90.4% เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มครอบครัวเด็กไม่ได้กระทำผิด ซึ่งมีประมาณ 54% ฉะนั้นบ้านซึ่งเยาวชนผู้กระทำผิดอาศัยอยู่จะมีสภาพที่แตกต่างเป็นผลต่อรูปแบบพฤติกรรมของเยาวชนผู้กระทำผิดเหล่านั้น แต่ไม่ได้หมายความว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นการเลียนแบบอย่างชัดเจน แต่จะออกมาในลักษณะที่ว่า เด็กเหล่านั้นได้พบเห็นพฤติกรรมหรือเป็นผลจากการเกี่ยวข้องกับตำรวจ ศาลและทัศนคติที่มีต่อหน่วยงานเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง สภาพบ้านแตก (broken home) การแปรปรวนภายในบ้านจากการตาย การหย่าร้าง การทะเลาะวิวาท นักวิชาการเชื่อว่าเป็นเหตุผลอันสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรม เยาวชนผู้กระทำผิดความเชื่อนี้แม้กระทั่งในสังคมที่ไม่รู้หนังสือก็มีปรากฏ เช่นในกลุ่ม Bantu, Ama-Xesa ในแอฟริกาใต้ จากการค้นคว้ารายงานว่า 30-60% ของเยาวชนผู้กระทำผิดมาจากครอบครัวที่แตกแยก สำหรับของไทย จากการศึกษาวิจัยผลของโทษจำคุกที่มีต่อบุตรผู้ต้องขังในกรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ.2515 จากผลงานของ อรัญ สุวรรณบุปผา (อ้างถึงใน ผงจิตต์ อธิคมนันท์,

2536) ปรากฏว่าเด็กกระทำผิด ประสพปัญหาภายในครอบครัว ซึ่งได้แก่ สภาพบ้านแตก อันเกิดจากการหย่าร้าง แยกกันอยู่ของบิดามารดาศึกษาความสัมพันธ์ของเด็กผู้กระทำผิดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันจนกระทั่งเกิดเป็นหน่วยงาน หรือเป็นกลุ่มกระทำผิดขึ้น

5. แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ และอาจรวมไปถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ได้รับผลของนโยบายสาธารณะ หรืออาจเรียกอีกอย่างว่า บริบทของนโยบาย (Policy Context) ที่สำคัญหลัก ๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางการเมือง และยังมีปัจจัยสภาพแวดล้อมอื่น ๆ โดยในที่นี้จะหยิบยกมา 2 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมและแนวโน้มทางด้านเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมและแนวโน้มทางด้านสังคม ซึ่งจะได้นำเสนอรายละเอียดปัจจัยสภาพแวดล้อมและแนวโน้มแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

5.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมและแนวโน้มทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจในที่นี้ หมายถึง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจระดับมหภาค โดย ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539: 77) ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจมักจะเป็นตัวกำหนดความต้องการของประชาชน และส่งผลอย่างมากในการผลักดันให้รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายสาธารณะขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจในอนาคตเป็นสิ่งที่ไม่อาจทำได้อย่างถูกต้องแม่นยำนัก เพราะการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ต่างส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจอยู่ตลอดเวลา และในการศึกษาให้เข้าใจระบบเศรษฐกิจ อาจศึกษาได้จากรายได้ประชาชาติ หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ปัจจัยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดรายได้ประชาชาติ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของประชาชน การลงทุนของภาคเอกชน ค่าใช้จ่ายของภาครัฐบาล และมูลค่าการค้าต่างประเทศ ซึ่งจะได้อธิบายในแต่ละหัวข้อดังนี้ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539: 77-97)

1) การบริโภคของประชาชน การบริโภคในสังคมนับเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มอุปสงค์หรือแรงซื้อสินค้าและบริการภายในประเทศ หากภาวะเศรษฐกิจของประเทศดีย่อมส่งผลให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถนำรายได้ดังกล่าวมาจับจ่ายใช้สอยสินค้าและบริการ เป็นการเร่งและส่งเสริมการผลิตสินค้าในประเทศเพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคของประชาชนได้ อย่างไรก็ตาม การบริโภคของประชาชนที่มากเกินไปอาจก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นได้ หากการบริโภครวมแล้วเกิดขึ้นจากการเพิ่มปริมาณเงินในท้องตลาด นอกจากนี้ หากประชาชนมีความนิยมบริโภคและอุปโภค

สินค้าที่ผลิตจากต่างประเทศ ย่อมทำให้ประเทศต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศ และอาจก่อให้เกิดภาวะขาดดุลการค้าของประเทศอีกด้วย

2) การลงทุนของภาคเอกชน ในทางเศรษฐศาสตร์ การลงทุนเป็นผลจากเงินออมที่ประชาชนเหลือจากการบริโภค การที่ประชาชนจะสามารถออมเงินได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับรายได้ที่ได้รับและผลตอบแทนอัตราดอกเบี้ยจากการนำเงินออมไปฝากธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงิน เงินออมดังกล่าวจะถูกนำไปปล่อยกู้ให้กับภาคเอกชนเพื่อใช้ในการลงทุน ทั้งนี้ เงินออมจะถูกเปลี่ยนสภาพเป็นเงินลงทุนหรือเงินให้กู้ของธนาคาร ซึ่งหมายความว่ากระแสเงินออกของประเทศก็คือการระดมเงินลงทุนของประเทศนั่นเอง หากประเทศใดบริโภคน้อยก็จะเหลือเงินทุนที่จะนำมาลงทุนในกิจการต่างๆ ได้มาก หากบริโภคมากก็เหลือเงินในการลงทุนน้อย จำเป็นต้องอาศัยการกู้ยืมจากต่างประเทศ หรือส่งเสริมให้ชาวต่างชาตินำเงินตราเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ซึ่งจะต้องชำระเงินคืนเป็นดอกเบี้ยหรือส่งผลกำไรจากการลงทุนกลับคืนออกไป ปริมาณเงินที่มีอยู่ในสถาบันการเงินจึงมีผลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายทางการเงินการคลัง หรือแม้แต่การค้าระหว่างประเทศ

3) การใช้จ่ายของรัฐบาล ระดับการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐบาลเป็นผลจากรายรับของรัฐบาลที่ได้มาจากการเก็บภาษีอากร หรือจากเงินคงคลังที่รัฐบาลมีอยู่ หากรัฐบาลสามารถเก็บภาษีอากรได้มากก็สามารถนำเงินภาษีอากรดังกล่าวมาใช้จ่ายในกิจกรรมต่างๆ ได้มาก อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายหรืองบประมาณรายจ่ายของรัฐบาล อาจแบ่งเป็นหมวดรายจ่ายประจำ และรายจ่ายเพื่อการลงทุน หากงบประมาณส่วนใหญ่ถูกใช้จ่ายไปในหมวดรายจ่ายประจำ ย่อมเป็นผลให้งบประมาณเพื่อการลงทุนน้อยลง และไม่ก่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิตของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเท่าที่ควร ดังนั้นหากต้องการเพิ่มผลผลิตของประเทศแล้ว รัฐบาลจะต้องอาศัยมาตรการต่าง ๆ ในการนำเงินงบประมาณรายจ่ายไปใช้จ่ายเพื่อการลงทุนให้มากยิ่งขึ้น จึงจะมีผลให้ประเทศมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น

4) การค้าระหว่างประเทศ การค้ากับต่างประเทศถือเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบันสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย การดำเนินการค้าระหว่างประเทศยังมีผลต่อบัญชีเดินสะพัดของดุลชำระเงิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการลงรายการเคลื่อนย้ายของสินค้าทั้งที่นำเข้าและส่งออก รวมทั้งบริการที่คิดรวมอยู่กับตัวสินค้านำเข้า ซึ่งได้แก่ บริการด้านค่าขนส่ง ค่าประกันภัย และค่าธรรมเนียมบริการธนาคารด้วย เนื่องจากประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายเปิดประเทศ ทำให้วงจรกิจกรรมต่าง ๆ ของประเทศ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ เงินทุน แรงงาน เข้าสู่กระบวนการเพื่อการส่งออก สำหรับประเทศไทย สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุด ในแง่ของความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539: 97) ได้สรุปแนวโน้มเศรษฐกิจของประเทศไทยว่า ในปัจจุบันโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศเปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพา

ภาคเกษตรกรรมมาเน้นการพึ่งพาภาคอุตสาหกรรมและบริการ มีการเชื่อมโยงกับต่างประเทศและแข่งขันทางการค้าในเวทีโลก ทำให้ประเทศไทยต้องสร้างศักยภาพในการแข่งขันการส่งออกให้ทัดเทียมกับประเทศผู้ส่งออกอื่น ๆ จึงควรมีการเร่งให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างระบบการผลิตของประเทศให้มั่นคง บทบาทภาครัฐควรปรับเปลี่ยนให้สามารถทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชน

5.2 ปัจจัยสภาพแวดล้อมและแนวโน้มทางด้านสังคม

ปัจจัยทางสังคมเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลกระทบต่อข้อกำหนดนโยบาย ลักษณะความเป็นอยู่ของสมาชิก ความแตกต่างของสมาชิก ความสมัครสมานของสมาชิก ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย ปัจจัยทางสังคมมีหลายประเภทหลายชนิด เช่น วัฒนธรรม ระเบียบประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และลักษณะของชุมชน เป็นต้น (ประชุม รอดประเสริฐ, 2539:26) สำหรับการวิเคราะห์สภาพสังคมไทยนั้น เราอาจจะพิจารณาจากปัจจัยองค์ประกอบด้านต่าง ๆ เช่น โครงสร้างของประชากร สถาบันครอบครัวและชุมชน การอพยพและตั้งถิ่นฐาน ระดับการศึกษา คุณภาพชีวิตและสุขอนามัย ค่านิยมในการดำรงชีวิต ตลอดจนความเชื่อและประเพณีปฏิบัติ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพรวมของทิศทางการเปลี่ยนแปลงในสังคมอย่างชัดเจนขึ้น (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539: 98)

ปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสังคมที่จะเป็นองค์ประกอบของการกำหนดนโยบายนั้นมีอยู่มากมาย ในประเทศหนึ่ง ๆ นั้น มีปัจจัยทางสังคมแต่ละอย่างแตกต่างกัน และมีสภาพทางสังคมแตกต่างกันออกไป ปัจจัยและสภาพทางสังคมก็มีความสำคัญมากน้อยแตกต่างกันไปตามความคิดเห็นของผู้กำหนดนโยบายแต่ละคนในแต่ละประเทศ ปัจจัยทางสังคมอันสำคัญที่จะนำเสนอในที่นี้ได้แก่ วัฒนธรรมและปทัสถานทางสังคม ส่วนสภาพสังคมที่จะเสนอเป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่าง ได้แก่ เขตชุมชนเมือง ทั้งนี้ เสน่ห์ จุ้ยโต (2540: 109-112) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1) วัฒนธรรมและปทัสถานทางสังคม กล่าวคือ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สังคมนั้น ๆ ได้ปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นเวลานานพอสมควร วัฒนธรรมอาจจะมาจากค่านิยมของสังคม ค่านิยมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น ๆ ดังนั้นค่านิยมของสังคมจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย วัฒนธรรมนอกจากจะพิจารณาในแง่ของค่านิยมดังกล่าวแล้ว อาจพิจารณารวมถึงศาสนาซึ่งมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะเช่นกัน

ในทำนองเดียวกัน ปทัสถานของสังคม ได้แก่ ระเบียบหรือแบบแผนแห่งพฤติกรรม ซึ่งเป็นเรื่องของการพิจารณาแนวทางสำหรับบุคคลที่จะยึดถือปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ ว่าควรจะทำปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติเช่นใด นโยบายสาธารณะย่อมไม่อาจขัดกับปทัสถานของสังคมได้ ดังนั้นในการกำหนดนโยบายจะต้องคำนึงถึงปทัสถานของสังคมเป็นองค์ประกอบด้วย

2) เขตชุมชนตัวเมือง กล่าวได้ว่า เขตชุมชนตัวเมืองเป็นสภาพทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ ในการกำหนดนโยบายสาธารณะใด ๆ ก็ตาม เขตชุมชนเมืองจะมีอิทธิพลต่อผู้กำหนดนโยบายอย่างน้อย 2 ลักษณะด้วยกัน ได้แก่ ชุมชนตัวเมืองเป็นมูลเหตุก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ มากมายกลายเป็นภาระหน้าที่แก่รัฐบาลในการแก้ไข เช่น ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมหรือชุมชนแออัด ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ดังนั้นผู้กำหนดนโยบายจำเป็นต้องคำนึงถึงมูลเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา รวมถึงมูลเหตุที่เกิดจากภาวะชุมชนตัวเมืองด้วย นอกจากนี้ ชุมชนตัวเมืองยังเป็นแหล่งที่มีประชาชนอาศัยอยู่มากมายและหนาแน่น ซึ่งแบบฉบับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว การประพุดติและวิถีการดำรงชีวิตจะมีความแตกต่างกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบทห่างไกล ในการกำหนดนโยบายสาธารณะจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างดังกล่าวนี้ด้วย

เมื่อกล่าวถึง แนวโน้มทางสังคมของไทยแล้ว ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539: 98) ได้แสดงทัศนะไว้อย่างน่าสนใจว่า ในปัจจุบันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงที่ผ่านมาทำให้สังคมไทยเกิดความซับซ้อนมากขึ้น มีลักษณะของการเป็นสังคมเปิด (open society) และการขยายตัวของชนชั้นกลางเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีปัญหาสังคมใหม่ ๆ เกิดขึ้นด้วย เช่น ปัญหายาเสพติดและปัญหาโรคเอดส์ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันโครงสร้างระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนจากการพึ่งพิงภาคเกษตรกรรมมาสู่การพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมและบริการได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของตลาดแรงงาน การอพยพจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่เมือง และยังมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอีกด้วย

6. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันในประเทศไทย

คำว่า “พนัน” เป็นคำกริยา ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หน้า 803

โดยมีความหมายว่า เล่นเอาเงินหรือสิ่งอื่นโดยอาศัยความฉลาด ความชำนาญ เล่ห์เหลี่ยม ไหวพริบ และฝีมือ รวมทั้งโชคด้วย ซึ่งการกระทำเช่นนั้นเมื่อเป็นค่านามแล้ว เรียกว่า “การพนัน” ส่วนคำว่า “พนันขันต่อ” นั้น เป็นค่านาม หมายถึง การพนันซึ่งได้เสียกันโดยวิธีต่อรอง

สำหรับในประเทศไทยนั้นได้มีการบังคับใช้กฎหมายอันสอดคล้องไปตามยุคสมัย ซึ่งปัจจุบันพบว่ากฎหมายหลักที่ใช้ในการควบคุมการเล่นการพนันคือ “พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478”

พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กล่าวถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด มีผู้เล่น ผู้จัดให้เล่น การแถมหรือให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค ถึงแม้จะไม่จัดว่าเป็นการพนัน แต่กฎหมายก็ควบคุมไม่ให้มีการเสี่ยงโชคทางการค้า นอกจากนั้น สลากกินแบ่งของรัฐบาลหรือ สลากกินรวบของรัฐบาล ที่ห้ามขายเกินราคาก็ยังมีข้อความกล่าวถึงโทษ ในกรณีการทำผิด

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ได้แก่ ผู้เล่นและผู้จัดให้มีการเล่นการพนัน ตามบัญชี ก. ผู้เล่นจะมีความผิดทันที เพราะเป็นการพนันที่จะจัดให้มีการเล่นได้เฉพาะในสถานคาสิโน ของรัฐ เท่านั้น หรือจะมีการกำหนดอยู่ในพระราชกฤษฎีกา ว่าอนุญาตให้ใครเล่นได้บ้าง ดังนั้นผู้ที่ยังไม่มี การอนุญาต จึงมีความผิดทันที และได้รับโทษตามกฎหมายด้วย ส่วนผู้เล่นการพนัน ตามในบัญชี ข. มี ความผิดทันทีเพราะไม่ได้รับอนุญาต แต่ถ้าเล่นในสนามหรือบ่อนที่ได้รับอนุญาต ก็ไม่มีความผิดแต่ ประการใด

บุคคลที่อยู่ในวงการพนันถือว่ามีความผิด เพราะการพนันนั้นจะต้องได้รับอนุญาต เมื่อยัง ไม่ได้รับอนุญาตให้เล่น จึงมีความผิดตามกฎหมาย ส่วนที่ชอบด้วยกฎหมายหรือดูในงานรื่นเริง งาน นักชดถุกซ์หรือในสาธารณะ ไม่ถือว่าเป็นความผิดแต่อย่างใด ส่วนบุคคลที่อยู่ในวงการพนันแม้ มิได้ร่วมเล่นก็มีความผิด เพราะบุคคลนั้นสามารถเล็งเห็นผลได้ผลเสีย และมีโอกาสที่จะเข้าร่วมเล่น การพนันนั้น ซึ่งเป็นการเพิ่มผู้กระทำความผิดให้มากขึ้น

ลักษณะความผิดการพนันทั้งบัญชี ก. และ ข. หากเล่นถือว่าเป็นความผิด แต่อนุญาตให้ เล่นได้ในขอบเขตของกฎหมายเท่านั้น เป็นการป้องกันผลประโยชน์สังคมไม่ให้ได้รับผลกระทบจาก ผลประโยชน์ของปัจเจกชน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมเป็นที่ตั้ง

ส่วนผู้จัดให้มีการเล่น หมายถึง เจ้าของบ้านหรือ คนคอยควบคุมดูแล หรือคนที่ชักจูงให้คน มาเล่นการพนัน คนที่พาเข้าไปในบ่อน คนที่คอยเป็นต้นทางให้คนเล่นการพนันไม่ให้ถูกตำรวจจับกุม ทั้งหมดที่กล่าวจัดว่าเป็นผู้จัดการให้มีการเล่นการพนัน ความผิดนี้ชัดเจนถือว่าเป็นความผิดทันที ถึงแม้จะไม่มีผู้เล่นการพนันก็ตาม

พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ ลงโทษผู้จัดการให้รับโทษหนักกว่าผู้เล่น คือ ทั้งจำ ทั้งปรับ ทรัพย์สินและเครื่องมือที่ใช้ในการเล่น

Information Center for Gambling Control Policy

ในส่วนประเภทของการพนัน สุชาติ นพวรรณ (อ้างถึงใน ปิยพรรณ พรหมเมศร, 2556) ได้ ทำการศึกษาและอธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า หากพิจารณาจากกฎหมายที่ใช้ควบคุมการเล่นการพนัน ของประเทศไทยในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 กระทรวงและระเบียบที่ ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน รวมทั้งหมดบัญญัติในมาตรา 853 มาตรา 854 และมาตรา 855 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว กล่าวได้ว่า ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 กำหนดประเภทของการเล่นการพนัน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) การพนันประเภทห้ามเด็ดขาด ได้แก่ การเล่นตามบัญชี ก ท้ายพระราชบัญญัติ การ พนัน พุทธศักราช 2478 ซึ่งมี 28 ชนิด คือ 1. หวย ก.ข. 2. โปป่น 3. โปกำ 4. ถั่ว 5. แปะเต๋า 6. จับยี่กี 7. ต่อแต้ม 8. เบี้ยโบกหรือคูคีหรืออ็อง 9. ไฟสามใบ 10. ไม้สามอัน 11. ช้างงาหรือปอก 12. ไม้ดำไม้แดงหรือปลาดำปลาแดงหรืออิดำอิดแดง 13. อีโปงครอบ 14. กำตัด 15. ไม้หมุนหรือล้อ หมุนทุก ๆ อย่าง 16. หัวโตหรือทายภาพ 17. การเล่นซึ่งมีการทรมานสัตว์ เช่น เอมิตหรือหนามผูก

หรือวางยาเบื่อยาเมา ให้สัตว์ชนหรือต่อสู้กัน หรือสูมไฟบอนหลังเต่าให้วิ่งแข่งกันหรือการเล่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นการทรมานสัตว์อันมีลักษณะคล้ายกับที่ว่ามานี้ 18. บิลเลียดรู ทีผี 19. โยนจิม 20. สี่เหลงลัก 21. ขลุ่ยขลุ่ย 22. น้ำเตาทุก ๆ อย่าง 23. ไฮโลว์ 24. อี้ก้อย 25. ปั้นแปะ 26. อี้โปงซัด 27. บาการา และ 28. สล็อตแมชชีน

การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก ประเภทนี้ ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มีหรือเข้าเล่น หรือเข้าพนัน ในการเล่นโดยเด็ดขาด เว้นแต่ในกรณีที่รัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ใดที่สมควรอนุญาตภายใต้ บังคับเงื่อนไขใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใดขออนุญาตได้โดยออกพระราชกฤษฎีกา ตามมาตรา 4 วรรค หนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการพนัน เห็นได้ว่าการอนุญาตกระทำไต่ยาก มีผลเท่ากับไม่อนุญาตให้จัดให้มีการเล่นในตัว

2) การพนันประเภทอนุญาต ได้แก่ การเล่นตามบัญชี ข ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ซึ่งมี 28 ชนิด คือ 1 การเล่นต่าง ๆ ที่ทำให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งขัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า นอกจากนี้ที่กล่าวมาในอันดับ 17 แข่งบัญชี ก. 2. วิ่งวันคน 3. ชกมวยปล้ำ 4. แข่งเรือ ฟุง 5. ซี่รูป 6. โยนห่วง 7. โยนสดางค์ 8. ตกเบ็ด 9. จับสลากด้วยวิธีใด ๆ 10. ยิงเป้า 11. ปาหน้าคน ปาสัตว์หรือสิ่งใด 12. เต่าข้ามด่าน 13. หมากแกว 14. หมากหัวแดง 15. บิงโก 16. สลากกินแบ่ง รัฐบาล สลากกินรวบ หรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงิน หรือ ประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง 17. โตเตเลเซอร์สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง 18. สวิปสำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง 19. บุกเมกิ้งสำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง 20. ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบหรือสวิปซึ่งไม่ใช่ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีมากขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศนั้นจัด 21. ไฟนกระจอก ไฟต่อแต้ม ไฟต่าง ๆ 22. ดวด 23. บิลเลียด 24. ช้องอ้อย 25. สะบ้าทอย 26. สะบ้าชุด 27. ฟุตบอล 28. เครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกล พลังไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นด้วยวิธีการสัมผัส เลื่อน กด ดึง ดัน ยิง โยน หมุน หรือวิธีอื่นใด ซึ่งสามารถแพ้ชนะกันได้ไม่ว่าจะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใด ๆ หรือไม่ ก็ตาม

การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ข ประเภทนี้ จะจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นทางนำมาซึ่งผลประโยชน์ แต่ผู้จัดโดยทางตรงหรือทางอ้อม ได้ต่อเมื่อรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต เห็นสมควร ออกใบอนุญาตให้หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้น โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตตามมาตรา 4 วรรคสอง ถึงแม้ว่าการเล่นดังกล่าวจะอนุญาตได้ แต่กระทรวงมหาดไทยมีนโยบายควบคุมและอนุญาตให้เล่นการพนันได้เพียงบางประเภทเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีการเล่นบางประเภทที่สามารถจัดให้มีการเล่นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต ได้แก่

1) ไฟบรีดซ์ เล่นในสมาคมระหว่างสมาชิกหรือบุคคลที่สมาคมอนุญาต เล่นในบ้านระหว่างญาติมิตร โดยสมาคมผู้จัดให้มีการเล่นที่บ้านแล้วแต่กรณี ไม่ได้เรียกเก็บผลประโยชน์ในทางตรงหรือทางอ้อมจากการเล่นนั้น

2) บิลเลียด นั่งเล่นในเคสสถานที่ที่มีบริเวณกว้าง และรั้วรอบมิดชิดจำนวนไม่เกิน 1 โต๊ะ โดยผู้จัดให้มีการเล่นหรือเจ้าบ้าน แล้วแต่กรณี ไม่ได้เรียกเก็บหรือผลประโยชน์ในทางตรงหรือทางอ้อมจากการเล่นนั้น หรือเล่นเพื่อการรื่นเริงในสมาคมที่ตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จำนวนไม่เกิน 5 โต๊ะ โดยสมาคมเก็บค่าเกมตามสมควร และจัดให้มีการเล่นในวันปฏิบัติราชการตามปกติ ระหว่างเวลา 15.00 นาฬิกา ถึงเวลา 01.00 นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น วันหยุดราชการ ระหว่างเวลา 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 01.00 นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น ตลอดจนปฏิบัติตามลักษณะข้อจำกัดและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในแบบอนุญาตให้ จัดให้มีการเล่นการพนันบิลเลียดโดยอนุโลม

3) วังวักคน ไม่มีการเล่นโตเตเตโลเซอร์ สวีป หรือบู้กเมกิง รวมอยู่ด้วยขกมวย มวยปล้ำ ซึ่งกรมพลศึกษาหรือหรือแผนกศึกษาธิการในส่วนภูมิภาคจัดให้มีขึ้นระหว่างนักเรียน อนึ่ง ยังมีการเล่นการพนันประเภทอื่น นอกเหนือจากที่อยู่ในบัญชี ก. และบัญชี ข. เช่น การทำนายผลฟุตบอล การพนันทางอินเทอร์เน็ต และการเล่นการพนันแข่งบั้งไฟ เป็นต้น จัดอยู่ในการเล่นการพนัน ตามมาตรา 4 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน ปัจจุบันไม่สามารถอนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันได้เนื่องจากไม่มีการระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ในกฎกระทรวง

นอกจากเรื่องของกฎหมายแล้ว พบว่า ประเทศไทยยังมีนโยบายที่สะท้อนให้เห็นว่าภาครัฐได้ให้ความสำคัญต่อประเด็นปัญหาการพนันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพนันที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศไว้ ดังนี้

เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ได้มีคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (เฉพาะ) ที่ 24/2557 เรื่องห้ามให้มีการเล่นการพนันที่ผิดกฎหมาย โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ดังกล่าว

นอกจากนี้ยังพบว่า คณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้เล็งเห็นว่าการเล่นการพนันเป็นปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่งที่สังคมไทยกำลังประสบ และได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคง อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่จะขยายวงกว้างสู่บัณฑิตและนักศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางด้านการศึกษา ทรัพย์สิน และเวลา รวมทั้งอาจนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเอง ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ รวมทั้งบางรายอาจถูกทำร้ายหรืออาจถูกข่มขู่หรือชักจูงไปสู่ความเสียหายหรือก่ออาชญากรรมจนถึงขั้นสูญเสียอนาคตได้ ดังนั้น การพนันจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันรับผิดชอบและแก้ไข โดยได้มีการออก ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง “การป้องกันและแก้ไขปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษา” ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557 โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) สอดส่องดูแลไม่ให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพนันทุกชนิด
- 2) ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมทางบวกต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ฯลฯ กับนิสิตนักศึกษา

- 3) จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของการพนันพร้อมทั้งใช้ สื่อทุกชนิด เช่น เสียงตามสาย วิทยุ สิ่งพิมพ์ ที่อยู่ในความดูแลชี้ให้นิสิตนักศึกษาตระหนักถึงผลเสียของการเล่นพนัน
 - 4) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาอาจารย์ประจำวิชาสอดแทรกเรื่องผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการพนันในทุกครั้งที่มีโอกาส
 - 5) ให้สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายนักศึกษาเพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลมิให้มีการเล่นพนันในสถาบัน หากพบให้แจ้งผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาทราบเพื่อดำเนินการแก้ไข
 - 6) มีการจัดตั้งศูนย์แนะนำให้คำปรึกษา ศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์ หรือศูนย์ ฮอตไลน์ เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและใกล้ชิด
 - 7) ให้อาจารย์ประจำห้องคอมพิวเตอร์ดูแลมิให้นิสิตนักศึกษาใช้ช่องทางระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อเล่นการพนัน
 - 8) ประสานสถานีตำรวจในท้องที่ให้หมั่นตรวจตรา และจับกุมแหล่งรับพนันฟุตบอลที่แอบเข้ามารับพนันในสถาบันบริเวณโดยรอบ หรือบริเวณหอพักนิสิตนักศึกษา
 - 9) มีมาตรการและบทลงโทษทางวินัยกับนิสิตนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพนัน โดยเฉพาะผู้เป็นเจ้าของจะต้องลงโทษขั้นเด็ดขาด
 - 10) พิจารณาออกมาตรการอื่นเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขปัญหาการพนันทุกชนิดในสถาบันอุดมศึกษาโดยให้สอดคล้องกับประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาฉบับนี้
- จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพนันอย่างมีความเป็นมาที่น่าสนใจ กระทั่งปัจจุบันก็ยังคงให้ความสำคัญ ซึ่งมีการเพิ่มมาตรการต่างๆ จากภาครัฐมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการขยายมาตรการและนโยบายต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญกับนิสิตและนักศึกษา ได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

7. บทความ งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาบทความ งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในเรื่องของการพนันทั่วไป การพนันที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน และการพนันที่เกี่ยวข้องกับนิสิต/นักศึกษา ซึ่งมีลักษณะเดียวกัน เพื่อเป็นการสังสมองค์ความรู้และนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการวิจัย โดยได้ทำการศึกษามา พอสังเขป ดังนี้

สุริยะ พวงสมบัติ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพนันฟุตบอลของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษา 1. พฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ 2. สาเหตุและผลกระทบที่นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐเล่นพนันฟุตบอล 3. ทรรศนะ ความคิดเห็น การเล่นพนันฟุตบอลของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ 4. ข้อเสนอแนะในการควบคุมการเล่นพนันฟุตบอล ของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ กลุ่มเป้าหมายใน

การวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นผู้เล่นพนันฟุตบอลรวม 15 คน และเป็นโต๊ะรับเล่นพนันฟุตบอล 4 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 19 คน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผสมกับ เรื่องปริมาณ ประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เชิงพรรณนา ซึ่งผลของการวิจัยพบว่า 1. พฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอล นักศึกษาเริ่มเล่นพนันฟุตบอลเมื่อศึกษาอยู่ มัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการชักชวนของเพื่อน และเริ่มเล่นพนันฟุตบอลในจำนวนเงิน 50 ถึง 200 บาท โดยเลือกเล่นกับโต๊ะรับเล่นพนันฟุตบอลเป็นคนรู้จัก หรือเป็นเพื่อนสนิท ที่มีความน่าเชื่อถือ และใช้ การติดต่อทางโทรศัพท์ ซึ่งเป็นการสื่อสารที่รวดเร็ว ในรูปแบบอัตราต่อรองแบบมาตรฐานนิยม สำหรับการติดตามชมการแข่งขันฟุตบอลทุกวันนั้น ก็รู้สึกสนุกตื่นเต้นเร้าใจ และชอบในกีฬาฟุตบอล 2. สาเหตุและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันฟุตบอล นักศึกษาเห็นว่า การเล่นพนันฟุตบอลสามารถหาเงินใช้ได้ง่าย ได้เงินมาก ส่วนผลกระทบต่อตนเอง บุคคลรอบข้าง และมหาวิทยาลัยจากการเล่นพนันฟุตบอล นักศึกษาเห็นว่าทำให้เสียเงิน ต้องเป็นหนี้ เสียเวลา ทำให้เกิดความเครียด และทำให้เสียการเรียน ทำให้มหาวิทยาลัยเสียชื่อเสียง 3. ความคิดเห็นต่อการเล่นพนันฟุตบอล นักศึกษาเห็นว่า เป็นการผ่อนคลายเพื่อความสนุกสนานในหมู่เพื่อน การพนันฟุตบอลไม่มีการโกง การแข่งขันอยู่ในสนาม และการพนันฟุตบอลแตกต่างจากการพนันชนิดอื่น เนื่องจากการเล่นพนันฟุตบอลมีสถิติให้คาดการณ์ความเป็นไปได้สูง ส่วนความคิดเห็น ที่เกี่ยวกับกฎหมายการพนัน และการลงโทษผู้เล่นการพนันควรมีกฎหมาย ลงโทษอย่างจริงจัง และให้รุนแรงกว่าปัจจุบัน 4 ข้อเสนอแนะในการควบคุม การเล่นเกมพนันฟุตบอลนักศึกษา คือ การจัดกิจกรรม ณรงค์ให้นักศึกษาเลิกเล่น การพนันฟุตบอล และเสนอให้ออกกฎหมายควบคุมการเล่นพนันฟุตบอลให้มากยิ่งขึ้น

ชุดิมน ใจจางง (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นต่อการพนันฟุตบอลอาชีพ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี” โดยการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพนันฟุตบอลอาชีพ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี 2. นักศึกษาปัจจัย ที่มีผล ออกความคิดเห็น ต่อการพนันฟุตบอลอาชีพ ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 391 คน โดย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติ ที่ใช้ในการอธิบายข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test F-test และ Scheff's ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีความเห็นด้วย ต่อการพนันฟุตบอลในระดับปานกลาง โดยนักศึกษาที่เป็นเพศชาย ศึกษาอยู่ในสายวิทยาศาสตร์ เคยมีประสบการณ์ในการเล่นพนัน อายุ 21 ถึง 23 ปี พักอยู่ในบ้านเช่า และติดตามข่าวสาร เกี่ยวกับกีฬา มีความเห็นด้วยต่อการพนันฟุตบอลอาชีพ ส่วนปัจจัยด้าน ชั้นปีที่ศึกษา

บุคคลที่พักอาศัยร่วมด้วยระหว่างการศึกษ และค่าใช้จ่ายที่ได้รับต่อเดือน ไม่มีผลต่อความแตกต่าง ความคิดเห็นต่อการเล่นพนันฟุตบอลอาชีพไม่แตกต่างกัน

อันวา คูมิแต (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “เจตคติต่อการพนันฟุตบอลและพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลของเยาวชนในจังหวัดปัตตานี” โดยการวิจัยดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตคติต่อการพนันฟุตบอล และพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอล เยาวชนในจังหวัดปัตตานี ตัวอย่างเป็น เยาวชนในจังหวัดปัตตานี จำนวน 400 คน จำแนกเป็นเยาวชนที่เล่นฟุตบอลไม่เล่นการพนัน กลุ่มละ 200 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) เยาวชนมีระดับเจตคติต่อการพนันฟุตบอลในระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 69.5 รองลงมา มีเจตคติต่อการพนันระดับต่ำ และสูง ร้อยละ 17.0 และ 13.5 ตามลำดับ ทั้งนี้เยาวชนที่เล่นการพนันฟุตบอลมีเจตคติต่อการเล่นพนันฟุตบอลสูงกว่าเยาวชนที่ไม่เล่นพนันฟุตบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ได้แก่ ประสบการณ์การเล่นพนันของตนเอง ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ความสนใจในกีฬาฟุตบอล ทีมฟุตบอลที่ชื่นชอบ การติดต่อกับลูกค้าสมาคมผู้เล่นพนันฟุตบอล และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแข่งขันฟุตบอล มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเจตคติต่อการพนันฟุตบอล 3) พฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลของเยาวชนจังหวัดปัตตานี พบว่า เล่นพนันฟุตบอลร้อยละ 94.5 เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่รู้จักการเล่นพนันฟุตบอลจากเพื่อน คนที่รู้จัก เริ่มเล่นพนันฟุตบอลเมื่ออายุน้อยสุด 10 ปี ช่วงอายุ 14 ถึง 18 ปี เป็นช่วงที่เริ่มเล่นพนันฟุตบอลมากที่สุด เหตุผลที่เลิกเล่นพนันฟุตบอลและที่ยังเล่นอยู่เพราะทำให้มีความสุขสนุกสนานเข้าใจในการเชียร์ฟุตบอล โดยเฉพาะฟุตบอลสโมสรต่างประเทศที่มีการถ่ายทอดสด ส่วนใหญ่เล่นพนันสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 3 ถึง 6 คู่ ใช้เงินสดในการพนัน จ่ายเงินก่อนการแข่งขัน แทงพนันกับโต๊ะบอลด้วยตนเอง อาศัยข้อมูลจากหนังสือพิมพ์กีฬารายวันในการเล่นพนันไม่เคยถูกจับกุม ทั้งนี้เยาวชนร้อยละ 71 ต้องการจะเลิกเล่นพนันฟุตบอล

ประจักษ์ กุลพานิช (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “คำสอนในพระพุทธศาสนาที่มีต่อการพนัน” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพนันในทางพระพุทธศาสนาและบริบททางสังคม รวมถึงวิธีการ แก้ปัญหาการพนัน ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎก งานวิจัยวิทยานิพนธ์ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ การวิจัย โดยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาอธิบาย เสนอแนะ วิเคราะห์ตามหลักเหตุผลที่เข้ากับสังคมในปัจจุบัน และยกตัวอย่าง ซึ่งอาจจะมาจากข่าวทางหนังสือพิมพ์ หรือเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ การพนันในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การพนันเป็นหนทางไปสู่ “อบายมุข” คือทางไปสู่ความชั่ว ในทาง พระพุทธศาสนาถือว่า การพนันเป็นอบายมุข ทางแห่งความฉิบหาย ผู้ที่หลงติดการพนันมีความเสื่อมพินาศเป็นเบื้องหน้า หรือเหตุย่อยยับแห่งโภคทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นการพนันประเภทใดก็ตาม ทั้งนี้เพราะเป็นทางแห่งความเสื่อม หรือเป็น

ที่มาแห่ง หายนะ สิ่งที่เป็นอบายมุขที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ได้แก่ 1. ต้มน้ำเมา 2. เทียวกลางคืน 3. เทียวดูการละเล่น 4. เล่นการพนัน 5. คบคนชั่วเป็นมิตร 6. เกียจคร้านทำการงาน ส่วนการพนันในบริบททางสังคม หมายถึง การเล่นเกมเพื่อเอาเงิน หรือเสี่ยงต่อ การลงทุนด้วยเงินหรือสิ่งของเพื่อผลตอบแทนที่มากกว่าเป็นการเล่นเพื่อเอาเงินหรือสิ่งอื่นใดก็ตามด้วยการเสี่ยงโชค สาเหตุที่ทำให้มนุษย์เล่นการพนันคือ ความโลภและขาดความสันโดษ คือไม่พอใจในสิ่งที่ตนเองมี การแก้ไขปัญหาการพนันตามหลักพระพุทธศาสนา คือ ปฏิบัติตามหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ปัจจุบัน หรือหลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น ที่เรียกว่า ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิภธรรม 4 ประการ 1.อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่การงาน และการประกอบอาชีพสุจริต ผักผ่อนให้มีความชำนาญและรู้อจรง รู้จักใช้ปัญหาสอดคล้อง ตรวจสอบ หาวิธีการที่เหมาะสมที่ดีจัดการและ ดำเนินการให้ได้ผลดี 2.อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครอง เก็บรักษาโภคทรัพย์และผลงานที่ตนได้ทำไว้ด้วย ความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรมด้วยกำลังงานของตนไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย 3.กัลยาณมิตรตตา คบหาคนดีเป็นมิตร คือรู้จักเสวนาคบหาคน ไม่คบ ไม่เอาอย่างผู้ที่ชักจูงไปในทางที่เสื่อม เลือ กเสวนาศึกษากับผู้รู้ ผู้มีความสามารถ ผู้นำเคารพนับถือ และมีคุณสมบัติเกื้อกูลต่ออาชีพการงาน 4.สมชีวิตา เลี้ยงชีวิตแต่พอดี คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่าย เป็นอยู่พอดีสมรายได้ มีให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ให้รายได้เห็นอรายจ่าย ประหยัด ประโยชน์ในปัจจุบันคือ ประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันได้ในชาตินี้ ที่คนทั่วไปพากันปรารถนา มีทรัพย์ ยศ เกียรติ สรรเสริญ ไฉตริ เป็นต้น อันจะสำเร็จได้ด้วยธรรม 4 ประการ คือ ถึงพร้อมด้วยการหมั่น ประกอบอาชีพ ในการศึกษา เล่าเรียน เป็นต้น ถึงพร้อมด้วยการรักษาทรัพย์สินเงินทองที่แสวงหามาได้มิให้สูญหาย ด้วยวิธีการต่าง ๆ การมีเพื่อนเป็นคน ดี คือมีมิตรแท้ หรือกัลยาณมิตร มี 4 จำพวก ได้แก่ มิตรมีอุปการะ มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ มิตรแนะนำประโยชน์ และมิตรมีความรักใคร่ การมีเพื่อนที่ดีย่อมช่วยอุดหนุน ร่วมสุขร่วมทุกข์ ช่วยเหลือแนะนำว่ากล่าวตักเตือนกัน ส่งเสริมกันในการทำ ความดี และประการสุดท้ายคือ การเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลัง ทรัพย์ที่หามาได้ ไม่ให้ฝืดเคืองจนอดอยาก หรือมิให้ ฟุ่มเฟือยจนหมดเนื้อหมดตัว การใช้จ่ายทรัพย์นั้นให้พอเหมาะพอดีกับรายได้ จึงจะ ไม่เป็นทุกข์

Suwatthana Praikean (2008) ได้ทำการศึกษารื่อง “ปัจจัยที่เป็นสาเหตุการติดการพนัน : กรณีบ่อนไพ่ ศึกษาอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” โดยงานวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุการติดการพนันกรณีบ่อนไพ่ และเพื่อศึกษาพฤติกรรม การติดการพนันกรณีบ่อนไพ่ รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีแนวคำถาม การ บันทึกเสียง และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติเชิง พรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษวิจัย พบว่า กลุ่ม ตัวอย่างประกอบไปด้วยเพศหญิง 8 คน เพศชาย 7 คน มีอายุต่ำสุด 20 ปี และ อายุสูงสุด 72 ปี ส่วน

ใหญ่ช่วงอายุระหว่าง 51 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มเล่นการพนันไพ่มากที่สุด ส่วนใหญ่ว่างงาน ไม่มี รายได้ประจำ และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่เป็นสาเหตุการติดการพนันไพ่ คือ ปัจจัยด้านครอบครัว เนื่องจากส่วนใหญ่มีความ ต้องการเงินมาจุนเจือในครอบครัว และต้องการให้ครอบครัวมีฐานะที่ดีขึ้น ปัจจัยที่สำคัญรองลงมา คือ ปัจจัยด้าน จิตใจ เนื่องจากส่วนใหญ่มีความอยากลอง เล่นแล้วรู้สึกสนุก, ตื่นเต้นได้ลุ้น, เล่นเพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพทาง สังคม เพื่อนฝูง, ได้ใช้ความคิดใช้สมอง และช่วยทำให้ผ่อนคลาย นอกจากนี้ยังพบว่า การมีภาวะความเครียดจึงหา ทางออกด้วยการเล่นพนันไพ่ ปัจจัยที่สำคัญรองลงมา คือ ปัจจัยด้านสังคม เนื่องจากส่วนใหญ่ สิ่งแวดล้อมจูงใจ เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคมมีบ่อนไพ่ บ่อนพนันอยู่ทั่วไป การถูกชักชวนให้เข้าร่วมเล่นพนันไพ่ และสิ่งยั่วยุ ต่างๆ นอกจากนี้ยังพบว่า การมีค่านิยมที่ผิด คือ ในช่วงเทศกาลประเพณีที่สำคัญต้องมีการจัดให้เล่นพนันไพ่นใน ชุมชน พฤติกรรมติดการพนันที่สำคัญที่สุด คือ พฤติกรรมที่ไม่สามารถควบคุมความต้องการอยากเล่นพนัน ไพ่ของตัวเองได้ 11 ราย รองลงมา คือ เมื่อเล่นพนันไพ่เสียแล้วไม่ยอมหยุดต้องการเล่นเพื่อตามเอาเงินที่เสียไปคืน และเชื่อว่าจะต้องได้คืน 3 ราย สุดท้ายคือ ไม่สามารถจะเลิกเล่นพนันไพ่ได้ 1 ราย นอกจากนี้ยังพบว่า มีการเล่น พนันไพ่ ช่วงหมดฤดูทำนาของทุกปี โดยเล่นไพรมีมากที่สุด ส่วนใหญ่สถานที่เล่นไพ่ คือ ป่าละเมาะ และทั้งนี้ยังมีเรื่องปัญหาครอบครัวชั้นล่าง และสิ้นบนเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมได้อีกด้วย ข้อเสนอแนะรัฐบาลควรรณรงค์สถาบันครอบครัวโดยการให้เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่แสดงพฤติกรรมเล่น การพนันให้เห็น การให้คำปรึกษาที่ถูกต้องรวมทั้งอบรมสั่งสอนตั้งแต่เด็ก การให้ความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักถึงโทษ และผลกระทบของการติดการพนันที่จะเกิดขึ้นต่อ ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ อย่างจริงจัง ผู้นำชุมชนควรมีการส่งเสริมให้มีการจ้างงานเพื่อสร้างรายได้ และให้รู้จักคุณค่าของการทำงาน ตลอดจนทำให้เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

Information Center for Gambling Control Policy
พินิจพงษ์ พันธุ์ประยูร (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 กับการพนันบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต” โดยการวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษา รูปแบบและประเภทของการพนันบนอินเทอร์เน็ต (2) ผลกระทบของการพนันบนอินเทอร์เน็ต (3) วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการพนันบนอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย โดยเปรียบเทียบกับสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลีย และสาธารณรัฐฝรั่งเศส (4) หามาตรการที่เหมาะสมในการควบคุมการพนันบนอินเทอร์เน็ตสำหรับประเทศไทยต่อไป การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยทางกฎหมายโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยทางเอกสาร โดยการศึกษา ค้นคว้ารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น กฎหมาย รายงาน บทความ ผลงานวิจัย ตลอดจนข้อมูล ทางอินเทอร์เน็ตทั้งของไทยและต่างประเทศ ผลจากการศึกษาในข้างต้นพบว่า คนในประเทศนิยมเล่นการพนัน บนอินเทอร์เน็ต เพราะความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ในขณะที่สามารถเล่นการพนันได้ ทำให้การเล่นการพนันบน อินเทอร์เน็ต มี

ผลเสียหายหลายด้าน เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ฯลฯ สังคมจึงต้องช่วยกัน แก้ปัญหา แต่การนำพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาปรับใช้กับการพนันบนอินเทอร์เน็ต ไม่ได้ผลเพราะมีปัญหาในเรื่องการนิยาม การพนันบนอินเทอร์เน็ต อัตราโทษต่ำ ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการพนันดังนี้ นิยามการพนัน บนอินเทอร์เน็ต เจ้ามือ ผู้เล่น ให้ชัดเจน เพิ่มอัตราโทษผู้กระทำความผิดให้สูงขึ้น ประการต่อมาพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิด เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับการพนันบนอินเทอร์เน็ตได้ ผู้วิจัยจึงขอ เสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 18 และ 20 ดังนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และเจ้า พนักงานตามกฎหมายอื่นสามารถทำการสืบสวน สอบสวน และการรวบรวมพยานหลักฐานในคดี ความผิดตามกฎหมายอื่นที่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บ ข้อมูลคอมพิวเตอร์เข้ามาเกี่ยวข้อง และระงับการเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ซึ่งเกิดขึ้นจากการกระทำ ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และการ กระทำความผิดอาญาตามกฎหมายอื่น

สมชาย หาญหิรัญ และจิตร์ลดา ใหม่ศาสตร์ (2551) ได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง “การ วิเคราะห์พฤติกรรมความเสี่ยงของการพนันฟุตบอล” ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยเรื่องลักษณะพฤติกรรม การพนันฟุตบอล เป็นการศึกษาเพื่อทราบถึงลักษณะพฤติกรรมทัศนระบอบของผู้เล่นที่เล่นการพนัน ฟุตบอลว่าเป็นแบบ Risk Averse , Risk love หรือ Risk neutral รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อ จำนวนเงินที่ใช้ในการพนันฟุตบอล และการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และส่วนบุคคลกับลักษณะพฤติกรรมความเสี่ยงของบุคคลที่เล่นการพนันฟุตบอล ผู้วิจัยได้ทำการวิจัย ในรูปแบบการทดลอง โดยจัดเก็บข้อมูลตัวอย่าง 200 คน ที่มีประสบการณ์การเล่นฟุตบอลมาก่อน ผลการวิจัยพบว่า เล่นการพนันฟุตบอลส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 70 จะมีลักษณะพฤติกรรมการเล่นพนัน ฟุตบอลเป็นแบบ Risk Averse ผู้เล่นในเกมที่มีฝีมือใกล้เคียงกันและผู้เล่นในเกมที่ทีมแตกต่างกัน โดยบุคคลกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่จะมีคุณสมบัติเป็น เพศชาย อายุ 21 ถึง 30 ปี เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา อยู่ในระดับปริญญาตรีหรือมากกว่าระดับปริญญาตรี และมีรายได้ประมาณ 5,001-15,000 บาท นอกจากนี้ การศึกษายังพบว่าการตัดสินใจว่าจะเล่นการพนันฟุตบอลด้วยจำนวนเงินมากน้อย เพียงใด นั้น ผู้เล่นจะพิจารณาจากอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้เป็นสำคัญ โดยอัตราผลตอบแทน นั้นจะถูกกำหนดจากอัตราการต่อรองและความเป็นไปได้ของการแพ้และชนะของคู่แข่งชั้นที่พนัน สำหรับการศึกษปัจจัยที่กำหนดลักษณะพฤติกรรมความเสี่ยงของผู้เล่นการพนันฟุตบอล พบว่า ลักษณะความเสี่ยงของผู้เล่นการพนันฟุตบอลจะมีความสัมพันธ์กับอายุ รายได้ และการศึกษาเป็น สำคัญ

ทรงศรี ด้านพัฒนาภูมิ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ทัศนคติและพฤติกรรมการพนันเล่น หวยของประชาชนคนกรุงเทพมหานคร” การศึกษา เรื่อง ทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นหวยของ ประชาชนคนกรุงเทพฯ ดังกล่าว เป็นการวิจัยด้วยการสำรวจ โดยการแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ประชาชนทั่วไปเฉพาะในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ 1) ทัศนคติของประชาชนกรุงเทพมหานครที่มีต่อการพนันหวย และการพนันประเภทอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ในประเทศไทย 2) ความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนกรุงเทพมหานครต่อการพนันหวยบน ดินและการพนันอื่น ๆ 3) ลักษณะการเล่นพนันต่าง ๆ และการเล่นพนันหวยบนดินและหวยใต้ดินของ ประชาชนคนกรุงเทพมหานคร เครื่องมือในการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการสุ่มตัวอย่าง คือ การแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไป เฉพาะในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล โดย วิธีการสุ่มตัวอย่างจากแบบบังเอิญ จำนวน 200 คน แนะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ พรรณนาความ ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป spss วิเคราะห์ด้วยสถิติต่าง ๆ เช่น ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบาย ตัวแปรต่างๆที่ศึกษา ผลการศึกษามีดังนี้ 1) เห็นว่านโยบายหวยบน ดินเป็นสิ่งที่สมควรมี การเปิดให้เล่นหวยบนดินอีก และการเปิดให้หวยบนดินอีกจะทำให้รายได้ของ ประเทศเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง และเห็นว่าการเล่นหวย จะทำให้ปัญหาอาชญากรรมและโจร ขโมยมากขึ้น ทำให้ศีลธรรมสังคมเสื่อมลง ทำให้สุขภาพจิตและสุขภาพกายเสีย ทำให้รายได้ลดลงและ ทำให้เสียงานประจำมากขึ้นในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน 2) ลักษณะการเล่นการพนัน และการ พนันหวยของประชาชนคนกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ประชาชนที่เคยเล่นการพนัน จะเล่นการพนัน มากที่สุดคือการเล่นหวยบนดิน ลอตเตอรี่ โดยเล่นประมาณ 1 ถึง 2 ครั้งต่อเดือน และใช้เงินในการ เล่นไม่เกิน 1000 บาทต่อเดือน 3) ข้อเสนอแนะ รัฐบาลควรมีนโยบายควบคุมสื่อไม่ให้นำเสนอข้อมูล ข่าวสารที่เป็นการให้ข้อมูลในรูปแบบต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเล่นพนันของประชาชน และการลดหรือการเลิกการพนันทุกประเภทไม่ให้เกิดการละเล่นเกิดขึ้นไม่ว่ากรณีใดๆ และเพิ่ม มาตรการทางกฎหมาย เช่น อัตราการลงโทษผู้กระทำความผิดลักลอบเล่นการพนันเพิ่มขึ้น ให้ เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้มงวดมากขึ้น และถ้าจับผู้มีอิทธิพลและข้าราชการที่ทุจริตคอร์รัปชันด้วย

สุทธิ วุฒิปราชญ์อำไพ (2555) ได้ทำการศึกษาในหัวข้อ “การอ่านหนังสือพิมพ์กีฬาที่มีผล ต่อการพนันฟุตบอลออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ลักษณะประชากรของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีผลต่อการพนันฟุตบอลออนไลน์ 2) ศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์กีฬา เนื้อหา การนำเสนอของนักหนังสือพิมพ์กีฬาที่มีผลต่อการ เล่นการพนันฟุตบอลออนไลน์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง 3) ศึกษาความสัมพันธ์ของ หนังสือพิมพ์กีฬากับการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง กลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัย

รามคำแหงส่วนกลาง โดยไม่รวมนักศึกษา Pre Degree จำนวน 8 คณะ ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว และการเปรียบเทียบเชิงซ้อนรางคู่ ด้วยวิธี LSD ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถสรุปผลการสรุปวิจัยได้ คือ ลักษณะประชากรของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่อ่านหนังสือพิมพ์กีฬา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 18- 23 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,001-6,000 บาท และมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พฤติกรรมในการอ่านหนังสือพิมพ์กีฬาส่วนใหญ่อ่านข่าวกีฬาประเภทฟุตบอล โดยอ่านวันละ 1 ฉบับ อ่าน 1 ถึง 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ติดตามอ่านมานาน 2-3 ปี มีวัตถุประสงค์ในการอ่านเพื่อความบันเทิง นิยมอ่านหนังสือพิมพ์กีฬาสปอร์ตพูล คอลัมน์ที่นิยมอ่าน คือ วิเคราะห์วิจารณ์เกม โดยเหตุผลในการเลือกซื้อหนังสือพิมพ์กีฬาเนื่องจากให้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ สำหรับเนื้อหาในหนังสือพิมพ์กีฬา นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกการวิเคราะห์เกมการแข่งขัน ต้องการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในวงการกีฬามากขึ้นต้องการให้ปรับปรุงเนื้อหาด้านการวิเคราะห์เกม โดยมองว่าหนังสือพิมพ์กีฬาระดับที่ตนเลือกการต่างกับฉบับคนอื่นในด้านการวิเคราะห์เกม และต้องการอ่านข่าวกีฬาทั้งในและต่างประเทศ ส่วนการนำเสนอของหนังสือพิมพ์กีฬาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ชื่นชอบรูปแบบการนำเสนอของหนังสือพิมพ์กีฬาสปอร์ตพูล ต้องการให้มีการพาดหัวข่าวเกี่ยวกับการรายงานสภาพทีม มีลักษณะการจัดพิมพ์เป็นสี่ 4 สี ทั้งฉบับ การพาดหัวข่าวเป็นข้อความสั้น ๆ ได้ใจความ มีภาพข่าวหน้าแรกเป็นภาพนักเตะดาวดัง โดยเน้นสีสันของภาพนักเตะและการแข่งขัน ทั้งนี้ การอ่านหนังสือพิมพ์กีฬาที่มีผลต่อการพนันฟุตบอลออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มองผลกระทบของหนังสือพิมพ์กีฬาที่มีผลต่อการพนันฟุตบอลออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมองว่าผลกระทบจากการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์เป็นสิ่งผิดกฎหมายมากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหา ด้านการเงิน และมองว่าความสัมพันธ์กับเพื่อนและบุคคลรอบข้างลดน้อยลงมีผลกระทบน้อยที่สุด

สุรเชษฐ์ รุ่งเรือง (2555) ได้ทำการศึกษาในหัวข้อ “การใช้บังคับกฎหมายการพนันหวยเถื่อน” โดยเป็นการการศึกษาค้นคว้าอิสระ ภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบ และวิเคราะห์หวยใต้ดิน เพราะการพนันประเภทนี้เป็นการให้ความหวังของคนจนที่ฝันว่าวันหนึ่งจะมีความร่ำรวยขึ้นจากการเล่นหวยเถื่อนและจะไม่ทำมาหากิน คนจนก็จะยิ่งจนมากขึ้นและก่อปัญหาให้กับสังคม ในขณะที่คนอีกกลุ่มหนึ่งอาศัยธุรกิจนี้สร้างความร่ำรวยอย่างมากในธุรกิจนี้ จำเป็นต้องศึกษาถึงปัญหาใช้บังคับกฎหมายการพนันที่ใช้อยู่ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป การศึกษาค้นคว้าอิสระดังกล่าวเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการศึกษาวิจัยทางเอกสาร จากการรวบรวมข้อมูลจาก

ราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช 2478 พระราชบัญญัติสลากกินแบ่งรัฐบาล พุทธศักราช 2517 ตลอดจนกฎหมายการพนันของประเทศสิงคโปร์ และกฎหมายการพนันของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผลจากการศึกษา พบว่า การใช้บังคับกฎหมายไม่ได้ผลส่วนหนึ่งเนื่องจากการมีส่วนร่วมได้เสีย โดยเจ้ามือห่วยจะจ่ายเงินให้กับตำรวจตำแหน่งสำคัญสำคัญ ๆ ในพื้นที่จำนวนหนึ่งเป็นประจำเป็นค่าคุ้มครอง มีการจ่ายเงินเป็นครั้งคราวสำหรับตำรวจนอกพื้นที่ การส่งสวายนั้นก็เพื่อให้กิจการหัวใต้ดินยังคงดำเนินการต่อไป มีการแบ่งปันผลประโยชน์ ในกลุ่มเจ้ามือของตนคือการได้รับค่าตอบแทนเป็นระบบเปอร์เซ็นต์ส่วนลดจากยอดขายโดยการต่อรองกันเป็นทอดทอด ๆ ไป มีการสร้างสัมพันธภาพในชุมชน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาในการใช้บังคับทั้งสิ้น ห่วยใต้ดิน เป็นวิธีการที่จะหาเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดแบบง่าย ๆ โดยอาศัยเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนเป็นข้อแพ้นชะ อีกทั้งยังเป็นวิธีการที่ไม่ต้องสูญเสียพลังงานทางกายมากนัก เป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีของสังคม แต่สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อตามมาก็คือ เกิดการเกียจคร้าน สังคมไม่พัฒนา เกิดการสูญเสียทั้งทรัพย์สินหรือครอบครัว และการก่อให้เกิดอาชญากรรม ซึ่งสร้างความสูญเสียให้แก่สังคมส่วนรวมเป็นอย่างมาก

สฤทธิ ศรีโยธิน (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สถานะแห่งบ่อนการพนันในสังคมไทย: กรณีศึกษาบ่อนคาลิโน” ในการศึกษาได้อธิบายถึง ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการก่อรูปนโยบายบอลคาลิโนถูกกฎหมายขึ้นในสังคมไทย เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงสถานะแห่งบ่อนการพนันในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี การที่รัฐบาลภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตัดสินใจเปลี่ยนแนวนโยบายการควบคุมบ่อนการพนัน ที่ก่อรูปขึ้นโดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงตระหนักถึงผลเสียที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยว่ามีมากกว่าผลดีที่รัฐได้รับจากบ่อนการพนันจนนำไปสู่การประกาศใช้พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2473 ก่อนที่จะถูกประกาศยกเลิกไปแล้วเปลี่ยนมาใช้พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ที่เปิดช่องให้รัฐบาลสามารถตั้งบ่อนคาลิโนได้ถูกกฎหมาย และหลังจากนั้นก็มีการหลายชุดได้ใช้ความพยายามในการก่อรูปนโยบายบอลคาลิโนถูกกฎหมาย โดยการอ้างถึงเหตุผลในด้านการท่องเที่ยว อาชญากรรม และสวัสดิการสังคม เพื่อที่จะสร้างความชอบธรรมให้กับการก่อรูปนโยบายบอลคาลิโนถูกกฎหมาย ที่มีความหมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมของสังคม ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดขึ้นในสังคมไทย จึงเป็นปรากฏการณ์ที่นักบริหารสังคมควรประกาศจุดยืนออกมา พร้อมกับเสนอรัฐบาลให้ขับเคลื่อนนโยบายบ่อนการพนันไปในทิศทาง ที่จะทำให้สังคมไทยโดยรวมนั้น เกิดความสงบสุขอย่างยั่งยืน โดยมีข้อค้นพบจากการวิจัยในประเด็นดังกล่าวว่า การก่อรูปนโยบายบอลคาลิโนถูกกฎหมายของรัฐบาล เป็นเพียงกลยุทธ์ในการเอาตัวรอดของรัฐบาล ที่เลือกมองบ่อนคาลิโนในมิติทางเศรษฐกิจ จึงต้องการ ภาษีค่าตั้ง จากบ่อนการพนันถูกกฎหมาย ที่รัฐบาลจะสามารถนำเม็ดเงินขึ้นมาใช้ได้อย่างชอบธรรมเท่านั้น โดยมองข้ามมิติทางสังคมไป ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลรู้อยู่แกล้งใจดีว่าสังคมไทยจะเกิดความเสียหายในระยะยาว มิ่งเป็นเหตุให้รัฐบาลจำเป็นต้องสร้างความชอบธรรมขึ้นมา เพื่อรวบรัดสังคมไทยให้

ยอมรับนโยบายบนคาสีโนถูกกฎหมาย ผ่านการลงประชามติเห็นชอบให้เร็วที่สุด โดยไม่มีมาตรการใดๆ มารองรับความเสียหายทางสังคมที่จะเกิดขึ้น

กรองทอง สุขบุณพันธ์ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 ศึกษากรณีการส่งข้อความสั้น (SMS) เสี่ยงโชคทางอิเล็กทรอนิกส์” ภายใต้แนวคิดจากการเสี่ยงโชคผ่าน (SMS) หรือว่าเป็นสิ่งที่ใช้ทดแทนการพนันซึ่งพบว่า ผู้ประกอบการนำเสนอการเสี่ยงโชคในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเล่นเกมทางทีวี โดยการตอบคำถามชิงรางวัลทาง (SMS) หรือการดาวน์โหลด เพื่อลุ้นรางวัล รวมไปถึง รายการข่าว ละคร รายการกีฬา ทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ที่ผู้ชมร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อแลกรับของรางวัล โดยผู้เล่นส่ง (SMS) เสียค่าใช้จ่ายครั้งละ 6 บาท และ 3 บาท ค่าบริการนั้น เหมือนกับการรับแพจ และผู้เล่นไม่ได้รับบริการตอบแทนแต่อย่างใด โดยจากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า เรื่องจากเทคโนโลยีปัจจุบันล้ำสมัยมาก ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่จะบังคับใช้กับการพนัน โดยการส่งข้อความสั้นเสี่ยงโชคไว้เป็นการเฉพาะ ประกอบกับกฎหมายการพนันที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สามารถปรับใช้กับการพนันโดยการส่งข้อความสั้น (SMS) เสี่ยงโชคทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันในการเสี่ยงโชคทาง (SMS) ซึ่งถูกรบกวนจากการส่งมาเชิงชวนให้เสี่ยงโชค จึงสมควรมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478

สรสรเสริญ ปันทอง (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 ต่อปัญหาการปราบปรามการพนันทายผลฟุตบอลในเขตพื้นที่รับผิดชอบ” โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการพนันทายผลฟุตบอลในเขตพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 โดยศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปราบปรามการพนันทายผลฟุตบอล เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และการสำรวจภาคสนาม ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 จำนวนทั้งสิ้น 130 นาย สัญญาบัตร จำนวน 32 นาย และชั้นประทวน จำนวน 98 นาย สำหรับสถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล แล้วประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมเพื่อการวิจัยทางสังคม ทำการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 ส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.7 มีอายุระหว่าง 29-38 ปี ร้อยละ 49.2 สำเร็จการศึกษาระดับโรงเรียนพลตำรวจ ร้อยละ 60.8 มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 59.2 มีชั้นยศระหว่าง จำสิบตำรวจตรี ถึง ตาบตำรวจ ร้อยละ 68.6 ปฏิบัติหน้าที่ในงานด้านปราบปราม ร้อยละ 41.5 รับราชการอยู่ในช่วงระยะเวลา 11 ถึง 20 ปี และในด้านทัศนคติเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 ต่อปัญหาการปราบปรามการพนันทาย

ผลฟุตบอล มีทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าปัจจุบันการพนันทายผลฟุตบอลกำลังแพร่ระบาดในหมู่ นักเรียน นักศึกษา รองลงมาทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือข้อมูลในหนังสือพิมพ์กีฬาส่วนในการส่งเสริม และการใช้ประกอบเป็นข้อมูลการวิเคราะห์เพื่อเล่นการพนันทายผลฟุตบอล และมีทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ การออกกฎหมายให้เล่นการพนันทายผลฟุตบอลถูกกฎหมาย มีผลดีมากกว่าผลเสีย ใน ส่วนของทัศนคติต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ ตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 มีลักษณะเห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าปัญหาและอุปสรรคในการ ปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามการพนันทายผลฟุตบอลนั้น ได้แก่ เจ้ามือหรือบ๊วยบอล ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ถูกลักกับเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องถิ่น ด้านนโยบายของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับ นโยบายปราบปรามการพนันทายผลฟุตบอลของผู้บังคับบัญชาที่ไม่ชัดเจนมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ด้านความยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน ด้านเครือข่ายของการพนันทาย ผลฟุตบอล ด้านอิทธิพลของผู้กระทำผิด ด้านอุปสรรคจากความร่วมมือของประชาชน ด้านภารกิจของ หน่วยงานล้วนเป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งสิ้น โดยมีข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา คือ รัฐบาลควรสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อปัญหาการพนันทายผลฟุตบอล ควรมีนโยบายที่ ชัดเจนในการแก้ไขปัญหานี้ อย่างเป็นจริงจัง และรัฐบาลควรออกกฎหมายมาให้ เอื้ออำนวยต่อการปราบปรามและการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด ประกอบกับการจะมี การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และขอความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญหานี้

อลงกรณ์ ชุ่มวงษ์ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานครต่อการพนันผิดกฎหมาย” การศึกษาในข้างต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติ ของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีต่อการพนันผิดกฎหมาย ตลอดจนเพื่อศึกษา เปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่เคยเล่นการพนันและไม่เคยเล่นการ พนันในบ่อนการพนันผิดกฎหมาย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน แบ่งเป็น ผู้ที่เคยเล่นและไม่เคยเล่นการพนันในบ่อนการพนันผิดกฎหมาย อย่างละ 100 คน เก็บข้อมูลด้วย แบบสอบถาม ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ใช้สถิติอ้างอิงเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยค่า independent Sample t-test จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS เพื่อผลการศึกษสามารถสรุปได้ดังผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60) มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 26 ถึง 30 ปี (ร้อยละ 46.5) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 67) จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 50) ทำงานบริษัท กิจการเอกชน ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 40) ช่วงรายได้เฉลี่ย 10,001 ถึง 15,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 33) มีที่พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของ สน.บางนา (ร้อยละ 30) เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เคยเล่นการพนันใน บ่อนการพนันผิดกฎหมาย และไม่เคยเล่นการพนันในบ่อนการพนันผิดกฎหมาย จำนวนเท่ากัน

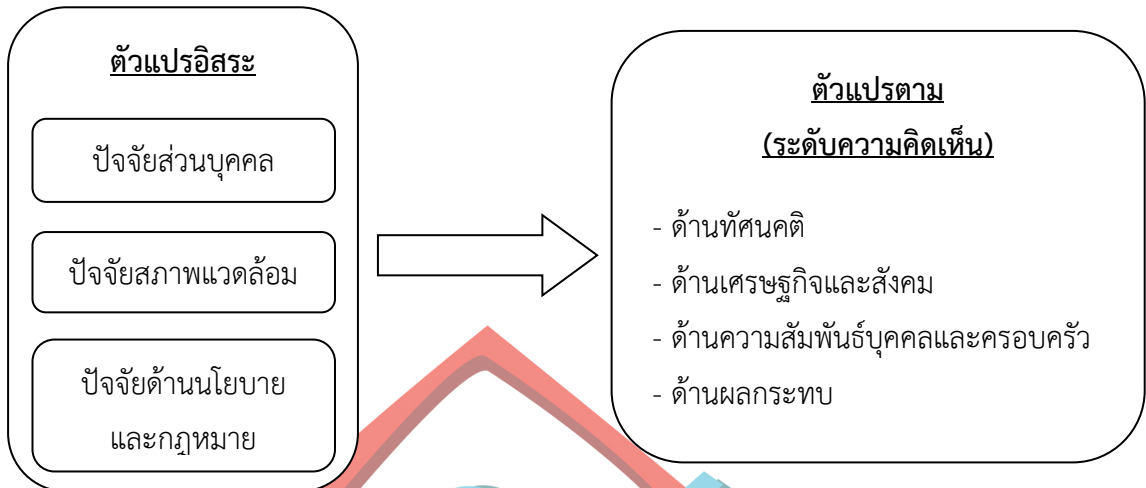
(ร้อยละ 50) สำหรับภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างต่อบ่อนการพนันผิดกฎหมายที่มีทัศนคติเห็นด้วย ($\bar{X}=3.57$) โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวโน้มสภาพการณ์ของบ่อนการพนันผิดกฎหมาย ($\bar{X}=3.82$) และปัญหาอุปสรรคในการเปิดดำเนินการของบ่อนการพนันผิดกฎหมาย ($\bar{X}=3.70$) รวมถึงผลกระทบต่อบ่อนการพนันผิดกฎหมาย ($\bar{X}=3.70$) ซึ่งเมื่อจัดอันดับผลกระทบของบ่อนการพนันผิดกฎหมาย พบว่า อันดับ 1 คือ ผลกระทบด้านอาชญากรรม ($\bar{X}=3.86$) อันดับ 2 คือ ผลกระทบทางด้านการเมือง ($\bar{X}=3.83$) อันดับ 3 คือ ผลกระทบด้านสังคม ($\bar{X}=3.61$) และอันดับ 4 คือ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}=3.49$) แต่ไม่แน่ใจในสาเหตุการเกิดบ่อนการพนันผิดกฎหมาย ($\bar{X}=3.12$) ทั้งในด้านสาเหตุจากด้านกฎหมายและนโยบายภาครัฐ ($\bar{X}=3.38$) และด้านการบังคับใช้กฎหมาย ($\bar{X}=2.86$) อีกทั้ง กลุ่มตัวอย่างที่ทั้งที่เคยเล่นและไม่เคยเล่นการพนันในบ่อนการพนันผิดกฎหมาย มีทัศนคติเห็นด้วยตรงกัน ในด้านแนวโน้มสภาพการณ์ของบ่อนการพนันผิดกฎหมาย ($\bar{X}=3.77, 3.88$) และปัญหาอุปสรรคในการเปิดดำเนินการของบ่อนการพนันผิดกฎหมาย ($\bar{X}=3.62, 3.77$) ส่วนในด้านสาเหตุการเกิดบ่อนการพนันผิดกฎหมายกลุ่มตัวอย่างทั้งที่เคยและไม่เคยเล่นการพนัน มีทัศนคติไม่แน่ใจต่อสาเหตุการเกิดบ่อนการพนัน ($\bar{X}=2.83, 3.40$) ส่วนในเรื่องผลกระทบของบ่อนการพนันผิดกฎหมาย กลุ่มตัวอย่างที่เคยมีทัศนคติไม่แน่ใจ ($\bar{X}=3.20$) แต่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีทัศนคติเห็นด้วย ($\bar{X}=4.20$) สรุปว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยเล่นการพนันมีทัศนคติไม่แน่ใจ ($\bar{X}=3.23$) ในขณะที่กลุ่มที่ไม่เคยมีทัศนคติเห็นด้วย ($\bar{X}=3.19$) สุดท้ายเมื่อทำการทดสอบสมมติฐานแล้วพบว่า ทัศนคติโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างที่เคยเล่นการพนันและไม่เคยเล่นการพนันต่อบ่อนการพนันผิดกฎหมายมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig.=.001*) จากการศึกษาได้มีข้อเสนอแนะจากผู้ศึกษา คือ

- 1) รัฐบาลควรกำหนดนโยบายให้แต่ละหน่วยงานที่มีหน้าที่ป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาบ่อนการพนันผิดกฎหมาย โดยวิเคราะห์จากสาเหตุสภาพปัญหาการลักลอบเปิดบ่อนการพนันผิดกฎหมายในแต่ละเขตพื้นที่เพื่อกำหนดแผนให้มีความเหมาะสมต่อสภาพพื้นที่
- 2) เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรแสวงหาแนวร่วมโดยใช้วิธีการชักชวนประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการลักลอบเปิดบ่อนการพนันผิดกฎหมายในพื้นที่ของตนเองอย่างจริงจัง
- 3) ผู้นำชุมชนควรสอดส่องดูแล ความเคลื่อนไหวในการลักลอบเปิดบ่อนการพนันผิดกฎหมายในเขตชุมชน โดยการแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามกฎหมายได้ทันที
- 4) สื่อสารมวลชนคนเข้ามามีบทบาทสำคัญ โดยการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและอาชญากรรม ที่มีสาเหตุเชื่อมโยงมาจากบ่อนการพนันผิดกฎหมาย เพื่อสะท้อนให้สังคมได้ทราบถึงความรุนแรงของปัญหา และร่วมมือกันดำเนินการแก้ไข
- 5) ครอบครัวไม่ควรให้เยาวชนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการพนัน โดยมันดูแล ตักเตือน อบรมสั่งสอนขัดเกลากุศลทรลหลาน และสมาชิกในครอบครัวให้รู้ถึงพิษภัยของการพนัน

เมื่อทำการศึกษาผลงานทางวิชาการต่าง ๆ ที่ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้เป็นจำนวนมากนั้น สามารถสรุปในภาพกว้างอันเป็นผลจากผลงานชิ้นต่าง ๆ ได้ดังนี้ 1) นิสิตหรือผู้ที่เล่นการพนันส่วนหนึ่งไม่ได้เริ่มเล่นเมื่อเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา นั่นหมายความว่าได้มีการเริ่มเล่นหรือมีประสบการณ์การเล่นการพนันมาตั้งแต่ประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาแล้ว 2) จากผลการศึกษาหลายชิ้นพบว่า ผู้ที่เล่นการพนันและบุคคลทั่วไปส่วนใหญ่ทราบดีอยู่แล้วว่าการพนันนำมาซึ่งผลกระทบในด้านลบหลายประการ 3) ผู้ที่เคยทำการศึกษาในอดีตบางท่านได้มีการนำหลักธรรมหรือหลักศีลธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ในการศึกษา ซึ่งถือว่าสามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสังคมชาวพุทธอย่างประเทศไทย 4) ผู้ที่เล่นการพนันนั้นมีจำนวนไม่น้อยที่พบว่าครอบครัวและกลุ่มเพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญในฐานะผู้ที่อยู่แวดล้อมและส่งผลให้นิสิตและนักศึกษาเล่นการพนัน 5) ผู้ที่เล่นการพนันบางคนโดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะไม่ค่อยดีนัก อาจใช้การเล่นการพนันเป็นการแสวงหารายได้ทางหนึ่งเพื่อจุนเจือครอบครัวหรืออาจจะใช้เป็นการเสี่ยงโชคตามความสนใจ 6) สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพนันยังคงระบอบอยู่ในสังคมนั้น เนื่องจากยังมีอุปสรรคอยู่หลายประการในการบังคับใช้กฎหมาย 7) จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าระดับของความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการพนันนั้นขึ้นอยู่กับอายุ รายได้ และการศึกษา 8) การพนันบางประเภทควรที่จะให้มีการดำเนินการอย่างถูกกฎหมาย เช่น กรณีของหวยบนดิน ถึงแม้จะไม่มีกฎหมายรองรับแต่ปรากฏว่ามีการเล่นกันอยู่อย่างแพร่หลาย 9) หากจะให้มีการแก้ไขปัญหาการพนันให้เข้มข้นขึ้นอาจจะทำได้โดยการเพิ่มมาตรการทางกฎหมายออกมา 10) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเล่นการพนันที่มักพบ คือ เกิดความเกียจคร้านในการประกอบอาชีพการงานอื่น ๆ ที่ชอบด้วยกฎหมาย ซ้ำยังกลายเป็นตัวถ่วงของสังคมให้เกิดการพัฒนาอย่างล่าช้า ทำให้เกิดความสูญเสียต่อทรัพย์สินส่วนตัวเป็นจำนวนมาก และก่อให้เกิดอาชญากรรมทางสังคมได้อย่างกว้างขวาง และ 11) พบว่าปัจจุบันมีการแอบแฝงส่งเสริมการเล่นการพนันอย่างแพร่หลายมากขึ้น โดยเฉพาะทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาทิ การโฆษณาล่อใจให้ประชาชนร่วมทำการโหวตต่าง ๆ ซึ่งภาครัฐควรมีการติดตามให้รู้เท่าทันต่อเหตุการณ์และแสวงหามาตรการในการควบคุมป้องกันมากยิ่งขึ้น

8. กรอบแนวความคิดและสมมติฐานการวิจัย

8.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

8.2 สมมติฐานในการวิจัย

- 1) รูปแบบการพักอาศัยของนิสิตที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเล่นการพนันที่แตกต่างกัน
- 2) การเล่นเกมพนันของผู้ปกครองของนิสิตที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเล่นการพนันที่แตกต่างกัน
- 3) การเล่นเกมพนันของกลุ่มเพื่อนของนิสิตที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเล่นการพนันที่แตกต่างกัน
- 4) การรับรู้กฎหมายของนิสิตที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเล่นการพนันที่แตกต่างกัน
- 5) นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นเกมพนันที่แตกต่างกัน
- 6) นิสิตที่มีประสบการณ์การเล่นการพนันต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นเกมพนันที่แตกต่างกัน
- 7) นิสิตที่มีสถานภาพของผู้ปกครองต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นเกมพนันที่แตกต่างกัน
- 8) นิสิตที่มีรูปแบบการพักอาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นเกมพนันที่แตกต่างกัน
- 9) นิสิตที่ผู้ปกครองมีประสบการณ์การเล่นการพนันต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นเกมพนันที่แตกต่างกัน

- 10) นิสิตที่กลุ่มเพื่อนมีประสบการณ์การเล่นการพนันต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน
- 11) นิสิตที่มีการรับรู้กฎหมายต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน
- 12) นิสิตที่มีการรับรู้บทลงโทษของกฎหมายต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน
- 13) นิสิตที่มีความเห็นต่อระดับความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่รัฐที่ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน

บทที่ 3 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่ออธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อการเล่นการพนันของนิสิตรวมทั้งทัศนคติเกี่ยวกับการพนันอันเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อม และนโยบาย ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและสร้างกรอบขึ้นตามหลักการแห่งทฤษฎี โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยบูรพา เฉพาะที่มีการบริหารงานและจัดการเรียนการสอนอยู่ในมหาวิทยาลัยบูรพาบางแสน เท่านั้น โดยอาศัยตัวเลขของจำนวนนิสิตระดับปริญญาตรีจากกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา ณ วันที่ 11 สิงหาคม 2558 จำนวน 36,481 คน (กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2558)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) จาก 3 กลุ่มสาขาวิชา จำนวนทั้งสิ้น 19 คณะ/วิทยาลัย การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, T., 1967)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n คือ จำนวนตัวอย่าง หรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N คือ จำนวนหน่วยทั้งหมด/ขนาดของประชากรซึ่งเท่ากับ 36,481 คน
 e คือ ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (sampling error) ในการวิจัยครั้งนี้จะกำหนดเท่ากับ +/- 0.05 ภายใต้ความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่าง (กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา, 2558.)

กลุ่มสาขาวิชา	รายชื่อคณะ/วิทยาลัย	จำนวน นิสิต	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	คณะกรรมการจัดการและการท่องเที่ยว	4,302	232
	คณะดนตรีและการแสดง	198	
	คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	6,157	
	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์	4,787	
	คณะศิลปกรรมศาสตร์	1,680	
	คณะศึกษาศาสตร์	2,566	
	วิทยาลัยนานาชาติ	1,403	
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	คณะการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร	363	52
	คณะพยาบาลศาสตร์	711	
	คณะแพทยศาสตร์	286	
	คณะเภสัชศาสตร์	473	
	คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา	1,044	
	คณะสหเวชศาสตร์	781	
	คณะสาธารณสุขศาสตร์	1,158	
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์	1,566	116
	คณะโลจิสติกส์	2,309	
	คณะวิทยาการสารสนเทศ	1,865	
	คณะวิทยาศาสตร์	1,766	
	คณะวิศวกรรมศาสตร์	3,068	
รวมทุกกลุ่มสาขาวิชา		36,481	400

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดและหลักการตามทฤษฎีต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้ศึกษาโดยการนำเครื่องมือวัดที่นักวิจัยและวิชาการได้สร้างขึ้นไว้แล้วมาทำการปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับนิสิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ ชั้นปี ประเภทการศึกษา ประเภทกลุ่มสาขาวิชา การเคยเล่นการพนัน ความถี่ในการเล่นการพนัน ประเภทของการเล่นการพนัน สถานที่ในการเล่นการพนัน และรายได้นิติตต่อเดือน

2) ข้อมูลด้านปัจจัยสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย รายได้ครอบครัวต่อเดือน สถานภาพผู้ปกครอง รูปแบบการพักอาศัย การเล่นการพนันของผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัว การเล่นการพนันของเพื่อนสนิทหรือกลุ่มเพื่อน และช่องทางที่สะดวกที่สุดสำหรับเล่นการพนัน

3) ข้อมูลด้านปัจจัยนโยบายและกฎหมาย ประกอบด้วย การรับรู้ว่าการพนันเป็นกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย การทราบบทลงโทษของการเล่นการพนัน ความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่รัฐ ความรู้สึกเมื่อเห็นผู้คนที่ถูกจับกุมข้อหาเล่นการพนัน การแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันให้เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย และการมีกฎหมายบังคับใช้สำหรับการเล่นการพนันของนิสิตเป็นการเฉพาะ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนิสิตต่อประเด็นการพนัน แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ โดยมีประเด็นทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทัศนคติ จำนวน 6 ข้อ ด้านเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 7 ข้อ ด้านความสัมพันธ์บุคคลและครอบครัว จำนวน 6 ข้อ และด้านผลกระทบ จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ จากความคิดเห็นของนิสิตอันจะนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาการพนัน โดยเฉพาะในกลุ่มนิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 1 ข้อ

2.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยนำเครื่องมือวัดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการดูแลเรื่อง การพนัน ตามลำดับ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมฤทธิ ยศสมศักดิ์ ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ต้นศิริคงคล และพันตำรวจเอก ดร.นภดล วงษ์น้อม ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสำรวจ โดยพิจารณาด้านองค์ประกอบ เนื้อหา ความหมาย และการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างถูกต้องและเหมาะสม

2) ทำการหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทำการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับและรายข้อ ด้วยวิธีการของครอนบาคโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ .876 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่เป็นไปตามมาตรฐานสามารถนำไปใช้ได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามไปสัมภาษณ์นิสิตระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยบูรพาบางแสน จาก 3 กลุ่มสาขาวิชา
- 2) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถาม
- 3) นำแบบสอบถามมาแปลข้อมูลที่ได้เป็นรหัสพร้อมบันทึกด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป
- 4) การเก็บรวบรวมข้อมูลได้กระทำในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 27 ตุลาคม 2558 ถึงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2558

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) การประมวลผลข้อมูลใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้
 - 1.1) ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามทั้งหมด หลังจากดำเนินการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ได้รับคำตอบที่สมบูรณ์ครบถ้วนทั้งรายละเอียดและจำนวนที่ระบุเอาไว้
 - 1.2) บันทึกข้อมูลที่เป็นรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูลและทำการบันทึกลงโปรแกรมสำเร็จรูปในคอมพิวเตอร์
 - 1.3) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่บันทึกลงคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป
 - 1.4) ประมวลผลข้อมูลและอธิบายความสำคัญให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย
- 2) ในการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ดังนี้
 - 2.1) วิเคราะห์ลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจ โดยใช้สถิติมาบรรยายเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่าง ตามสภาพทั่วไปด้วยสถิติ ความถี่ และค่าร้อยละ
 - 2.2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณหลังจากเก็บข้อมูลเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว จะนำข้อมูลที่ได้อาจจัดระเบียบหรือลงกลุ่มข้อมูลและสร้างคู่มือลอกรหัส จากนั้นจะนำแบบสัมภาษณ์มาให้คะแนน ซึ่งจะยึดเนื้อความของข้อความที่ได้เป็นหลัก โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ข้อความที่เป็นเชิงนิมาน (เชิงบวก)		ข้อความที่เป็นเชิงนิเสธ (เชิงลบ)	
ระดับความเห็น	คะแนน	ระดับความเห็น	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1
เห็นด้วย	4	เห็นด้วย	2
ไม่แน่ใจ	3	ไม่แน่ใจ	3
ไม่เห็นด้วย	2	ไม่เห็นด้วย	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5

จากการให้คะแนนตัวอย่างในข้างต้น คณะผู้วิจัยจะใช้แบบเกณฑ์ในการวัดครั้งนี้ออกเป็น 5 ระดับ โดยการสร้างเกณฑ์จากหลักการการกระจายแบบปกติ (Normal Distribution) ที่มีลักษณะระฆังคว่ำ กล่าวคือ การใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งจะพบว่าในแต่ละช่องทั้ง 5 ช่องที่มีการกระจายค่า S.D. เป็น 1S.D., 2S.D., 2S.D., 2S.D., 1S.D. ดังนั้นผู้วิจัยจึงสร้างเกณฑ์จากการสุ่มตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

3.2 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยโดยใช้คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) ในการอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ (Percentage)
- 2) การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อหาระดับความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อประเด็นการเล่นการพนัน
- 3) การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t - Test และ One - way ANOVA
- 4) การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Chi-square

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน” อันเป็นผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

- n แทน กลุ่มตัวอย่าง
- \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
- SD แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบายโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนตามลำดับ ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับนิสิต
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนิสิตต่อประเด็นการพนัน
- ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมุติฐาน

1. ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับนิสิต

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา สามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ (n = 400)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	190	47.5
หญิง	210	52.5
รวม	400	100

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.5 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.5

ตารางที่ 3 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปี (n = 400)

ชั้นปี	จำนวน	ร้อยละ
ปี 1	47	11.8
ปี 2	107	26.8
ปี 3	162	40.4
ปี 4 ขึ้นไป	84	21.0
รวม	400	100

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.4 รองลงมา คือ กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 26.8 กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 11.8 และ กำลังศึกษาอยู่ตั้งแต่ชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 21.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทการศึกษา (n = 356)

ประเภทการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ภาคปกติ	200	56.2
ภาคพิเศษ	156	43.8
รวม	356	100

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม กำลังศึกษาอยู่ในกลุ่มการศึกษาประเภทภาคปกติ คิดเป็นร้อยละ 56.2 และกำลังศึกษาอยู่ในกลุ่มการศึกษาประเภทภาคพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 43.8

ตารางที่ 5 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา (n = 400)

กลุ่มสาขาวิชา	จำนวน	ร้อยละ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	232	58.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	52	13.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	116	29.0
รวม	400	100

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม กำลังศึกษาอยู่ในกลุ่มวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.0 รองลงมา คือ กลุ่มสาขาวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 29.0 และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 13.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์การเล่นการพนัน (n = 400)

การเล่นการพนัน	จำนวน	ร้อยละ
เคย	248	62.0
ไม่เคย	152	38.0
รวม	400	100

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม เคยเล่นการพนัน คิดเป็น ร้อยละ 62.0 และไม่เคยเล่นการพนัน คิดเป็นร้อยละ 38.0

ตารางที่ 7 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความถี่ของการเล่นการพนัน (n = 248)

ความถี่ในการเล่นการพนัน	จำนวน	ร้อยละ
นาน ๆ ครั้ง	197	79.4
บ่อยครั้ง	35	14.1
เล่นเป็นประจำ	16	6.5
รวม	248	100

จากตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ในการเล่นการ พนันแบบนาน ๆ ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.4 รองลงมา คือ แบบบ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 14.1 และแบบเล่นเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 6.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทการพนัน (n = 248)

ประเภทการพนัน	จำนวน	ร้อยละ
ไพ่	194	48.3
หวยใต้ดิน	63	15.7
พนันฟุตบอล	54	13.5
ไฮโล	38	9.5
ปิ่นแปะ	41	10.3
อื่น ๆ	15	2.7
รวม		100

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม เคยเล่นพนันประเภทไพ่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.3 รองลงมา คือ ประเภทหวยใต้ดิน คิดเป็นร้อยละ 15.7 ประเภทพนันฟุตบอล คิดเป็นร้อยละ 13.5 ประเภทปิ่นแปะ คิดเป็นร้อยละ 10.3 ประเภทไฮโล คิดเป็นร้อยละ 9.5 และการพนันประเภทอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานที่พบเห็นการพนัน (n = 248)

สถานที่	จำนวน	ร้อยละ
บ้านพัก	163	26.3
หอพัก	218	35.1
วัด	69	11.1
สถานศึกษา	104	16.8
บ่อนการพนัน	38	6.1
อื่น ๆ	29	4.6
รวม		100

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม พบเห็นการพนันได้ที่หอพักมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.1 รองลงมา คือ บ้านพัก คิดเป็นร้อยละ 26.3 สถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 16.8 วัด คิดเป็นร้อยละ 11.1 บ่อนการพนัน คิดเป็นร้อยละ 6.1 และสถานที่อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน (n = 400)

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	82	20.5
5,000 – 10,000 บาท	170	42.5
10,001 – 15,000 บาท	107	26.8
มากกว่า 15,000 บาท	41	10.2
รวม	400	100

จากตารางที่ 10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม รายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 5,000 – 10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมา คือ 10,001 – 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.8 ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.5 และมากกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.2 ตามลำดับ

1.2 ข้อมูลด้านปัจจัยสภาพแวดล้อม

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ครอบครัวต่อเดือน (n = 400)

รายได้ครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30,000 บาท	67	16.8
30,001 – 40,000 บาท	124	31.0
40,001 – 50,000 บาท	104	26.0
มากกว่า 50,000 บาท	105	26.2
รวม	400	100

จากตารางที่ 11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 30,001 – 40,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.0 รองลงมา คือ มากกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.2 40,001 – 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.0 และต่ำกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพของผู้ปกครอง (n = 352)

สถานภาพของผู้ปกครอง	จำนวน	ร้อยละ
สมรส	286	81.3
หย่าร้าง	66	18.7
รวม	352	100

จากตารางที่ 12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม อาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่มีสถานภาพสมรสกัน คิดเป็นร้อยละ 81.3 และสถานภาพหย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 18.7

ตารางที่ 13 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรูปแบบการพักอาศัย (n = 400)

รูปแบบการพักอาศัย	จำนวน	ร้อยละ
พักอยู่กับผู้ปกครอง	94	23.5
พักอยู่หอของมหาวิทยาลัย	100	25.0
พักอยู่หอภายนอกมหาวิทยาลัย	206	51.5
รวม	400	100

จากตารางที่ 13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม พักอยู่หอภายนอกมหาวิทยาลัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.5 รองลงมา คือ พักอยู่หอของมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 25.0 และพักอยู่กับผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 23.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 14 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์การเล่นการพนันของผู้ปกครอง (n = 400)

การเล่นการพนันของผู้ปกครอง	จำนวน	ร้อยละ
เล่น	96	24.0
ไม่เล่น	231	57.8
ไม่ทราบ	73	18.2
รวม	400	100

จากตารางที่ 14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม มีผู้ปกครองไม่เล่นการพนันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.8 รองลงมา คือ มีผู้ปกครองเล่นการพนัน คิดเป็นร้อยละ 24.0 และไม่ทราบว่าผู้ปกครองเคยมีการเล่นการพนันหรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 18.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 15 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์การเล่นการพนันของกลุ่มเพื่อน (n = 400)

การเล่นการพนันของกลุ่มเพื่อน	จำนวน	ร้อยละ
เล่น	218	54.5
ไม่เล่น	106	26.5
ไม่ทราบ	76	19.0
รวม	400	100

จากตารางที่ 15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม มีกลุ่มเพื่อนที่เล่นการพนันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมา คือ ไม่เล่นการพนัน คิดเป็นร้อยละ 26.5 และไม่ทราบว่ากลุ่มเพื่อนเล่นการพนันหรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 19.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 16 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามช่องทางสำหรับการเล่นการพนัน (n = 400)

ช่องทาง	จำนวน	ร้อยละ
บ่อน/คาสิโน	30	8.1
ออนไลน์	137	36.8
การนัดเพื่อนเพื่อการเล่นการพนัน	193	51.9
อื่น ๆ	12	3.2
รวม	400	100

จากตารางที่ 16 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าช่องทางที่สะดวกที่สุดสำหรับการเล่นการพนัน คือ การนัดเพื่อนเพื่อการเล่นการพนัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.9 รองลงมา เป็นการพนันออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 36.8 บ่อน/คาสิโน คิดเป็นร้อยละ 8.1 และช่องทางอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 3.2 ตามลำดับ

1.3 ข้อมูลปัจจัยด้านนโยบายและกฎหมาย

ตารางที่ 17 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้กฎหมาย (n = 400)

การรับรู้กฎหมาย	จำนวน	ร้อยละ
ทราบ	340	85.0
ไม่ทราบ	60	15.0
รวม	400	100

จากตารางที่ 17 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม ทราบว่าการเล่นการพนันเป็นสิ่งผิดกฎหมายและมีบทลงโทษ คิดเป็นร้อยละ 85.0 และไม่ทราบว่าการเล่นการพนันเป็นสิ่งผิดกฎหมายและมีบทลงโทษ คิดเป็นร้อยละ 15.0

ตารางที่ 18 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้บทลงโทษของกฎหมาย (n = 400)

การรับรู้บทลงโทษของกฎหมาย	จำนวน	ร้อยละ
ทราบ	276	69.0
ไม่ทราบ	124	31.0
รวม	400	100

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
จากตารางที่ 18 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม ทราบเกี่ยวกับบทลงโทษของการเล่นการพนันในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 69.0 และไม่ทราบเกี่ยวกับบทลงโทษของการเล่นการพนันในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 31.0

ตารางที่ 19 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่รัฐ (n = 400)

ระดับความเข้มงวด	จำนวน	ร้อยละ
เข้มงวดมาก	78	19.5
ขึ้นอยู่กับสถานการณ์	236	59.0
ปล่อยปะละเลย	86	21.5
รวม	400	100

จากตารางที่ 19 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าเจ้าหน้าที่ที่มีความเข้มงวดต่อการเล่นการพนันขึ้นอยู่กับสถานการณ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.0 รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่ที่ปล่อยปะละเลย คิดเป็นร้อยละ 21.5 และเจ้าหน้าที่เข้มงวดมาก คิดเป็นร้อยละ 19.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 20 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้สึกต่อผู้ถูกจับกุมซื้อหาเล่นการพนัน (n = 400)

ความรู้สึกต่อผู้ถูกจับกุม	จำนวน	ร้อยละ
สมควรแก่เหตุ	169	42.3
รู้สึกปกติ	216	54.0
เกินกว่าเหตุ	15	3.7
รวม	400	100

จากตารางที่ 20 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม มีความรู้สึกปกติต่อผู้ถูกจับกุมซื้อหาเล่นการพนัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมา คือ สมควรแก่เหตุ คิดเป็นร้อยละ 42.3 และเกินกว่าเหตุ คิดเป็นร้อยละ 3.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 21 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นต่อการแก้ไขกฎหมายให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย (n = 400)

ความคิดเห็นต่อการแก้ไขกฎหมาย	จำนวน	ร้อยละ
ควร	183	45.8
ไม่ควร	217	54.2
รวม	400	100

จากตารางที่ 21 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม ไม่เห็นด้วยต่อการแก้ไขกฎหมายให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 54.2 และเห็นด้วยต่อการแก้ไขกฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 45.8

ตารางที่ 22 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นต่อการมีกฎหมายการพนันสำหรับนิสิต (n = 400)

ความคิดเห็นต่อการมีกฎหมาย	จำนวน	ร้อยละ
ควร	278	69.5
ไม่ควร	122	30.5
รวม	400	100

จากตารางที่ 22 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม เห็นด้วยต่อการมีกฎหมายการพนันสำหรับนิสิต คิดเป็นร้อยละ 69.5 และไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 30.5

2. ความคิดเห็นของนิสิตต่อประเด็นการพนัน

ตารางที่ 23 ความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อประเด็นการพนัน ด้านทัศนคติ

ประเด็น	ระดับทัศนคติ (เปอร์เซ็นต์)					X̄	SD.	แปล ความหมาย ระดับ	ลำดับ ที่
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง มาก				
1. การพนันเกิดขึ้นจน กลายเป็นเรื่องปกติของสังคม	10 (2.5)	14 (3.5)	69 (17.2)	225 (56.3)	82 (20.5)	3.89	.855	มาก	1
2. บุคคลทั่วไปมักไม่สนใจปัญหาจาก การพนัน	9 (2.3)	12 (3.0)	115 (28.7)	200 (50.0)	64 (16.0)	3.75	.814	มาก	3
3. การพนันเป็นปัญหาที่รบกวน ภาครัฐเข้ามาแก้ไขอย่างจริงจัง	6 (1.5)	12 (3.0)	120 (30.0)	187 (46.8)	75 (18.8)	3.78	.835	มาก	2
4. การพนันเป็นสิ่งที่นิสิตไม่ ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง	5 (1.3)	23 (5.8)	139 (34.8)	173 (43.3)	60 (15.0)	3.65	.848	มาก	4
5. การพนันเป็นการกระทำที่ ขัดต่อหลักศีลธรรม	8 (2.0)	33 (8.3)	122 (30.5)	172 (43.0)	65 (16.3)	3.63	.919	มาก	5
6. การพนันดีกว่าการทำผิด กฎหมายในรูปแบบอื่น ๆ	59 (14.8)	134 (33.5)	147 (36.8)	42 (10.5)	18 (4.5)	3.43	1.012	ปานกลาง	6
รวม						3.69	.881	มาก	

จากตารางที่ 23 พบว่า ผลการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อประเด็น การเล่นเกมพนัน ด้านทัศนคติ พบว่า โดยภาพรวมนิสิตระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นด้านทัศนคติ ต่อประเด็นการเล่นเกมพนัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$)

และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น คือ อันดับที่ 1 การเล่นเกมพนันเกิดขึ้นจนกลายเป็นเรื่องปกติของสังคม ($\bar{X} = 3.89$) รองลงมา อันดับที่ 2 การเล่นเกมพนันเป็น ปัญหาที่รอภาครัฐเข้ามาแก้ไขอย่างจริงจัง ($\bar{X} = 3.78$) อันดับที่ 3 บุคคลทั่วไปมักไม่สนใจปัญหาจาก การเล่นเกมพนัน ($\bar{X} = 3.75$) อันดับรองลงไป คือ การเล่นเกมพนันเป็นสิ่งที่นิสิตไม่ควรเข้าไป เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.65$) และการเล่นเกมพนันเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักศีลธรรม ($\bar{X} = 3.63$) ตามลำดับ

ส่วนประเด็นที่อยู่ในระดับปานกลางมี 1 ด้าน คือ การเล่นเกมพนันดีกว่าการทำผิด กฎหมายในรูปแบบอื่น ๆ ($\bar{X} = 3.43$)

ตารางที่ 24 ความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อประเด็นการเล่นเกมพนัน ด้านเศรษฐกิจและ

ประเด็น	ระดับทัศนคติ (เปอร์เซ็นต์)					\bar{X}	SD.	แปล ความหมาย ระดับ	ลำดับ ที่
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง มาก				
1. การพนันเป็นโอกาสสร้างรายได้ที่ดีกว่าอาชีพอื่น	21 (5.3)	110 (27.5)	126 (31.5)	102 (25.5)	41 (10.3)	2.92	1.071	ปานกลาง	7
2. การพนันเป็นการลงทุนที่ได้ผลตอบแทนที่รวดเร็ว	29 (7.3)	121 (30.3)	132 (33.0)	82 (20.5)	36 (9.0)	3.06	1.075	ปานกลาง	5
3. การพนันเป็นผลมาจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ	31 (7.8)	68 (17.0)	158 (39.5)	111 (27.8)	32 (8.0)	3.11	1.033	ปานกลาง	4
4. การพนันช่วยทำให้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนดีขึ้น	20 (5.0)	108 (27.0)	162 (40.5)	85 (21.3)	25 (6.3)	3.03	.966	ปานกลาง	6
5. ผู้ที่เล่นเกมพนันนั้นหวังที่จะรวยทางลัด	13 (3.3)	26 (6.5)	143 (35.8)	163 (40.8)	55 (13.8)	3.55	.922	มาก	2

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับทัศนคติ (เปอร์เซ็นต์)					\bar{X}	SD.	แปล ความหมาย ระดับ	ลำดับ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง มาก				
6. บางคนมักเข้าใจผิดว่าการพนันเป็น อาชีพประเภทหนึ่ง	24 (6.0)	52 (13.0)	182 (45.5)	120 (30.0)	22 (5.5)	3.16	.931	ปานกลาง	3
7. การพนันเป็นเหตุแห่งการก่อ อาชญากรรมได้	5 (1.3)	24 (6.0)	124 (31.0)	170 (42.5)	77 (19.3)	3.72	.884	มาก	1
รวม						3.22	.983	ปานกลาง	

จากตารางที่ 24 พบว่า ผลการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อประเด็น
การเล่นการพนัน ด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า โดยภาพรวมนิสิตระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็น
ด้านเศรษฐกิจและสังคมกับประเด็นการเล่นการพนัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$)

และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ การพนันเป็นเหตุแห่ง
การก่ออาชญากรรมได้ ($\bar{X} = 3.72$) และผู้ที่เล่นการพนันนั้นหวังที่จะรวยทางลัด ($\bar{X} = 3.55$)

ส่วนประเด็นที่อยู่ในระดับปานกลางมี 5 ด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย
ดังนี้ บางคนมักเข้าใจผิดว่าการพนันเป็นอาชีพประเภทหนึ่ง ($\bar{X} = 3.16$) การพนันเป็นผลมาจาก
ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ($\bar{X} = 3.11$) การพนันเป็นการลงทุนที่ได้ผลตอบแทนที่รวดเร็ว ($\bar{X} = 3.06$) การ
พนันช่วยทำให้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนดีขึ้น ($\bar{X} = 3.03$) และการพนันเป็นโอกาสสร้างรายได้ที่ดีกว่า
อาชีพอื่น ($\bar{X} = 2.92$) ตามลำดับ

ตารางที่ 25 ความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อประเด็นการพนัน ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว

ประเด็น	ระดับทัศนคติ (เปอร์เซ็นต์)					\bar{X}	SD.	แปล ความหมาย ระดับ	ลำดับ ที่
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง มาก				
1. การพนันเป็นกิจกรรมผ่อนคลายในยามว่าง	62 (15.5)	136 (34.0)	155 (38.8)	35 (8.8)	12 (3.0)	3.50	.958	มาก	1
2. การพนันเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ช่วยให้ท่านเข้ากับสังคมได้ง่ายยิ่งขึ้น	39 (3.8)	130 (32.5)	157 (39.3)	60 (15.0)	14 (3.5)	3.30	.958	ปานกลาง	2
3. การพนันของนิสิตถือเป็นเรื่องธรรมดาของครอบครัว	28 (7.0)	102 (25.5)	152 (38.0)	89 (22.3)	29 (7.3)	3.03	1.024	ปานกลาง	5
4. การพนันถือเป็นเรื่องเลวร้ายสำหรับครอบครัว	12 (3.0)	69 (17.3)	179 (44.8)	105 (26.3)	35 (8.8)	3.21	.930	ปานกลาง	3
5. การพนันเป็นกิจกรรมที่ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและครอบครัว	30 (7.5)	112 (28.0)	168 (42.0)	55 (13.8)	35 (8.8)	3.12	1.028	ปานกลาง	4
6. การพนันทำให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและครอบครัว	27 (6.8)	83 (20.8)	156 (39.0)	82 (20.5)	52 (13.0)	2.88	1.091	ปานกลาง	6
รวม						3.17	.998	ปานกลาง	

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

จากตารางที่ 25 พบว่า ผลการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อประเด็นการพนัน ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว พบว่า โดยภาพรวมนิสิตระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวกับประเด็นการพนัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$) และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ การพนันเป็นกิจกรรมผ่อนคลายในยามว่าง ($\bar{X} = 3.50$)

ส่วนประเด็นที่อยู่ในระดับปานกลางมี 5 ด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การพนันเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ช่วยให้ท่านเข้ากับสังคมได้ง่ายยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.30$) การพนันถือเป็นเรื่องเลวร้ายสำหรับครอบครัว ($\bar{X} = 3.21$) การพนันเป็นกิจกรรมที่ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและครอบครัว ($\bar{X} = 3.12$) การพนันของนิสิตถือเป็นเรื่องธรรมดาของครอบครัว ($\bar{X} = 3.03$) และการพนันทำให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและครอบครัว ($\bar{X} = 2.88$) ตามลำดับ

ตารางที่ 26 ความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อประเด็นการ เล่นการพนัน ด้านผลกระทบ

ประเด็น	ระดับทัศนคติ (เปอร์เซ็นต์)					\bar{X}	SD.	แปล ความหมาย ระดับ	ลำดับ ที่
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง มาก				
1. การติดการพนันทำให้เกิดผลเสีย สุขภาพจิต	8 (2.0)	40 (10.0)	146 (36.5)	130 (32.5)	76 (19.0)	3.57	.974	มาก	5
2. การ เล่นการพนันอย่างต่อเนื่องทำ ให้เกิดปัญหาสุขภาพร่างกาย	7 (1.8)	48 (12.0)	144 (36.0)	133 (33.3)	68 (17.0)	3.52	.968	มาก	6
3. การ เล่นการพนันทำให้ผลการเรียน ตกต่ำลง	8 (2.0)	45 (11.3)	113 (28.3)	155 (38.8)	79 (19.8)	3.63	.988	มาก	4
4. ผลของการพนันทำให้เสียโอกาสใน การประกอบอาชีพที่ดี	3 (.8)	29 (7.3)	141 (35.3)	150 (37.5)	77 (19.3)	3.67	.893	มาก	3
5. ทำให้เป็นที่รังเกียจของสังคม	13 (3.3)	56 (14.0)	171 (42.8)	116 (29.0)	44 (11.0)	3.31	.954	ปานกลาง	7
6. ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สิน	6 (1.5)	32 (8.0)	88 (22.0)	136 (34.0)	138 (34.5)	3.92	1.008	มาก	1
7. การ เล่นการพนันนำความเดือดร้อน มาสู่ตนเองและครอบครัว	5 (1.3)	33 (8.3)	112 (28.0)	147 (36.8)	103 (25.8)	3.77	.965	มาก	2
รวม						3.63	.964	มาก	

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

จากตารางที่ 26 พบว่า ผลการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อประเด็นการ เล่นการพนัน ด้านผลกระทบ พบว่า โดยภาพรวมนิสิตระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นด้านผลกระทบต่อประเด็นการ เล่นการพนัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$)

และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ประเด็น คือ อันดับที่ 1 ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สิน ($\bar{X} = 3.92$) อันดับที่ 2 การ เล่นการพนันนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและครอบครัว ($\bar{X} = 3.77$) อันดับที่ 3 ผลของการพนันทำให้เสียโอกาสในการประกอบอาชีพที่ดี ($\bar{X} = 3.67$) อันดับรองลงมา การ เล่นการพนันทำให้ผลการเรียนตกต่ำลง ($\bar{X} = 3.63$) การติดการพนันทำให้เกิดผลเสียสุขภาพจิต ($\bar{X} = 3.57$) และการ เล่นการพนันอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดปัญหาสุขภาพร่างกาย ($\bar{X} = 3.52$) ตามลำดับ

ส่วนประเด็นที่อยู่ในระดับปานกลางมี 1 ด้าน คือ ผลของการพนันทำให้เสียโอกาสในการประกอบอาชีพที่ดี ($\bar{X} = 3.31$)

3. ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะอยู่ที่ร้อยละ 8.5 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 400 คน โดยสามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้านใหญ่ๆ ดังนี้

1) การเพิ่มความเข้มข้นของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนัน

ภาครัฐควรให้ความสำคัญต่อประเด็นการพนันเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม โดยอาจกำหนดมาตรการที่รัดกุมและเพิ่มความเข้มข้นของตัวบทกฎหมาย ทั้งนี้ ควรมีการร่างกฎหมายว่าด้วยการพนันสำหรับผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะโดยเฉพาะ เนื่องจากกลุ่มคนดังกล่าวถือเป็นอนาคตที่สำคัญของชาติที่ควรได้รับการเอาใจใส่มากเป็นพิเศษ และเมื่อมีการปรับปรุงกฎหมายแล้วควรจัดอบรมให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายมากขึ้นด้วย

2) นโยบายการกำกับติดตามของภาครัฐ

เสนอให้ภาครัฐได้กำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการหลีกเลี่ยงการเล่นการพนัน โดยการสนับสนุนให้นิสิตมีกิจกรรมที่เป็นทางเลือกหารายได้เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าของเงิน หรือผ่านการจัดอบรม/ประชาสัมพันธ์ให้นิสิตทราบเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อร่างกาย จิตใจ และสังคม เพื่อให้ นิสิตได้ตระหนักรู้ถึงปัญหาของการพนันอย่างชัดเจน อันจะส่งผลให้นิสิตเกิดความเข้าใจและเกรงกลัวต่อผลกระทบต่างๆ ทั้งนี้ อาจสนับสนุนให้ผู้ที่เล่นการพนันจนกระทั่งถูกดำเนินคดีถึงขั้นถูกจำคุกมาเป็นวิทยากร เพื่อให้ นิสิต ได้ศึกษาเป็นกรณีตัวอย่าง

นอกจากนี้ ภาครัฐยังควรมีนโยบายต่างๆ เพิ่มเติมเข้ามา เช่น การตรวจสอบหอพักนิสิตทุกเดือน การจัดกิจกรรมรณรงค์ การติดป้ายคำเตือน และเพิ่มการเฝ้าระวังตรวจสอบภายในมหาวิทยาลัย รวมทั้งเพิ่มจำนวนของกล้องวงจรปิดเพื่อความรัดกุมด้วย

3) การทำให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย

เนื่องจากปัญหาการพนันเป็นปัญหาที่ไม่อาจแก้ไขและปราบปรามได้โดยง่ายจึงควรพิจารณาแก้ไขกฎหมายให้การพนันเป็นกิจกรรมที่ชอบด้วยกฎหมาย หรืออาจให้มีการเปิดบ่อนเสรีที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้ไม่ประชาชนลักลอบเล่นการพนัน และยังสามารถจัดเก็บภาษีจากการพนันสำหรับเป็นงบประมาณในการพัฒนาประเทศด้านอื่นๆ ได้อีกด้วย

4) การควบคุมพฤติกรรมการเล่นการพนันด้วยตนเอง

เมื่อเป็นที่ทราบดีอยู่แล้วว่าการพนันนั้นสามารถส่งผลกระทบในด้านลบได้อย่างกว้างขวาง ฉะนั้นผู้ที่เล่นการพนันควรมีสติในการเล่นการพนัน คือ การเล่นอย่างพอประมาณ ไม่คาดหวังที่จะร่ำรวยจากการพนัน ควรเล่นแค่พอผ่อนคลายหรือใช้เป็นกิจกรรมในการเข้าสังคมโดยไม่ยึดถือเป็นอาชีพ แต่หากไม่สามารถประพฤติได้ดังที่กล่าวมาก็ไม่ควรเล่นการพนันใดๆ ทั้งสิ้นเลย

5) การมองการพนันเป็นเรื่องปกติหรือเพื่อผ่อนคลาย

จากข้อเสนอแนะพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางคนมีความเชื่อว่าการพนันเป็นสิ่งที่อยู่ในสายเลือดของคนไทย โดยรูปแบบการเล่นจะขึ้นอยู่กับจิตใต้สำนึกของบุคคลและสถานการณ์ในช่วงชีวิตของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ ยังมีข้อคิดเห็นว่าการพนันเป็นเพียงกิจกรรมที่สร้างความบันเทิงเท่านั้น ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 27 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการพักอาศัยและประสบการณ์การเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

รูปแบบการพักอาศัย	ประสบการณ์		สถิติ		
	การเล่นพนันของนิสิต		Chi - Square Test		
	เคย	ไม่เคย	Value	df	p
พักกับผู้ปกครอง	63	31	9.592	2	.008*
พักอยู่หอพักของมหาวิทยาลัย	49	51			
พักอยู่ภายนอกมหาวิทยาลัย	136	70			
รวม	248	152			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 27 พบว่า รูปแบบการพักอาศัยมีผลต่อประสบการณ์การเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 28 ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเล่นการพนันกับผู้ปกครองและประสบการณ์การเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

การเล่นการพนันของผู้ปกครอง	ประสบการณ์		สถิติ		
	การเล่นพนันของนิสิต		Chi - Square Test		
	เคย	ไม่เคย	Value	df	p
เล่น	83	13	32.274	2	.000*
ไม่เล่น	127	104			
ไม่ทราบ	38	35			
รวม	248	152			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 28 พบว่า ประสิทธิภาพการเล่นการพนันของผู้ปกครองมีผลต่อประสิทธิภาพการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 29 ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการเล่นการพนันของกลุ่มเพื่อนและประสิทธิภาพการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

การเล่นการพนันของกลุ่มเพื่อน	ประสิทธิภาพ		สถิติ		
	การเล่นพนันของนิสิต		Chi - Square Test		
	เคย	ไม่เคย	Value	df	p
เล่น	184	34	102.08	2	.000*
ไม่เล่น	37	69			
ไม่ทราบ	27	49			
รวม	248	152			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 29 พบว่า ประสิทธิภาพการเล่นการพนันของกลุ่มเพื่อนมีผลต่อประสิทธิภาพการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 30 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กฎหมาย และประสิทธิภาพการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

การรับรู้กฎหมาย	ประสิทธิภาพ		สถิติ		
	การเล่นพนัน		Chi - Square Test		
	เคย	ไม่เคย	Value	df	p
ทราบ	228	112	24.621	1	.000*
ไม่ทราบ	20	40			
รวม	248	152			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 30 พบว่า การรับรู้กฎหมายมีผลต่อประสิทธิภาพการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 31 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความคิดเห็นที่มีต่อการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

เพศ	<i>n</i>	<i>df</i>	<i>Mean</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ชาย	190	397.102	3.37	1.146	.252
หญิง	210		3.43		

จากตารางที่ 31 นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 32 ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเล่นการพนันกับความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

ประสบการณ์การเล่นพนัน	<i>n</i>	<i>df</i>	<i>Mean</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
เคย	248	398	3.45	2.096	.037*
ไม่เคย	152		3.34		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 32 พบว่า นิสิตที่มีประสบการณ์การเล่นการพนันต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

ตารางที่ 33 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของผู้ปกครองกับความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

สถานภาพของผู้ปกครอง	<i>n</i>	<i>df</i>	<i>Mean</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
สมรส	286	350	3.46	2.0116	.045*
หย่าร้าง	66		3.32		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 33 พบว่า นิสิตที่มีสถานภาพของผู้ปกครองต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 34 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการพักอาศัยกับความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันของ
นิสิตระดับปริญญาตรี

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	.184	.092	.338	.713
ภายในกลุ่ม	397	108.206	.273		
รวม	399	108.390			

จากตารางที่ 34 นิสิตที่มีรูปแบบการพักอาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 35 ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเล่นการพนันของผู้ปกครองกับความคิดเห็นที่มี
การเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	5.405	2.702	10.417	.000*
ภายในกลุ่ม	397	102.985	.259		
รวม	399	108.390			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
จากตารางที่ 35 ผู้ปกครองของนิสิตที่มีประสบการณ์การเล่นการพนันต่างกัน มี
ความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 36 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่าง ประสบการณ์การเล่นการพนันของผู้ปกครอง
กับความคิดเห็นที่มีการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

การเล่นการพนันของ ผู้ปกครอง	\bar{X}	เล่น	ไม่เล่น	ไม่ทราบ
เล่น	3.55	-	.141*	.360*
ไม่เล่น	3.41		-	.219*
ไม่ทราบ	3.19			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 36 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่าง ประสบการณ์การเล่นการพนันของผู้ปกครองกับความคิดเห็นที่มีการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทั้งหมด 3 คู่ คือ

1. ระหว่างกลุ่มนิสิตที่มีผู้ปกครองเล่นการพนัน กับกลุ่มนิสิตที่มีผู้ปกครองไม่เล่นการพนัน แสดงให้เห็นว่า กลุ่มนิสิตที่มีผู้ปกครองเล่นการพนัน มีความคิดเห็นต่อการเล่นการพนันอยู่ในระดับดีกว่ากลุ่มนิสิตที่มีผู้ปกครองไม่เล่นการพนัน

2. ระหว่างกลุ่มนิสิตที่มีผู้ปกครองเล่นการพนัน กับกลุ่มนิสิตที่ไม่ทราบว่าผู้ปกครองเล่นการพนันหรือไม่ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มนิสิตที่มีผู้ปกครองเล่นการพนัน มีความคิดเห็นต่อการเล่นการพนันอยู่ในระดับดีกว่ากลุ่มนิสิตที่ไม่ทราบว่าผู้ปกครองเล่นการพนันหรือไม่

3. ระหว่างกลุ่มนิสิตที่มีผู้ปกครองไม่เล่นการพนัน กับกลุ่มนิสิตที่ไม่ทราบว่าผู้ปกครองเล่นการพนันหรือไม่ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มนิสิตที่มีผู้ปกครองไม่เล่นการพนัน มีความคิดเห็นต่อการเล่นการพนันอยู่ในระดับดีกว่ากลุ่มนิสิตที่ไม่ทราบว่าผู้ปกครองเล่นการพนันหรือไม่

ตารางที่ 37 ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเล่นการพนันของกลุ่มเพื่อนกับความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	5.365	2.682	10.336	.000*
ภายในกลุ่ม	397	108.025	.260		
รวม	399	108.390			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 37 พบว่า กลุ่มเพื่อนของนิสิตที่มีประสบการณ์การเล่นการพนันต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 38 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่าง ประสบการณ์การเล่นการพนันของกลุ่มเพื่อน กับความคิดเห็นที่มีการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

การเล่นการพนันของ กลุ่มเพื่อน	\bar{X}	เล่น	ไม่เล่น	ไม่ทราบ
เล่น	3.51	-	.254*	.193*
ไม่เล่น	3.25		-	.061
ไม่ทราบ	3.32			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 38 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่าง ประสบการณ์การเล่นการพนันของกลุ่มเพื่อนกับความคิดเห็นที่มีการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทั้งหมด 2 คู่ คือ

1. ระหว่างกลุ่มนิสิตที่มีกลุ่มเพื่อนเล่นการพนัน กับกลุ่มนิสิตที่มีกลุ่มเพื่อนไม่เล่นการพนัน แสดงให้เห็นว่า กลุ่มนิสิตที่มีเพื่อนสนิทเล่นการพนัน มีความคิดเห็นต่อการเล่นการพนันอยู่ในระดับดีกว่ากลุ่มนิสิตที่มีเพื่อนสนิทไม่เล่นการพนัน

2. ระหว่างกลุ่มนิสิตที่มีเพื่อนสนิท/กลุ่มเพื่อนที่เล่นการพนัน กับกลุ่มนิสิตที่ไม่ทราบว่ากลุ่มเพื่อนเล่นการพนันหรือไม่ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มนิสิตที่มีกลุ่มเพื่อนเล่นการพนัน มีความคิดเห็นต่อการเล่นการพนันอยู่ในระดับดีกว่ากลุ่มนิสิตที่ไม่ทราบว่ากลุ่มเพื่อนเล่นการพนันหรือไม่

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
ตารางที่ 39 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กฎหมายกับความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

การรับรู้กฎหมาย	<i>n</i>	<i>df</i>	<i>Mean</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ทราบ	340	398	3.42	1.697	.091
ไม่ทราบ	60		3.30		

จากตารางที่ 39 พบว่า การรับรู้กฎหมายของนิสิตต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 40 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้โทษของกฎหมายกับความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

การรับรู้โทษ	<i>n</i>	<i>df</i>	<i>Mean</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ทราบ	276	398	3.43	1.500	.134
ไม่ทราบ	124		3.35		

จากตารางที่ 40 พบว่า การรับรู้โทษของกฎหมายของนิสิตต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 41 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่รัฐกับความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

แหล่งความแปรปรวน	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	2	2.159	1.080	4.035	.018*
ภายในกลุ่ม	397	106.231	.268		
รวม	399	108.390			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 41 พบว่า ระดับความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 42 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่าง ระดับความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่รัฐกับความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี

ระดับความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่รัฐ	\bar{X}	เข้มงวด	ตามสถานการณ์	ปล่อยปะละเลย
เข้มงวด	3.29	-	.103	.228*
ตามสถานการณ์	3.40		-	.125
ปล่อยปะละเลย	3.52			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 42 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ระดับความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่รัฐ กับความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 คู่ คือ

1. ระหว่างกลุ่มนิสิตที่คิดว่าเจ้าหน้าที่รัฐมีความเข้มงวดในการเล่นการพนัน กับกลุ่มนิสิตที่คิดว่าเจ้าหน้าที่รัฐปล่อยปะละเลยการเล่นการพนัน แสดงให้เห็นว่า กลุ่มนิสิตที่คิดว่าเจ้าหน้าที่รัฐปล่อยปะละเลยการเล่นการพนัน มีความคิดเห็นต่อการเล่นการพนันอยู่ในระดับดีกว่านิสิตที่คิดว่ามีเจ้าหน้าที่รัฐมีความเข้มงวดในการเล่นการพนัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน” นี้ สามารถแบ่งหัวข้อการนำเสนอออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. การอภิปรายผลการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
4. ข้อเสนอแนะทางวิชาการและการทำวิจัย

1. สรุปผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ

- 1) เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเล่นการพนันกับปัจจัยสภาพแวดล้อมและกฎหมายของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา
- 3) เพื่อศึกษาตัวแปรหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อค้นพบข้อที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า ทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีความคิดเห็นต่อการเล่นการพนันอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และในระดับปานกลาง 3 ด้าน

และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทัศนคติกับการเล่นการพนัน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.69) ด้านเศรษฐกิจและสังคมกับการเล่นการพนัน อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.22) ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวกับการเล่นการพนัน อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.17) และด้านผลกระทบกับการเล่นการพนัน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.63)

ข้อค้นพบข้อที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการพักอาศัย ประสบการณ์การเล่นการพนันของผู้ปกครอง ประสบการณ์การเล่นการพนันของกลุ่มเพื่อน และการรับรู้กฎหมาย มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อค้นพบข้อที่ 3 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา มีอยู่ 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) ประสบการณ์การเล่นการพนัน 2) สถานภาพของผู้ปกครอง 3) ประสบการณ์การเล่นของผู้ปกครอง 4) ประสบการณ์การเล่นของกลุ่มเพื่อน และ 5) ระดับความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่รัฐ

นอกจากนี้ จากข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีการเสนอแนะแบ่งออกเป็น 5 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การเพิ่มความเข้มข้นของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนัน การพัฒนานโยบายการกำกับติดตามของภาครัฐ การแก้ไขให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย การส่งเสริมการควบคุมพฤติกรรมการเล่นการพนันด้วยตนเอง และการมองการพนันเป็นเรื่องปกติของสังคมหรือเป็นเพียงกิจกรรมสำหรับผ่อนคลาย

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 43 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. รูปแบบการพักอาศัยของนิสิตที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเล่นการพนันที่แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
2. การเล่นการพนันของผู้ปกครองของนิสิตที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเล่นการพนันที่แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
3. การเล่นการพนันของกลุ่มเพื่อนของนิสิตที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเล่นการพนันที่แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
4. การรับรู้กฎหมายของนิสิตที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเล่นการพนันที่แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
5. นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
6. นิสิตที่มีประสบการณ์การเล่นการพนันต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
7. นิสิตที่มีสถานภาพของผู้ปกครองต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน

ตารางที่ 43 (ต่อ)

สมมุติฐาน	ผลการทดสอบสมมุติฐาน
8. นิสิตที่มีรูปแบบการพักอาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน	ไม่ยอมรับสมมุติฐาน
9. นิสิตที่ผู้ปกครองมีประสบการณ์การเล่นการพนันต่างกันมีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน	ยอมรับสมมุติฐาน
10. นิสิตที่กลุ่มเพื่อนมีประสบการณ์การเล่นการพนันต่างกันมีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน	ยอมรับสมมุติฐาน
11. นิสิตที่มีการรับรู้กฎหมายต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน	ไม่ยอมรับสมมุติฐาน
12. นิสิตที่มีการรับรู้โทษของกฎหมายต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน	ไม่ยอมรับสมมุติฐาน
13. นิสิตที่มีความเห็นต่อระดับความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่รัฐที่ต่างกันมีความคิดเห็นที่มีต่อการเล่นการพนันที่แตกต่างกัน	ยอมรับสมมุติฐาน

2. การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน” โดยหลังจากที่ได้มีการบันทึกและอธิบายผลจากการศึกษาแล้วนั้น พบว่า มีหลายประเด็นที่น่าสนใจอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อแวดวงวิชาการและการปฏิบัติการ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ศูนย์ข้อมูลด้านข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นิสิตจำนวนร้อยละ 62 ของกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การเล่นการพนัน และที่น่าสนใจมากกว่านั้น คือ ร้อยละ 6.5 ของนิสิตที่มีประสบการณ์การเล่นการพนันมีการเล่นการพนันอยู่เป็นประจำ โดยประเภทการพนันที่นิยมมากที่สุด ได้แก่ ไพ่ (ร้อยละ 48.3) หายใต้ดิน (ร้อยละ 15.7) และพนันฟุตบอล (ร้อยละ 13.5) ทั้งนี้ สถานที่ที่มีการพบเห็นการเล่นการพนันมากที่สุดตามลำดับ คือ หอพัก (ร้อยละ 35.1) บ้านพัก (ร้อยละ 26.3) และ สถานศึกษา (11.1) จะเห็นได้ว่า 3 กลุ่มสถานที่ดังกล่าวล้วนแต่เป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของนิสิตทั้งสิ้น

ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ประสบการณ์การเล่นการพนันของผู้ปกครองนั้นเกิดขึ้นเพียงร้อยละ 24 แต่ประสบการณ์การเล่นการพนันของกลุ่มเพื่อนกลับสูงถึงร้อยละ 54.5 ซึ่งนับได้ว่าการเล่นการพนันของกลุ่มเพื่อนเป็นข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง และเมื่อพิจารณาจากตัวเลขทางสถิติของช่องทางสำหรับการเล่นการพนัน พบว่า การนัดเพื่อนเพื่อเล่นการพนัน สูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 51.9 ขณะที่การเล่นการพนันออนไลน์อยู่ที่ร้อยละ 36.8 ส่วนการเล่นการพนันทางบ่อนหรือคาสีโน มีเพียงร้อยละ 8.1 เท่านั้น หมายความว่า กลุ่มเพื่อนเป็นช่องทางที่สะดวก

ที่สุดสำหรับนัดหมายเพื่อเล่นการพนัน ส่วนการพนันออนไลน์ก็มีความสำคัญเช่นกันแต่ยังไม่มากเท่ากับกลุ่มเพื่อน เท่ากับว่าหากภาครัฐมุ่งหมายที่จะแก้ไขความเสี่ยงต่อการพนันของนิสิต ก็ควรแสวงหามาตรการให้การแก้ไขในสองประเด็นดังกล่าวไปควบคู่กัน จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าการพนันออนไลน์ที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงนั้น สอดคล้องกับการวิจัยก่อนหน้านี้ของ พิทักษ์พงษ์ พันธุประยูร (2557) เรื่อง “ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 กับการพนันบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต” พบว่าการบังคับใช้ไม่ได้ผล เนื่องจากปัญหาในเรื่องการนิยามการพนันบนอินเทอร์เน็ตและอัตราโทษต่ำ โดยได้เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวอีกด้วย

สำหรับปัจจัยด้านนโยบายและกฎหมาย พบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 85 รับรู้ว่าการพนันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่ปรากฏว่ามีเพียงร้อยละ 69 เท่านั้น ที่รับรู้ถึงบทลงโทษของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนัน หรืออธิบายอีกนัยหนึ่งได้ว่า นิสิตบางคนทราบว่าการเล่นการพนันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่ไม่ทราบถึงบทลงโทษที่จะตามมาหากถูกจับกุมข้อหาเล่นการพนัน และเมื่อสอบถามถึงระดับความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่รัฐ พบว่า ร้อยละ 59 ปฏิบัติโดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และมีเพียงร้อยละ 19.5 เท่านั้นที่เห็นว่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มงวด โดยกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 54 รู้สึกเป็นปกติเมื่อพบเห็นผู้ถูกจับกุมข้อหาการพนัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเมื่อเป็นกิจกรรมที่ผิดกฎหมายการถูกจับกุมควรถูกมองว่าเป็นการสมควรแก่เหตุมากกว่า นอกจากนี้ นิสิตยังมีความคิดเห็นถึงร้อยละ 69.5 เห็นว่าควรมีกฎหมายการพนันสำหรับนิสิต ซึ่งอาจจะสะท้อนความรู้สึกของนิสิตได้ว่าพวกเขาารู้สึกว่าการเล่นการพนันหรือการแก้ไขปัญหาลเล่นการพนันของนิสิตควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษไม่ใช่เพียงแค่มีกฎหมายปกติที่มีบังคับใช้เท่านั้น จากการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุระเชษฐ์ รุ่งเรือง (2555) เรื่อง “การใช้บังคับกฎหมายการพนันห่วยถือน” ซึ่งพบว่า การบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ผลส่วนหนึ่งเนื่องจากการมีส่วนร่วมได้เสียของเจ้าหน้าที่รัฐ

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นิสิตที่พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองและพักอาศัยอยู่นอกมหาวิทยาลัยเคยมีประสบการณ์การเล่นการพนันสูงกว่าผู้ไม่เคยมีประสบการณ์ประมาณ 2 เท่า ขณะที่ผู้ที่พักอาศัยอยู่นอกมหาวิทยาลัย มีสัดส่วนระหว่างเคยและไม่เคยเล่นการพนันใกล้เคียงกัน หมายความว่าการเล่นการพนันส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นอยู่นอกรั้วมหาวิทยาลัย

เมื่อพิจารณาต่อ พบว่า การที่ผู้ปกครองและเพื่อนเล่นการพนันส่งผลให้นิสิตเคยเล่นการพนันสูงกว่าไม่เคยเล่นอยู่ประมาณ 6 เท่า หรือ 83:13 กรณีผู้ปกครอง และ 184:34 กรณีเพื่อน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ปกครองและเพื่อนเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมที่สำคัญที่ส่งผลต่อประสบการณ์การเล่นการพนันของนิสิต จากการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Suwattana Praikean (2008) เรื่อง “ปัจจัยที่เป็นสาเหตุการติดการพนัน : กรณีบ่อนไฟ ศึกษาอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งพบว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ ปัจจัยด้านครอบครัว โดยได้เสนอแนะให้รัฐบาลณรงค์ให้

สถาบันครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่แสดงพฤติกรรมการเล่นการพนันให้เห็น และให้อบรมสั่งสอนเรื่องการพนันอย่างถูกต้องอีกด้วย

นอกจากการอภิปรายผลประเด็นต่างๆ ในข้างต้นแล้ว พบว่ามีประเด็นใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยปรากฏตามวรรณกรรมที่ได้ทำการศึกษาในบทที่ 2 ซึ่งควรมีการอภิปรายผลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษา ดังนี้

1) ผู้ที่ทราบว่าการเล่นการพนันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและเคยเล่นการพนันมีจำนวนสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยเล่นถึง 2 เท่า หรือ 228:112 ส่วนผู้ที่ไม่ทราบว่าการเล่นการพนันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและเคยเล่นการพนันมีจำนวนต่ำกว่าผู้ที่ไม่เคยเล่นถึง 2 เท่า หรือ 20:40 ตามลำดับ ซึ่งสามารถสะท้อนได้เป็นอย่างดีว่านิสิตที่เล่นการพนันส่วนใหญ่ทราบดีอยู่แล้วว่าเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย

2) สถานภาพของผู้ปกครองที่สมรสเป็นผลให้ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนิสิตอยู่ที่ 3.46 โดยสูงกว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนิสิตที่ผู้ปกครองหย่าร้างที่ 3.32 ซึ่งอาจพออธิบายได้ว่าผู้ปกครองที่ยังคงสมรสกันอยู่เป็นปกตินั้นมีโอกาสที่จะสั่งสอนบุตรหลายให้รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการพนันได้ดีมากกว่า

3) กลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองมีประสบการณ์การเล่นการพนันจะมีระดับความคิดเห็นต่อการพนันสูงที่สุดคือ 3.55 ซึ่งสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยเล่นการพนันที่ 3.41 และไม่ทราบที่ 3.19 ซึ่งสาเหตุอาจมาจากการที่ผู้ปกครองเล่นการพนันทำให้นิสิตได้สัมผัสถึงผลกระทบต่างๆ ได้โดยตรง

4) กลุ่มตัวอย่างที่กลุ่มมีประสบการณ์การเล่นการพนันจะมีระดับความคิดเห็นต่อการพนันสูงที่สุดคือ 3.51 ซึ่งสูงกว่าผู้ที่กลุ่มเพื่อนไม่มีประสบการณ์การเล่นการพนันที่ 3.25 และไม่ทราบที่ 3.32 ซึ่งสาเหตุอาจคล้ายคลึงกับกรณีของผู้ปกครองเล่นการพนัน ที่ทำให้นิสิตสามารถสัมผัสถึงผลกระทบต่างๆ ได้โดยตรงเช่นกัน

5) กลุ่มตัวอย่างที่มองว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการอย่างเข้มงวดมีระดับความคิดเห็นต่อการพนันต่ำที่สุดที่ 3.29 ขณะที่ผู้ที่มองว่าเจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการตามสถานการณ์และปล่อยปะละเลยมีระดับความคิดเห็นอยู่ที่ 3.40 และ 3.52 ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายในระดับมหภาคให้มีความชัดเจน โดยควรเร่งกำหนดมาตรการปราบปรามอย่างจริงจัง
- 2) ควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันให้มีความทันสมัยและเท่าทันต่อสถานการณ์ หรืออาจมีการกำหนดกฎหมายที่จะบังคับใช้สำหรับเยาวชนเป็นการเฉพาะ
- 3) ควรกำหนดมาตรการและบทลงโทษให้มีความครอบคลุมทั้งผู้เล่นและผู้ปฏิบัติหน้าที่
- 4) ควรใช้กลไกผ่านสื่อต่างๆ ของรัฐให้ช่วยกันส่งเสริมประชาชนให้รับรู้ถึงกฎหมาย อัตราโทษ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเล่นการพนัน
- 5) ในระยะสั้นควรจัดกิจกรรมและรณรงค์เรื่องภัยคุกคามจากการพนันตามสถานศึกษาต่างๆ
- 6) ควรมีการแก้ไขปัญหาในระยะยาวทั้งระบบโดยเป็นนโยบายของรัฐบาล กล่าวคือ ให้มีการปลูกฝังเยาวชนให้รับรู้ถึงพิษภัยของการพนันตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถานศึกษา และภาครัฐ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

4. ข้อเสนอแนะทางวิชาการและการทำวิจัย

- 1) ควรทำการศึกษาโดยอาศัยการผสมผสานระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ลึกและสามารถตอบโจทย์ปัญหาการพนันได้ดียิ่งขึ้น
- 2) ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนิสิตกับกลุ่มประชากรอื่นๆ
- 3) ควรทำการศึกษาจากผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบของภาครัฐในประเด็นการเล่นการพนันของนิสิต เพื่อจะได้ทราบข้อมูลอย่างรอบด้านในการกำหนดมาตรการแก้ไข
- 4) ควรศึกษาผลที่ตามมาหากเจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการอย่างเข้มงวดต่อนิสิตและประชาชนในกรณีการเล่นการพนัน

บรรณานุกรม

- กรองทอง สุขบุณพันธ์. (2556). *มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 ศึกษากรณีการส่งข้อความสั้น (SMS) เสียงข้อความทางอิเล็กทรอนิกส์. นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- กิติกร มีทรัพย์. (2541). *งานวิจัยสุขภาพเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น : เรื่องความสุขจากการพนัน. วารสารกรมสุขภาพจิต. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1*
- คำสั่งคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (เฉพาะ) ที่ 24/2557 เรื่องห้ามให้มีการเล่นการพนันที่ผิดกฎหมาย
- จุมพล หนีพานิช. (2547). *การวิเคราะห์นโยบาย : ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- เฉลิมพล พลมุข. (2557). *การพนันกับสังคมไทย. มติชนรายวัน วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2557.*
- ชุตินันท์ ใจจำนง. (2550). *ความคิดเห็นต่อการพนันฟุตบอลอาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคมศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี.*
- ดารณี พานทอง. (2542). *ทฤษฎีการจูงใจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพุฒพงษ์. (2541). *การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมาธรรม.*
- ทรงศรี ด่านพัฒนาภูมิ. (2550). *ทัศนคติและพฤติกรรมการพนันเล่นหวยของประชาชนคนกรุงเทพมหานคร. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2539). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ธันยวัฒน์ รัตนศักดิ์. (2546). *นโยบายสาธารณะ เชียงใหม่. เชียงใหม่: คениงกิจการพิมพ์.*
- ธีระพร อูวรรณโณ. (2528). *การวัดทัศนคติ: ปัญหาในการใช้เพื่อทำนายพฤติกรรม. วารสาร ครุศาสตร์.*
- ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษา
- ประจักษ์ กุลพานิช. (2550). *คำสอนในพุทธศาสนาที่มีต่อการพนัน. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล*
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2539). *นโยบายและการวางแผน : หลักการและทฤษฎี. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.*
- ปิยพรรณ พรหมเมศร. (2556). *กฎหมายเกี่ยวกับการพนัน : ศึกษามาตรการหลักเลี่ยงการลงโทษจำคุกแก่ผู้เล่นการพนัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.*
- ผจงจิตต์ อธิคมนันตะ. (2536). *สังคมวิทยา ว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*

- พงศ์ ทรดาล. (2540). *จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: เจริญศิลป์.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554)
- พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478
- พิทักษ์พงษ์ พันธูประยูร. (2557). *ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 กับการพนันบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต*. นิตยสารกรมทาบบัณฑิต. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. (2550). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ. : บพิธการพิมพ์
- วิษณุศุทธิ์ เมาระพงษ์. (2557). *สร้างกลไกการยอมรับด้วย Stakeholder Analysis*. วารสาร TPA News : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย – ญี่ปุ่น.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สุวีริยาสาสน.
- ศุภชัย ยาวะประภาช. (2554). (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย หาญหิรัญ และจิตรลดา ใหม่ศาสตร์. (2551). *การวิเคราะห์พฤติกรรมความเสี่ยงของการพนันฟุตบอล*. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับสาขามนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ ,5(1), 10-24
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2530). *การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2553). *นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ*. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สรเรณีย์ ปิ่นทอง. (2553). *ทัศนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 ต่อปัญหาการปราบปรามการพนันท้ายผลฟุตบอลในเขตพื้นที่รับผิดชอบ*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สรอยตระกูล (ติวยานนท) อรรถมานะ. (2541). *พฤติกรรมองค์การ : ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถิตย์ ศรีโยธิน. (2553). *สถานะแห่งนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน*. สังกมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ และอนรรัตน์ อนันนทธาร. (2554). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ เวลด์เทรต ประเทศไทย.
- สุทธิ วุฒิปราชญ์อำไพ. (2555). *การอ่านหนังสือพิมพ์กีฬาที่มีผลต่อการพนันฟุตบอลออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุระเชษฐ์ รุ่งเรือง. (2555). *การใช้บังคับกฎหมายการพนันห่วยเถื่อน*. นิตยสารกรมทาบบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุระชัย ชูผกา. (2557). *รายงานการสังเคราะห์ความรู้เรื่องการพนันในสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาระหว่างปี 2555-2556*. มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- สุริยะ พ่วงสมบัติ. (2550). *การพนันฟุตบอลของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ.วิทยานิพนธ์* ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมวิทยาประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.
- สุวัฒน์Suwatthana Praikean (2008) *ปัจจัยที่เป็นสาเหตุการติดการพนัน : กรณีบ่อนไพ่ กีฬาอำเภอลำหลัก จังหวัดเพชรบูรณ์*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล

- เสนห์ จัยโต. (2540). *ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ*. ใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. เอกสารการสอน ชุดวิชา 33303 นโยบายสาธารณะและการวางแผน หน่วยที่ 1-7. (พิมพ์ครั้งที่ 13). หน้า 79-132. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- อลงกรณ์ ชุ่มวงษ์. (2554). *ทัศนะของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อการพนันผิดกฎหมาย*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อันวา คูมิแด. (2550). *เจตคติต่อการพนันฟุตบอลและพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลของเยาวชน ในจังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ เพื่อพัฒนาชุมชน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Anderson, James. (1994). *Public Policy Making*. New York : Houghton Mifflin.
- Birkland, Thomas. (2005). *An Introduction to The Policy Process : Theories, Concepts and Models of Public Policy Making*. 2nd ed. New York : M.E. Sharpe, Inc.
- Dunn, William N. (1994). *Public Policy Analysis : An introduction*, 2nd ed. New Jersey : Prentice-Hall.
- Dye, Thomas R. (1984). *Understanding Public Policy*. 5th ed. Englewood Cliffs., New Jersey: Prentice -Hall.
- Dye, Thomas. (1978). *Understanding Public Policy*. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall
- Gibson, J.L., Ivancevich, J. M., Donnelly, J.H. (2000). *Organization behavior structure process*. 10th ed. New York : McGraw -Hill.
- Katz, N. H., Lawyer, J. W. (1993). *Conflict resolution: Building bridges*. Thousand Oaks : Corwin Press.
- Newsom, D. and Carrell, B. (1995). *Public Relations Writing*. California: Wadsworth.
- Schermernorn, J. R. (2000). *Organizational behavior*. 7th ed. New York : John : Wiley & Sons.
- Sharon, S. B & Saul, M. K. (1996). *Social psychology*. 3rd ed. Boston : Houghton Mifflin.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introduction analysis*. 3rd ed. New York: Harper & Row.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนัน
ของนิสิตระดับปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน”

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับนิสิต

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างของแบบสอบถามตามความเป็นจริงมากที่สุด

1.1) ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ ชาย หญิง
2. ชั้นปี ปี 1 ปี 2
 ปี 3 ปี 4 ขึ้นไป
3. ประเภทการศึกษา ภาคปกติ ภาคพิเศษ
4. ประเภทกลุ่มสาขาวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 วิทยาศาสตร์สุขภาพ
 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
5. ท่านเคยเล่นการพนันหรือไม่ เคยเล่น ไม่เคยเล่น
(กรณีที่ “ไม่เคยเล่น” ไม่ต้องตอบคำถามข้อ 6 และ 7)
6. ท่านเคยเล่นการพนันบ่อยเพียงใด
 เล่นบ่อยครั้ง บ่อยครั้งลดปัญหาจากการเล่นเป็นประจำ
 เล่นเป็นครั้งคราว เล่นเป็นครั้ง
7. ท่านเคยเล่นการพนันประเภทใดบ้าง
 ไพ่ ห่วยใต้ดิน พนันฟุตบอล
 ไฮโล ปั่นแปะ อื่นๆ
8. ท่านเคยเล่นหรือพบเห็นการเล่นการพนันที่ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 บ้านพัก หอพัก วัด
 สถานศึกษา บ่อนการพนัน อื่นๆ
9. รายได้ท่านต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000 - 10,000 บาท
 10,001 - 15,000 บาท มากกว่า 15,000 บาท

1.2) ข้อมูลด้านปัจจัยสภาพแวดล้อม

10. รายได้ครอบครัวต่อเดือน ต่ำกว่า 30,000 บาท 30,001 – 40,000 บาท
 40,001 – 50,000 บาท มากกว่า 50,000 บาท
11. สถานภาพผู้ปกครอง สมรส หย่าร้าง
12. รูปแบบการพักอาศัย พักอยู่กับผู้ปกครอง อยู่หอพักของมหาวิทยาลัย
 อยู่หอพักภายนอกมหาวิทยาลัย
13. ผู้ปกครอง/สมาชิกในครอบครัวของท่านเล่นการพนันหรือไม่
 เล่น ไม่เล่น ไม่ทราบ
14. เพื่อนสนิท/กลุ่มเพื่อนของท่านเล่นการพนันหรือไม่
 เล่น ไม่เล่น ไม่ทราบ
15. ท่านคิดว่าช่องทางใดสะดวกที่สุดสำหรับการเล่นการพนัน
 บ่อน/คาสิโน ออนไลน์ การนัดหมายเพื่อเล่นการพนัน
 อื่นๆ

1.3) ข้อมูลปัจจัยด้านนโยบายและกฎหมาย

16. ท่านทราบหรือไม่ว่าการเล่นการพนันเป็นกิจกรรมที่ผิดกฎหมายและมีบทลงโทษ
 ทราบ ไม่ทราบ
17. ท่านทราบบทลงโทษของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเล่นการพนันในประเทศไทยหรือไม่
 ทราบ ไม่ทราบ
18. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้มงวดกับการปราบปรามการเล่นการพนันเพียงใด
 เข้มงวดมาก ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ปปล่อยปะละเลย
19. ท่านรู้สึกอย่างไรเมื่อพบเห็นว่ามีผู้ถูกจับกุมข้อหาเล่นการพนัน
 สมควรแก่เหตุ รู้สึกปกติ เกินกว่าเหตุ
20. ควรแก้กฎหมายให้การเล่นการพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายหรือไม่
 ควร ไม่ควร
21. ภาครัฐควรมีกฎหมายหรือนโยบายเกี่ยวกับการพนันเพื่อบังคับใช้กับนิสิตเป็นการเฉพาะหรือไม่
 ควร ไม่ควร

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของท่านต่อประเด็นการพนัน**คำชี้แจง:** โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
	5	4	3	2	1
ด้านทัศนคติ					
1. การเล่นพนันเกิดขึ้นจนกลายเป็นเรื่องปกติของสังคม					
2. บุคคลทั่วไปมักไม่สนใจปัญหาจากการเล่นการพนัน					
3. การเล่นการพนันเป็นปัญหาที่รอภาครัฐเข้ามาแก้ไขอย่างจริงจัง					
4. การเล่นพนันเป็นสิ่งที่นิสัยไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง					
5. การเล่นพนันเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักศีลธรรม					
6. การเล่นพนันดีกว่าการทำผิดกฎหมายในรูปแบบอื่นๆ					
ด้านเศรษฐกิจและสังคม					
7. การพนันเป็นโอกาสสร้างรายได้ที่ดีกว่าอาชีพอื่น					
8. การพนันเป็นการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนที่รวดเร็ว					
9. การเล่นพนันเป็นผลมาจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ					
10. การพนันช่วยให้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนดีขึ้น					
11. ผู้ที่เล่นการพนันนั้นหวังที่จะรวยทางลัด					
12. บางคนมักเข้าใจผิดว่าการพนันเป็นอาชีพประเภทหนึ่ง					
13. การพนันเป็นเหตุแห่งการก่ออาชญากรรมได้					
ด้านความสัมพันธ์บุคคลและครอบครัว					
14. การเล่นพนันเป็นกิจกรรมผ่อนคลายในยามว่าง					
15. การพนันเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ช่วยให้ท่านเข้ากับสังคมได้ง่ายยิ่งขึ้น					
16. การเล่นพนันของนิสัยถือเป็นเรื่องธรรมดาของครอบครัว					
17. การเล่นพนันเป็นเรื่องเลวร้ายของครอบครัว					
18. การเล่นพนันเป็นกิจกรรมที่ช่วยเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและครอบครัว					
19. การเล่นพนันทำให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและครอบครัว					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
	5	4	3	2	1
ด้านผลกระทบ					
20. การติดการพนันทำให้เกิดผลเสียสุขภาพจิต					
21. การเล่นพนันอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดปัญหาสุขภาพร่างกาย					
22. การเล่นพนันทำให้ผลการเรียนตกต่ำลง					
23. ผลของการพนันทำให้เสียโอกาสในการประกอบอาชีพที่ดี					
24. ทำให้เป็นที่รังเกียจของสังคม					
25. ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สิน					
26. การเล่นพนันนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและครอบครัว					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง: โปรดให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของท่านอันจะนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไข
ปัญหาการพนัน โดยเฉพาะในกลุ่มนิสิตระดับปริญญาตรีต่อไป

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ข้อมูลจากการทำแบบสอบถาม

สงวนลิขสิทธิ์ © 2558

โดย ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน (ICGP)

ธันวาคม พ.ศ. 2558

อนุญาตให้นำเนื้อหาในเอกสารนี้ไปใช้และเผยแพร่ โดยมีให้ผลิตซ้ำเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า รวมทั้งให้อ้างอิงแหล่งที่มาจากศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน (ICGP)

พิมพ์ที่ : กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะลดปัญหาจากการพนัน (ICGP)
มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)
1168 ซอยพหลโยธิน 22 ก.พหลโยธิน
แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

: 0-2511-5855

: 0-2939-2122

: ICGP@THAINHF.ORG

: WWW.THAINHF.ORG/ICGP

: ICGCP

: @ICGP1

**: ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะ
เพื่อลดปัญหาจากการพนัน**

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)